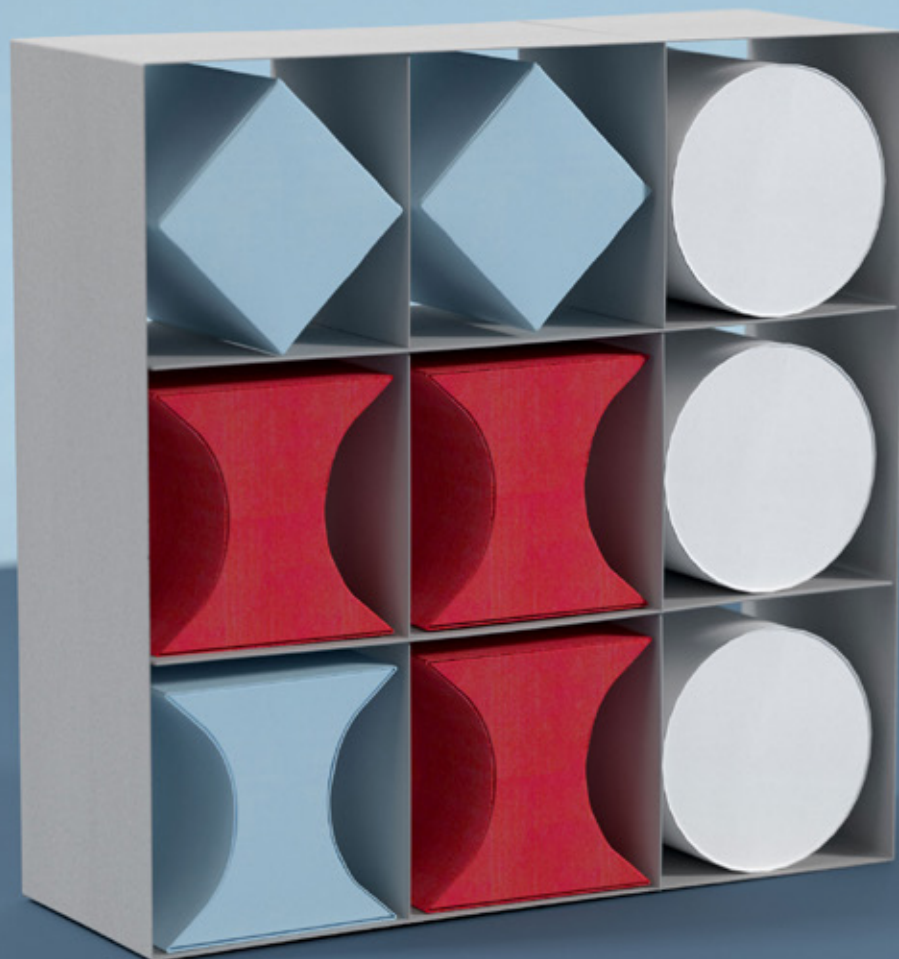

JAARVERSLAG 2019

sph PENSIOENFONDS
VOOR HUISARTSEN

Jaarverslag 2019

huisartsenpensioen.nl

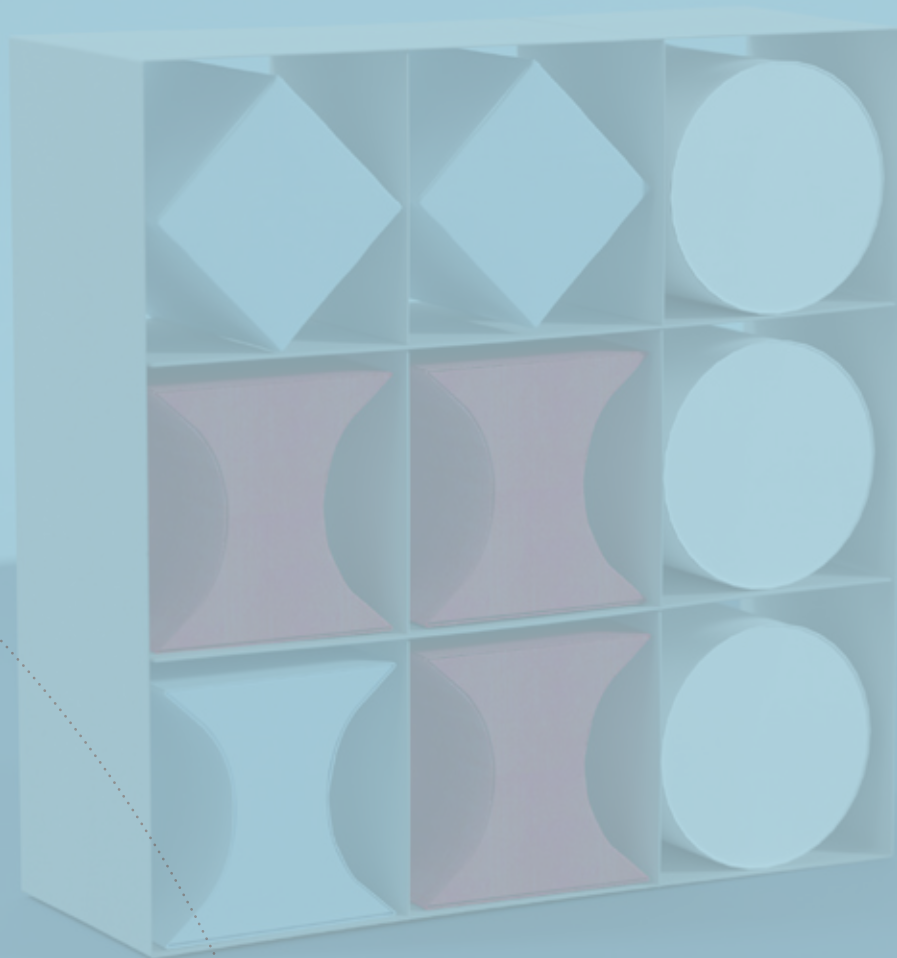

Inhoudsopgave

A. BESTUURSVERSLAG	5
Voorwoord	<u>6</u>
1. Kerngegevens 2015 – 2019	<u>8</u>
2. Profiel	<u>15</u>
3. Bestuur	<u>18</u>
4. Financiële positie	<u>28</u>
5. Balansbeheer en beleggingsbeleid	<u>36</u>
6. Pensioenen	<u>44</u>
6.1. Pensioenregeling	<u>45</u>
6.2. Pensioencommunicatie	<u>48</u>
7. Risicomanagement	<u>50</u>
8. Uitvoeringskosten	<u>55</u>
9. Vooruitblik	<u>66</u>
10. Verantwoordingsorgaan en Intern toezicht	<u>69</u>
10.1. Verslag en oordeel van het Verantwoordingsorgaan	<u>70</u>
10.2. Reactie van het bestuur	<u>72</u>
10.3. Verslag en bevindingen van de Raad van Toezicht	<u>73</u>
10.4. Reactie van het bestuur	<u>76</u>
Bijlage: Personalía per 31 december 2019	<u>77</u>

Inhoudsopgave - *vervolg*

B. JAARREKENING	<u>81</u>
11.1. Balans	<u>82</u>
11.2. Staat van baten en lasten	<u>83</u>
11.3. Kasstroomoverzicht	<u>84</u>
12. Toelichting op de jaarrekening	<u>85</u>
12.1. Inleiding	<u>86</u>
12.2. Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling	<u>86</u>
12.3. Toelichting op de balans	<u>92</u>
12.4. Toelichting op de staat van baten en lasten	<u>112</u>
13. Overige gegevens	<u>116</u>
13.1. Actuariële verklaring	<u>117</u>
13.2. Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	<u>119</u>

A. Bestuursverslag 2019

Voorwoord

Voor de pensioensector is 2019 een tumultueus jaar. In de zomer kwam het langverwachte Pensioenakkoord tot stand. De inhoud ervan bevat vooral belangrijke afspraken met betrekking tot de AOW. Voor wat betreft de tweede pijlerpensioenen zijn de voorwaarden beschreven die moeten leiden tot nieuwe pensioencontracten waarvan de aanspraken meebewegen met de economische ontwikkelingen. De uitwerking daarvan is in de loop van 2019 gestart en moet in de zomer van 2020 tot resultaten leiden.

Ontwikkeling SPH pensioenregeling 2.0

Ook voor SPH heeft dit akkoord belangrijke gevolgen. In 2019 is in opdracht van de beroepspensioenvereniging (BPV) verder gewerkt aan een herziening van de regeling. In de loop van het jaar is duidelijk geworden dat de huidige uitkeringsregeling aan de deelnemer onvoldoende helderheid biedt over het te verwachten pensioen. Een nieuw te ontwerpen premiereregeling zou dat kunnen ondervangen. Het jaar 2019 is gebruikt om de voor- en nadelen van de mogelijkheden te onderzoeken en met de BPV en haar Vergadering van Afgevaardigden (VvA) veelvuldig van gedachten te wisselen over een nieuw contract. Naar het zich laat aanzien zal in de zomer van 2020 een besluit genomen kunnen worden. Het streven is dat de nieuwe regeling op 1 januari 2022 ingaat.

Meer deelnemers, andere verhoudingen

Het afgelopen jaar was er weer een gestage groei van het aantal deelnemers te zien. We hebben inmiddels ruim 12.000 actieve deelnemers en ruim 7.200 pensioengerechtigden. Onder de actieve deelnemers neemt het aantal vrijgevestigden langzaam af. De groei van het aantal waarnemers gaat daarentegen steeds door. Zij maken inmiddels een derde van het totaal aantal actieven uit. De verhouding vrouw:man is nu 60:40. Tien jaar geleden was deze verhouding juist omgekeerd. Beide ontwikkelingen geven het beeld van een veranderende deelnemer aan het fonds.

Uitbreiding SPH met pensioenregeling HAIO

In de loop van het jaar bereikte ons de vraag de huisartsen in opleiding te willen opnemen in de SPH-regeling. Tot op heden beschikken zij over een eigen pensioenregeling. De BPV heeft aan SPH opgedragen daarnaar onderzoek te doen en zo mogelijk een opname in de regeling te realiseren. De verwachting is dat deze groep van ruim 2.000 toekomstige collega's per 1 januari 2021 het pensioen bij SPH kunnen gaan opbouwen.

In financieel opzicht was 2019 een bijzonder jaar

De beleggingsresultaten waren op zich uitzonderlijk goed. Met een rendement van ruim 16% bleef SPH juist boven de benchmark en haalde daarmee een resultaat dat in overeenstemming is met het gekozen risico-profiel. Het totaal belegde vermogen oversteeg de €12 mrd. Een doorlopend verder dalende rente deed de pensioenverplichtingen echter evenredig stijgen, waardoor de dekkingsraad slechts licht verbeterde. De financiële positie maakte het mogelijk de pensioenen in 2020 met 2% te verhogen. Ook dit jaar aanzienlijk lager dan de geambieerde verhoging van 2,25% vermeerderd met de loonontwikkeling. Opnieuw een bevestiging dat een herziening van de regeling geen uitstel meer verdraagt.

lees verder op de volgende pagina

vervolg van de vorige pagina

Balansraamwerk komt nu goed van pas

Ten tijde van het schrijven van dit voorwoord (voorjaar 2020) is de situatie compleet gewijzigd. De daling van de beurskoersen met ruim 30% onder invloed van de wereldwijde uitbraak van het Coronavirus bewijzen de waarde van een stevige buffer. De verdere ontwikkelingen zijn nog ongewis en brengen ook voor de pensioensector ongewenste onzekerheden met zich mee. Ons balansraamwerk, dat in 2019 in werking is getreden, bewijst zowel in goede als in slechte tijden zijn waarde doordat vooraf is bedacht hoe we in welke situatie moeten reageren.

Nieuw beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In 2019 is eveneens een nieuw beleid op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) ontwikkeld. Onderzoek naar de wensen van de SPH-deelnemer maakt duidelijk dat deze graag wil dat de pensioengelden op een maatschappelijk verantwoorde wijze belegd worden. Daartoe is beleid geformuleerd dat in de komende jaren verder ontwikkeld zal worden. Speerpunten van het beleid zijn klimaat en milieu, sociale (arbeids)omstandigheden en 'Acces to Medicine'. SPH is medeondertekenaar van het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) tussen pensioenfondsen, non-gouvernementele organisaties (NGO's,) vakbonden en overheid.

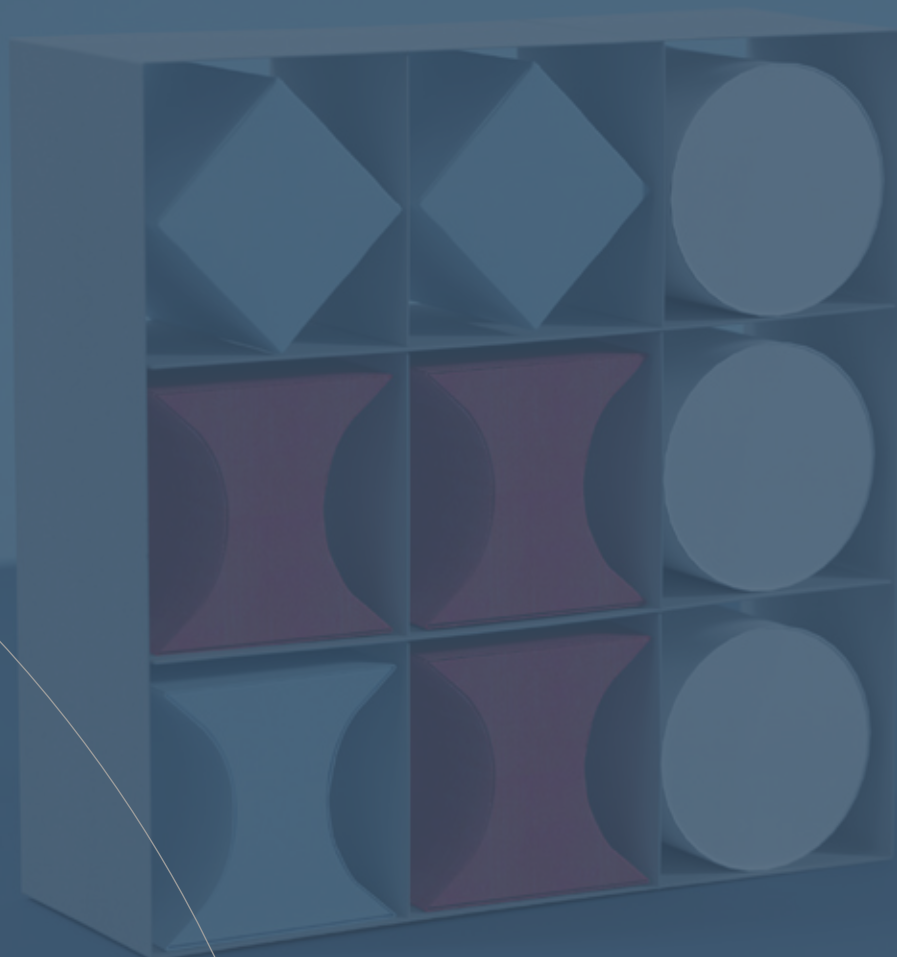
Verder is SPH initiatiefnemer van een vastgoedfonds voor de financiering van eerstelijns gezondheidscentra, verpleeghuizen en beschermde woonvormen voor ouderen. Ook daarmee geeft SPH invulling aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Governance op orde

De governance van het fonds is in de loop van 2019 geheel aangepast aan de voor pensioenfondsen in werking getreden Europese regelgeving (IORP II). En het bestuur van SPH is versterkt met de komst van een extern deskundige op het gebied van risicobeheersing.

Het bestuur van SPH bedankt de medewerkers van het ondersteunende bestuursbureau en de uitvoeringsorganisaties voor hun enorme inzet, die het ook dit jaar weer mogelijk heeft gemaakt de pensioenregeling op nauwgezette en betrouwbare wijze uit te voeren.

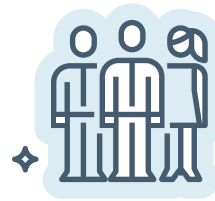
Bram Stegeman, *huisarts*
voorzitter SPH

1. Kerngegevens 2015-2019

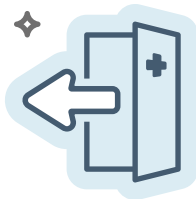
1. Kerngegevens 2015-2019

1.1. Kerncijfers 2019

AANTAL ACTIEVE DEELNEMERS:

12.018

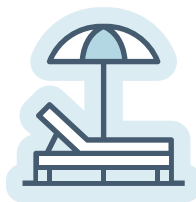
AANTAL EX-DEELNEMERS:

1.314

BELEIDS-DEKKINGSGRAAD:

134,5%

AANTAL GEPENSIONEERDEN:

7.227

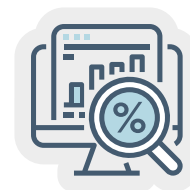
ONTVANGEN PREMIE:

185 mln

BELEGD VERMOGEN:

12 mld

BELEGGINGS-RENDEMENT:

16,1%

BELEGGINGS-OPBRENGSTEN:

1,8 mld

VERDELING M/V:

59%

41%

TOTALE KOSTEN:

53,2 mln

54%
VRIJGEVESTIGD

TYPE HUISARTS:

37%
WAARNEMEND

9%
DIENSTVERBAND

1.2. Kerncijfers en ontwikkeling deelnemersbestand

Figuur 1 - Deelnemers* en kosten

	2019	2018	2017	2016	2015
Opbouw aantal deelnemers					
Actieve deelnemers	12.018	11.670	11.328	11.029	10.746
Gewezen deelnemers	1.314	1.287	1.250	1.204	1.197
Ex-partners met zelfstandig recht op ouderdomspensioen	36	36	37	39	37
Pensioengerechtigden	7.227	7.095	6.961	6.786	6.624
Totaal aantal deelnemers	20.595	20.088	19.576	19.058	18.604
Pensioenuitvoering (in mln. €)					
Uitkeringen	352	343	330	324	317
Feitelijke premie	190	180	178	161	162
Kostendekkende premie	155	145	155	126	117
Gedempte kostendekkende premie	120	109	105	88	76
Pensioenuitvoeringskosten	11,4	11,2	10,8	10,2	10
Kengetallen					
% Directe kosten vermogensbeheer/gemiddeld belegd vermogen	0,13	0,1	0,16	0,2	0,22
% Totale kosten vermogensbeheer/gemiddeld belegd vermogen	0,31	0,28	0,32	0,44	0,51
Kosten pensioenbeheer/aantal deelnemers (actief + gepensioneerd)	590	598	588	570	576
% Kosten pensioenbeheer/feitelijke premie	6	6,3	6,1	6,3	6,2

* Om dubbel telling te voorkomen, is het aantal pensioengerechtigden opgenomen exclusief deeltijdpensioengerechtigden. Deze zijn opgenomen bij de actieve deelnemers.

Toelichting figuur 1

Bij de kengetallen onderscheiden we directe vermogensbeheerkosten en indirecte vermogensbeheerkosten. De directe vermogensbeheerkosten zijn de kosten die in de jaarrekening getoond zijn. De totale vermogensbeheerkosten omvatten zowel de directe als indirecte vermogensbeheerkosten. De transactiekosten zijn hierin niet opgenomen. De indirecte vermogensbeheerkosten worden in de jaarrekening ten laste van de beleggingsopbrengsten verwerkt. Dit is conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

De pensioenuitvoeringskosten in het overzicht zijn de kosten die ook in de jaarrekening staan. De totale pensioenuitvoeringskosten stijgen in 2019 naar € 11,4 miljoen.

Figuur 2 - Financiële kerncijfers

	2019	2018	2017	2016	2015
Vermogen, solvabiliteit en toeslag					
Pensioenvermogen (in mln. €)	11.781	10.277	10.535	10.141	9.489
Pensioenverplichtingen (in mln. €)	8.644	7.822	7.627	7.687	7.313
Dekkingsgraad (in %)	136,3	131,4	138,1	131,9	129,8
Beleidsdekkingsgraad (in %)	134,5	138,6	137,3	127,1	134
Vereiste dekkingsgraad FTK (in %)	116,4	116,3	118,6	118,2	118,1
Reële dekkingsgraad (in %)	110,2	114,6	112,9	105,4	110,4
Toegekende verhogingen (in %)	2	3,1	2,79	1,4	2,12
Beleggingsportefeuille (in mln. €)					
Vastgoedbeleggingen	1.061	932	1.027	1.014	927
Aandelen	2.994	2.035	3.075	2.665	2.715
Vastrentende waarden	7.274	6.962	6.071	6.000	5.103
Derivaten*	265	61	-56	-7	128
Overige beleggingen	428	349	344	410	743
Totaal belegd vermogen (ultimo jaar)	12.022	10.339	10.460	10.082	9.616
Gemiddeld belegd vermogen	11.308	10.513	10.222	9.951	9.718
Totale beleggingsopbrengsten	1.836	-105	552	822	129
Beleggingsrendement					
(in % incl. valutaoverlay)	16,1	-0,9	5,5	8,5	1,3
Benchmark (in %)	15,8	-1,2	5,115	8,7	0,5

Toelichting figuur 2

De derivatenpositie is een saldering van positieve en negatieve derivaten.

Vanaf 2018 wordt het beleggingsrendement ook getoond inclusief het resultaat van de afdekking van de valuta. Dit is echter niet te vergelijken met een benchmark. De valuta-afdekking heeft namelijk geen rendementsdoelstelling, maar is het resultaat van de afdekkingsopdracht in combinatie met allocatie en marktbevingen.

1.3. Ontwikkelingen in het deelnemersbestand

De pensioenregeling geldt voor alle huisartsen: vrijgevestigd huisartsen, waarnemend huisartsen en huisartsen in dienstverband. Uitzondering zijn de huisartsen in dienst bij een gezondheidscentrum zonder winstoogmerk. Binnen het totale deelnemersbestand wordt een onderverdeling gemaakt in vier categorieën deelnemers:

- actieve deelnemers
- gewezen deelnemers
- ex-partners met zelfstandig recht op ouderdomspensioen
- pensioengerechtigden

De volgende figuur geeft de ontwikkeling weer van het aantal deelnemers in de pensioenregeling. In het overzicht wordt een deelnemer die in meerdere groepen binnen de pensioenregeling deelneemt, bijvoorbeeld als huisarts in dienstverband en als waarnemend huisarts, één keer

meegeteld. De deeltijdgepensioneerden zijn in het overzicht niet opgenomen bij de gepensioneerden om dubbel telling te voorkomen. Het aantal pensioengerechtigden met deeltijdpensioen nam in 2019 verder toe tot 140.

Figuur 3 - Aantal deelnemers en mutaties in 2019 en 2018

	Actieve deelnemers		Gewezen deelnemers		Ex-partners met zelfstandig recht		Ouderdomspensioengerechtigden		Partnerpensioengerechtigden		Wezenpensioengerechtigden		Totaal	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Stand per 1 januari	11.670	11.328	1.287	1.250	36	37	5.143	5.013	1.787	1.772	165	176	20.088	19.576
Nieuwe toetreders	656	672	6	10	0	1	0	1					662	683
Herintreders	88	86	196	206									284	292
Uittreding deelnemers	-196	-206	-84	-84			-4	-2					-284	-292
Waardeoverdracht/afkoop/ beëindiging	-1	0	-2	-6									-3	-6
Ingang pensioen	-193	-198	-82	-88	0	-2	275	288					0	0
Ingang partnerpensioen									113	117			113	117
Ingang wezenpensioen											19	27	19	27
Expiratie wezenpensioen											-35	-38	-35	-38
Overlijden	-6	-12	-7	-1	0	0	-145	-157	-91	-102			-249	-272
Stand per 31 december	12.018	11.670	1.314	1.287	36	36	5.269	5.143	1.809	1.787	149	165	20.595	20.088

Toelichting figuur 3

- Het totaal aantal deelnemers steeg in 2019 met 507 van 20.088 naar 20.595. Dat is +2,5 % ten opzichte van 2018.
- Het aantal actieve deelnemers steeg in 2019 per saldo met 348 tot 12.018. Dat is +3,0% ten opzichte van 2018. Eind 2019 is 59% van de actieve deelnemers vrouw en 41% man. Eind 2018 lag de verhouding bij actieve deelnemers op 58% vrouwen en 42% mannen. Eind 2019 heeft SPH 12.147 actieve deelnemers in de regeling: 6.484 vrijgevestigd huisartsen, 1.139 huisartsen in dienstverband en 4.524 waarnemend huisartsen. Per 31 december 2019 zijn 309 vrijgevestigd huisartsen (DGA's) op grond van fiscale regelgeving opgenomen als huisarts in dienstverband. De aantallen bevatten 129 personen die in meerdere regelingen deelnemen. In 2018 waren dat er 143.
- Het aantal gewezen deelnemers nam toe met 27 naar 1.314.
- Het aantal ex-partners met een zelfstandig recht op ouderdomspensioen is 36 gebleven.
- Het aantal pensioengerechtigden nam met 126 toe tot 5.269. Het aantal rechthebbenden op partnerpensioen nam met 22 toe tot 1.809. Samen met het aantal wezenpensioengerechtigden (afname van 16 in 2019) nam het aantal pensioengerechtigden met 132 toe tot een totaal van 7.227. Van de pensioengerechtigden die ouderdomspensioen ontvingen is 65% man (2018: 87%) en 13% vrouw (2018: 13%).

1.3.1. Ontwikkelingen in de afgelopen vijf jaar

Om inzicht te geven in het verloop in het deelnemersbestand over de afgelopen jaren zijn figuur 4 en 5 opgenomen.

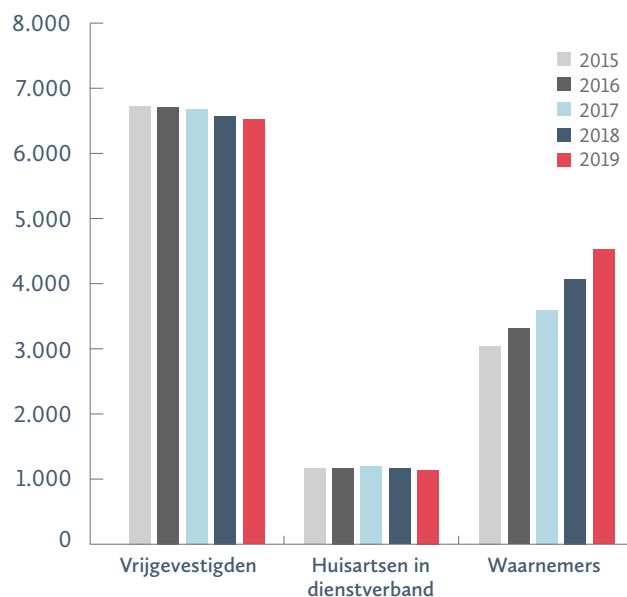
Figuur 4 geeft de ontwikkeling in de afgelopen vijf jaar van de verhouding actief/gewezen/pensioengerechtigd.

Figuur 5 geeft de ontwikkeling van de verhouding vrijgevestigd/dienstverband/waarnemend. Hierin valt de aanhoudende toename van het aantal waarnemend huisartsen op.

Figuur 4 - Opbouw deelnemersbestand naar type deelnemer

Figuur 5 - Opbouw deelnemersbestand naar type huisarts (actief)

Figuur 6 - Verdeling aantal deelnemers

Ultimo jaar	2019	2018	2017	2016	2015
Actieve deelnemers	12.018	11.670	11.328	11.029	10.746
Gewezen deelnemers	1.314	1.287	1.250	1.204	1.197
Pensioengerechtigden	7.227	7.095	6.961	6.786	6.624
Ex-partners	36	36	37	39	37
Totaal aantal deelnemers	20.595	20.088	19.576	19.058	18.604

Toelichting figuur 6

Het totaal aantal deelnemers is in 2019 gestegen met 2,5 % ten opzichte van 2018.

Het aantal actieve deelnemers steeg met 3 % ten opzichte van 2018.

Van de pensioengerechtigden die ouderdomspensioen ontvangen is 87% man (2018: 87%) en 13% vrouw (2018: 13%).

Het aantal pensioengerechtigden met ouderdomspensioen is met 126 toegenomen tot 5.269.

Het aantal rechthebbenden op partnerpensioen nam met 22 toe tot 1.809. Met inbegrip van het aantal wezenpensioengerechtigden (afname van 16 in 2019) nam het aantal pensioengerechtigden met 132 toe tot een totaal van 7.227.

Figuur 7 - Verdeling actieve deelnemers

Ultimo jaar	2019	2018	2017	2016	2015
Vrijgevestigden	6.484	6.573	6.681	6.711	6.725
Waarnemers	4.524	4.075	3.594	3.308	3.042
Huisartsen in dienstverband	1.139	1.165	1.201	1.169	1.166
Totaal actieve deelnemers	12.147	11.813	11.476	11.188	10.933
Aantal deelnemers in meerdere regelingen	129	143	148	159	187

Toelichting figuur 7

Op grond van fiscale regelgeving zijn 309 DGA's opgenomen als huisarts in dienstverband.

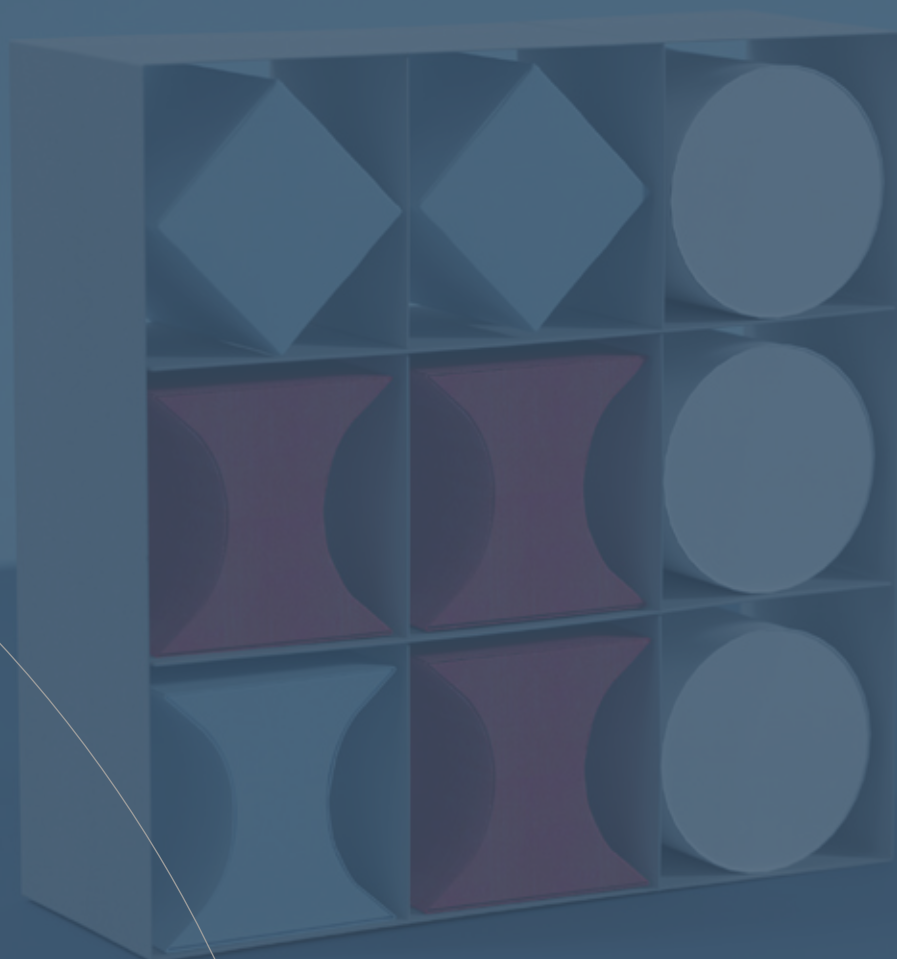
1.3.2. Ontwikkeling in de verdeling tussen mannen en vrouwen

Figuur 8 - Ontwikkeling man-/vrouwverdeling

Deelnemersgroep	2019	2018	2017	2016	2015
Vrijgevestigd huisartsen (m)	3.414	3.573	3.741	3.870	3.989
Vrijgevestigd huisartsen (v)	3.070	3.000	2.940	2.841	2.736
Huisartsen in dienstverband (m)	122	134	142	134	129
Huisartsen in dienstverband (v)	708	737	772	767	792
DGA's (m)	238	231	230	216	200
DGA's (v)	71	63	57	52	45
Waarnemend huisartsen (m)	1.173	1.032	885	851	809
Waarnemend huisartsen (v)	3.351	3.043	2.709	2.457	2.233
Totaal aantal regelingen	12.147	11.813	11.476	11.188	10.933
Totaal aantal deelnemers	12.018	11.670	11.328	11.029	10.745
Totaal aantal gepensioneerden	7.227	7.095	6.961	6.777	6.642

Toelichting figuur 8

Van het totaal aantal actieve deelnemers (12.147) is in 2019 59,3 % vrouw en 40,7% man. In 2018 was de verhouding 57,9% vrouw ten opzichte van 42,1% man. Bij de categorie vrijgevestigd huisartsen man en huisartsen in dienstverband vrouw zien we een lichte daling in de afgelopen vijf jaar. De overige categorieën laten een lichte stijging zien.

2. Profiel

2. Profiel

Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen (SPH) is een beroepspensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb). Het fonds realiseert als verplichtgesteld beroepspensioenfonds het pensioen voor:

- vrijgevestigd huisartsen
- huisartsen in dienstverband
- waarnemend huisartsen

SPH is in 1973 opgericht als rechtsopvolger van de Stichting Voorlopig Beheer van Pensioengelden voor Huisartsen.

Missie en doel

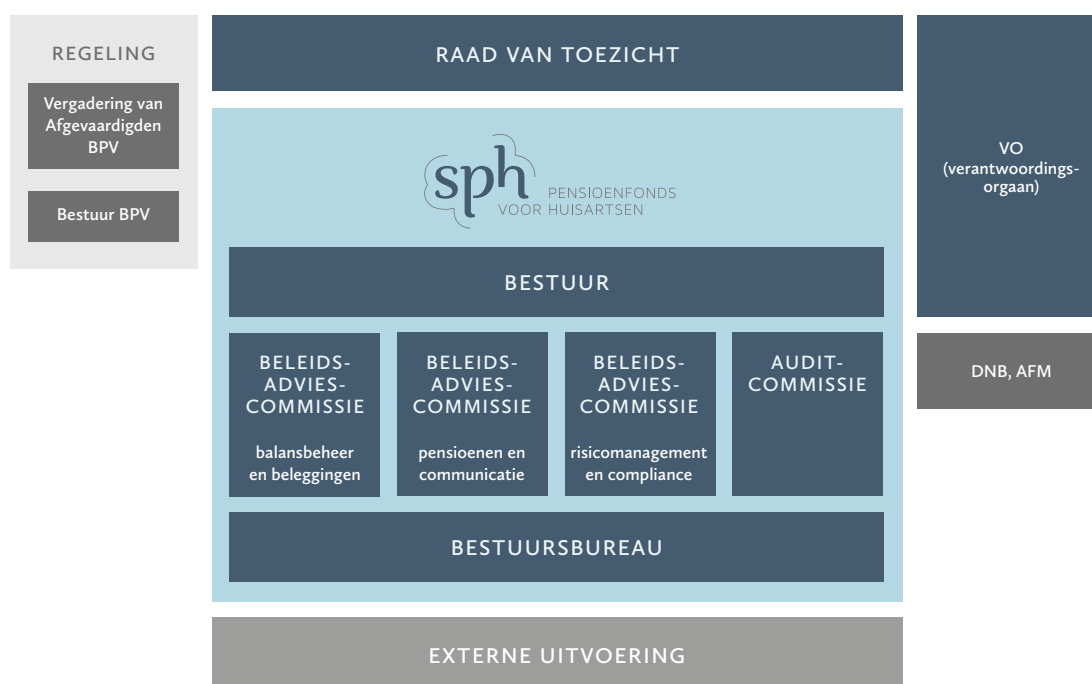
- SPH, het pensioenfonds van, voor en door huisartsen, is ervan overtuigd dat het nodig is dat huisartsen zich goed voorbereiden op hun financiële toekomst.
- Omdat wij zelf huisartsen zijn, kunnen wij ons inleven in het professionele leven en de persoonlijke financiën van onze collega's.

- Wij luisteren goed naar de wensen en behoeften van onze collega-huisartsen en spelen in op ontwikkelingen in de maatschappij en de wereld van pensioenen.
- Daarom organiseren wij een eigen pensioenregeling en ondersteunen de huisarts met financiële planning, nu en in de toekomst.

Het fonds heeft als doel het leveren van een betrouwbaar pensioen, op basis van een heldere regeling, een kosten-dekkende premie, een goed rendement en een kosten-effectieve uitvoering.

2.1. De organisatie

De organisatie van het pensioenfonds schematisch weergegeven:

2.1.1. Beroepspensioenvereniging huisartsen (BPV)

De BPV is een sinds 2006 bij wet verplicht ingestelde vereniging. De vereniging representeert de beroepsgroep huisartsen waarvoor de pensioenregeling volgens de Wvb in stand wordt gehouden. De BPV behartigt de belangen van de leden en buitengewone leden (gepensioneerden en gewezen deelnemers) die als deelnemer of gewezen deelnemer zijn aangesloten bij de pensioenregeling van SPH. Om de regeling verplicht te kunnen stellen, moet minimaal 60% van de deelnemers lid zijn van de BPV. Bij de meting in 2019 lag dit cijfer rond 83 % en daarmee ver boven de vereiste grens.

De BPV bepaalt de inhoud van de pensioenregeling en geeft SPH de opdracht deze uit te voeren. De afspraken hierover zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst. Het bestuur van de BPV legt verantwoording af in een eigen bestuursverslag.

2.1.2. Raad van Toezicht (RvT)

De RvT houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. Daarnaast ziet de RvT toe op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur en staat de RvT het bestuur met raad terzijde. De RvT legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het Verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag.

2.1.3. Verantwoordingsorgaan (VO)

Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid en de wijze waarop het is gevoerd en over de naleving van principes voor goed pensioenfondsbestuur (governance). Het bestuur overlegt tenminste twee maal per jaar over het gevoerde beleid en de resultaten daarvan met het VO.

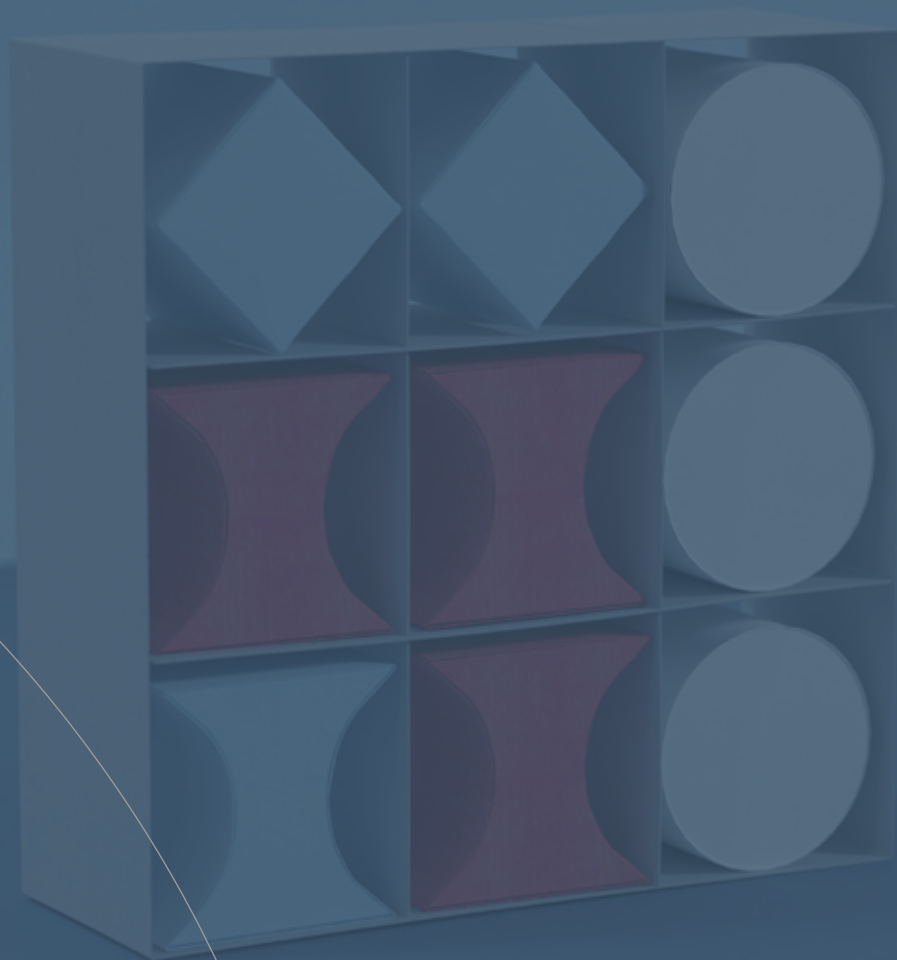
2.1.4. Beleidsadviescommissies

Het bestuur heeft beleidsadviescommissies met externe deskundigen ingesteld op het gebied van: Balansbeheer en Beleggingen, Pensioenen en Communicatie, Risk en Compliance, Audit en Governance. Deze commissies brengen adviezen uit en staan het bestuur bij in de uitvoering van zijn taken en verantwoordelijkheden.

2.1.5. Bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur en de beleidsadviescommissies. Aan het hoofd van het bestuursbureau staat de directeur. Het bestuursbureau voert zijn werkzaamheden uit op basis van een opdrachtverlening van het bestuur aan het bestuursbureau. Daarin zijn afspraken vastgelegd tussen het bestuur en de directeur c.q. het bestuursbureau over de dienstverlening aan het bestuur. Het bestuursbureau is verantwoordelijk voor:

- de beleidsvoorbereiding van het bestuur;
- de uitvoering van de bestuursbesluiten;
- de organisatie van de verschillende beleidsadviescommissies en de procesgang voor de besluitvorming binnen SPH;
- de mandatering respectievelijk monitoring van uitbesteding aan de uitvoeringsorganisaties;
- de rapportage over de uitvoering van de bestuursbesluiten aan het bestuur.

3. Bestuur

3. Bestuur

Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen, SPH, is het pensioenfonds van, voor en door huisartsen. Dat is terug te zien in de samenstelling van het bestuur.

3.1. Samenstelling en diversiteit

Het bestuur bestaat aan het eind van 2019 uit zeven bestuursleden, waarvan vijf huisartsen en twee externe deskundigen op de gebieden vermogensbeheer en risicomanagement. Een van de huisartsen is een gepensioneerd deelnemer aan het fonds. In 2019 is mevrouw Van der Steen-Jacquet benoemd tot bestuurslid. Zij is externe deskundige en verantwoordelijk voor de portefeuille integraal risicomanagement. De heren Slager (externe deskundige) en Schreuder (huisarts) zijn herbenoemd. Allen zijn (her)benoemd voor een periode van vier jaar door de Vergadering van Afgevaardigden van de BPV. Dit is gebeurd met instemming van toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB). De (her)benoemingen zijn vooraf voorgelegd aan de Raad van Toezicht; de raad was van mening dat zij voldeden aan de voor hen geldende profielschets.

Het bestuur vindt diversiteit – in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds – belangrijk. Bij de werving en selectie van kandidaten wordt dit meegewogen. Eind 2019 bestaat het fondsbestuur uit twee vrouwen en vijf mannen. Het jongste bestuurslid is 42 jaar en het oudste is 75 jaar. Hierbij past de kanttekening dat de gemiddelde leeftijd waarop een huisarts afstudeert rond 30 jaar ligt, waardoor een bestuurslid als jong kwalificeert tussen de 40 en 45 jaar.

Een overzicht van de samenstelling van het bestuur per 31 december staat in de bijlage: Personalialia per 31 december 2019.

3.2. Bestuursagenda 2019

Het bestuur vergadert maandelijks. Daarnaast vinden er periodiek informele bestuursoverleggen plaats. De belang-

rijkste onderwerpen van de bestuursagenda in 2019:

Onderwerp	Toelichting
SPH Pensioenregeling 2.0. Een toekomstbestendige regeling met behoud en waar mogelijk verbetering van draagvlak.	In hoofdstuk 6.1 Pensioenregeling In hoofdstuk 7 Risicomanagement
Nieuw Pensioenadministratieplatform Een nieuw pensioenuitvoeringsadministratie-systeem waarin zowel de bestaande als een mogelijk nieuwe regeling kan worden geadmistreerd tegen een marktconforme prijs.	In hoofdstuk 6.1 Pensioenregeling In hoofdstuk 7 Risicomanagement
MVB-beleid Geactualiseerd beleid op basis van de wensen van onze deelnemers.	In hoofdstuk 5 Balansbeheer en beleggingen
Strategie Aanscherpen en expliciteren om wendbaar en toekomstbestendig te blijven.	In hoofdstuk 3 Bestuur
Raamwerk balansbeheer Niet meer en minder risico nemen dan nodig is om de ambitie te behalen.	In hoofdstuk 5 Balansbeheer en beleggingen
Toeslagbeleid en toeslagverlening Verduidelijking/aanscherping van de overwegingen bij het bepalen van de toeslag.	In hoofdstuk 4 Financiële positie In hoofdstuk 6.1 Pensioenregeling
Communicatie Deelnemers zijn goed voorbereid op hun financiële planning, nu en in de toekomst.	In hoofdstuk 6.2 Pensioencommunicatie
Informatiemanagement Mogelijkheden om de dienstverlening aan deelnemers te optimaliseren en risico's waarvoor passend beleid en maatregelen nodig zijn.	In hoofdstuk 3 Bestuur In hoofdstuk 6.2 Pensioencommunicatie
Implementatie IORP II Compliant aan nieuwe wetgeving.	In hoofdstuk 3 Bestuur In hoofdstuk 7 Risicomanagement
Integraal risicomanagement Verantwoord omgaan met risico's.	In hoofdstuk 7 Risicomanagement
Huisartsen in opleiding (HAIO)Concurrerend aanbod voor HAIO's en schaalvergroting voor SPH waardoor lagere kosten per deelnemer.	In hoofdstuk 3 Bestuur

Jaarplan

Het jaarplan waarin de plannen en activiteiten van het bestuursbureau staan beschreven, is leidend voor de bestuursagenda. Het plan is een samenvatting van de jaarplannen die zijn opgesteld voor de aandachtsgebieden/afdelingen op het bestuursbureau: Balansbeheer en beleggingen, Communicatie en financiële planning, Compliance, HR, Informatiemanagement, Pensioenbeheer en Risicomanagement. De missie van het fonds, het strategiedocument 'De toekomst van SPH, een verkenning' en de strategische beleidsplannen voor de verschillende aandachtsgebieden, vormen het kader voor de jaarplannen.

Prioriteiten van het bestuur in 2019

Bij de start van het jaar heeft het bestuur een viertal bestuurlijke prioriteiten met de te bereiken doelen benoemd. Aan het eind van het jaar is de conclusie dat deze gedeeltelijk zijn gerealiseerd:

1. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Doel: Het fonds heeft een geïmplementeerd en voor deelnemers herkenbaar MVB-beleid.

Resultaat: Als gevolg van voortschrijdend inzicht bleek het nodig de gewenste ambitie meer te expliciteren waardoor aan het eind van het jaar het beoogde resultaat met betrekking tot het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid nog niet is gerealiseerd.

2. Governance van het fonds

Doel: De beleidsadviescommissies zijn goed ingericht, het fonds voldoet aan de IORP II-wetgeving en de bestaande vacature binnen het bestuur is ingevuld.

Resultaat: Naar aanleiding van de IORP II-wetgeving zijn sleutelfunctiehouders en sleutelfunctie vervullers benoemd en zijn de profielen van de beleidsadviescommissies herijkt. De inrichting is afgestemd met DNB en de toezichthouder heeft

ingestemd met de benoeming van de sleutelfunctiehouders. Het fonds is compliant aan de nieuwe wetgeving. De aan het begin van het jaar aanwezige vacatures in beleidsadviescommissies en het bestuur zijn in de loop van het jaar ingevuld.

3. Nieuwe pensioenregeling

Doel: De blauwdruk van de SPH Pensioenregeling 2.0. is gereed.

Resultaat: Als gevolg van de complexe context waarin de nieuwe regeling tot stand moet komen, is de beoogde blauwdruk aan het eind van het jaar nog niet beschikbaar. Zo ontbrak in afwachting van het Pensioenakkoord en de uitwerking daarvan een duidelijk kader. Ook was de

opdrachtverlening door de BPV, eigenaar van de regeling, aanvankelijk onvoldoende duidelijk.

4. Deelnemersvertrouwen

Doel: Het deelnemersvertrouwen is gelijk gebleven of toegenomen.

Resultaat: Het begin 2019 gehouden deelnemersonderzoek geeft geen aanleiding aan te nemen dat het deelnemersvertrouwen is gedaald. Ook de representativiteitstoets is een graadmeter voor het vertrouwen. De in 2019 gehouden toets laat zien dat 84,6 % van de vrijgevestigd en waarnemend huisartsen (2014: 89,6%) en 82% van de huisartsen in dienstverband (2014: 80,8%) lid zijn van de BPV.

3.3. Beleidsadviescommissies

In de voorbereiding op besluitvorming door het bestuur werkt het fonds met beleidsadviescommissies. Deze commissies worden bemenst door externe deskundigen, bestuursleden en medewerkers van het bestuursbureau, waaronder de CRO (Chief Risk Officer). De externe deskundigen bekleden geen andere functies die onverenigbaar zijn met het karakter van objectieve advisering en zij zijn onafhankelijk van het fonds. De commissies initiëren binnen de door het bestuur vastgestelde kaders beleidsontwikkeling en adviseren het bestuur gevraagd en ongevraagd op het gebied van Balansbeheer en Beleggingen, Pensioenen en Communicatie, Risk en Compliance, Audit en Governance.

Beleidsadviescommissies Risk en Compliance en Audit en Governance

Als gevolg van de invoering van IORP II is de beleidsadviescommissie Risk en Audit (BCRA) gewijzigd in beleidsadviescommissie Risk en Compliance (BCRC) en is een beleidsadviescommissie Audit en Governance ingesteld (BCAG).

De BCRC adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over alle zaken die van belang zijn voor het in-control-zijn van het bestuur, waaronder de inrichting en werking van beleids- en bestuursprocedures, de risicobeheersing en het compliancebeleid.

De kerntaak van de BCAG is het adviseren van het bestuur over auditbeleid (charter en jaarplan), uit te voeren en uitgevoerde audits, inclusief audits over de werking van het risicobeheersysteem, de financiële informatieverschaffing

van het fonds (bijvoorbeeld de jaarverslaglegging), generieke governance-vraagstukken en strategie.

Belangrijkste adviezen

De belangrijkste adviezen van Beleidsadviescommissie Risk en Compliance (BCRC) hadden betrekking op integraal risicomanagement (IRM), informatiemanagement en de risicoanalyse van een uitbestedingspartner. De commissie adviseerde het aangepaste IRM-beleid, het beleidsplan Informatiemanagement en de gemaakte risicoanalyse goed te keuren. Het bestuur heeft deze adviezen overgenomen. Naar aanleiding van het beleidsplan Informatiemanagement adviseerde de commissie het bestuur een langetermijn IT-visie en strategie te ontwikkelen. Dit advies is ook overgenomen door het bestuur en toegevoegd aan de bestuurlijke agenda.

De Beleidsadviescommissie Pensioenen en Communicatie (BCPC) adviseerde het bestuur onder meer over het beleidsplan Informatiemanagement, het toeslagbeleid en het grondslagenonderzoek 2019. Mede op basis van de commissie-adviezen heeft het bestuur besloten de beide beleidsdocumenten en het onderzoek goed te keuren. De Beleidsadviescommissie Balansbeheer en Beleggingen (BCBB) adviseerde het bestuur onder andere over de aanpassing van het MVB-beleid en de doorontwikkeling van het raamwerk balansbeheer. In overleg met de BCBB is door het bestuursbureau een evaluatiekalender opgesteld. Aan de hand van deze kalender heeft de BCBB het bestuur geadviseerd over het al dan niet voortzetten van beleggingen. Alle commissie-adviezen zijn door het bestuur overgenomen.

Daarnaast heeft de commissie in haar monitoringrol in de vlootschouw stil gestaan bij de onderliggende managers. Deze jaarlijkse vlootschouw geeft inzicht in de beoordeling van alle beheerders.

De Beleidsadviescommissie Audit en Governance (BCAG) adviseerde het bestuur over het jaarwerk 2018: het jaarverslag, het actuair rapport en het accountantsverslag. Ten aanzien

van het jaarverslag adviseerde de commissie voor het volgende jaar een andere opzet voor de kostenparagraaf te hanteren. Daarnaast ontving het bestuur adviezen over de inrichting van de auditfunctie, het charter interne audit en het auditplan 2020. Het bestuur heeft de gegeven adviezen overgenomen. Een overzicht van de samenstelling van de beleidsadviescommissies staat in de bijlage: [Personalia per 31 december 2019](#).

3.4. Strategie

Naast bestuursvergaderingen en bestuursoverleggen organiseert het bestuur in het voor- en najaar een tweedaagse strategiebijeenkomst. Tijdens de bijeenkomsten werken we aan nieuwe plannen en/of aan de verdieping van bestaande plannen. In 2019 ging het naast de fondsstrategie met name over inflatiesturing als onderdeel van het raamwerk balansbeheer, de lage rente in relatie tot het balansbeheer, de pensioenregeling en het pensioenadministratieplatform.

Toekomstgericht en wendbaar blijven

In 2017 hebben we het visiedocument 'Toekomst van SPH, een verkenning' vastgesteld. Om toekomstgericht en wendbaar te

blijven, vraagt deze visie echter om aanscherping. Doel van de strategiedag in november was de stip op de horizon scherper te krijgen en de contouren van de strategie te expliciteren. Het resultaat van de bijeenkomst is een gedeeld beeld van elementen (community, kosten, zeggenschap van huisartsen, autonomie op uitvoering en taakopvatting) die in het voorjaar 2020 in de (nieuwe) strategie worden uitgewerkt.

3.5. Geschiktheidsplan bestuursleden

Om de ambities en doelstellingen van het fonds te realiseren en om in te kunnen spelen op belangrijke (strategische) ontwikkelingen, is geschiktheidsbevordering belangrijk. Het fonds werkt met een meerjaren Geschiktheidsbeleidsplan dat is opgesteld met inachtneming van de kaders en randvoorwaarden in de geldende wet- en regelgeving en de 'Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur' van de Pensioenfederatie. Aan de hand van het meerjarenplan is het Geschiktheidsplan 2019 vastgesteld evenals de ontwikkelplannen van de individuele bestuursleden.

Deskundigheidsbevordering

Voor het bestuur als collectief is de inzet in 2019 primair gericht op deskundigheidsbevordering. Onderwerpen die aan bod kwamen, zijn: maatschappelijk verantwoord beleggen, taakafbakening, raamwerk balansbeheer, risicobereidheid, diversificatie en het Pensioenakkoord. Individuele leden woonden congressen, themabijeenkomsten en seminars bij over onder andere de Brexit, vermogensbeheer, datakwaliteit, zorgplicht, duurzaamheid en lage rente

3.6. Zelfevaluatie bestuur

Op basis van het in mei 2019 vastgestelde 'Evaluatiebeleid SPH Organisatie' is in het laatste kwartaal van het verslagjaar een zelfevaluatie gehouden. Het evaluatiebeleid kent een jaar- en een driejaarscyclus. In de jaarcyclus betreft het een beperkte zelfevaluatie. Eens per drie jaar wordt gebruik gemaakt van

een externe onafhankelijke partij voor een diepgaande (zelf) evaluatie.

In 2019 ging het om een beperkte zelfevaluatie, die is gehouden aan de hand van de in het beleid opgenomen

vragenlijsten met open vragen. Daarnaast heeft de voorzitter met alle bestuursleden individueel een eindejaarsgesprek gevoerd. Als verbeterpunten kwamen onder andere meer tijd en aandacht voor strategieontwikkeling en de opdrachtverlening aan het bestuursbureau naar voren. Naar aanleiding

van de evaluatie is besloten de governancestructuur opnieuw onder de loep te nemen, waaronder de rol van de beleidsadviescommissies en de mandatering aan deze commissies.

3.7. Analyse Code Pensioenfondsen

We onderschrijven de Code Pensioenfondsen, de gedragscode voor de pensioensector, en vinden naleving van de daarin opgenomen normen belangrijk. In 2019 is een analyse gemaakt van hoe het fonds de normen uit de code naleeft. De analyse is informerend besproken met de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan.

Uit de analyse blijkt dat er weinig hiaten zijn. Eind 2019 wijkt het fonds af op het gebied van diversiteit en de beoordeling van het functioneren van de accountant en de actuaaris.

Diversiteit

In het bestuur en in de Raad van Toezicht is geen lid jonger dan 40 jaar aanwezig. Bij de samenstelling en opvolging van het bestuur en andere bestuursorganen zoals VO en Raad van Toezicht wordt naast de vereiste deskundigheid, competenties en professioneel gedrag, rekening gehouden met diversiteit zoals beschreven in de Code. Dit wordt onder andere ondersteund door te werken

met een bestuursklas voor aspirant bestuurders, het HR-beleid, het geschiktheidsbeleidsplan en door vereisten en voorkeuren nadrukkelijk vast te leggen in het functieprofiel en vacatureteksten. Het aantal beschikbare (geïnteresseerde) bestuurders is echter beperkt, maar het fonds blijft streven naar diversiteit.

Beoordeling accountant en actuaaris

De vierjaarlijkse beoordeling van het functioneren van de accountant, die vanaf het boekjaar 2015 bij het fonds is betrokken, heeft in 2019 plaatsgevonden. Er is geen formele schriftelijke vastlegging van de uitkomst van de beoordeling. Zowel het fonds als de accountant waren tevreden over de samenwerking en hebben afgesproken deze voort te zetten.

Normen Code Pensioenfondsen

Hieronder volgt een overzicht van de normen waarvan in de Pensioenfederatie is afgesproken dat deze altijd worden toegelicht in het jaarverslag:

Figuur 9 - Normen Code Pensioenfondsen

Normen	Code Pensioenfondsen
Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt.	Het fonds voldoet aan deze norm; zie hoofdstuk 3 t/m 9 van het verslag.
De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Het fonds voldoet gedeeltelijk aan deze norm; zie hoofdstuk 3 van het jaarverslag.
In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Het fonds voldoet gedeeltelijk aan deze norm; zie hoofdstuk 3 van het verslag.
Het intern toezicht betreft de Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van zijn taak.	Het fonds voldoet aan deze norm; zie hoofdstuk 11 van het verslag.
Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Het fonds voldoet aan deze norm; zie hoofdstuk 5 van het verslag en www.huisartsenpensioen.nl
Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en de Code Pensioenfondsen, met als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Het fonds voldoet aan deze norm; zie hoofdstuk 3 van het verslag.
Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Het fonds voldoet aan deze norm; zie hoofdstuk 6.1 van het verslag en www.huisartsenpensioen.nl

3.8. Bestuursklas voor continuïteit en diversiteit

Voor de continuïteit en de binnen de fondsorganen gewenste diversiteit, is een bestuursklas opgezet. In een aantal bijeenkomsten komen de belangrijkste onderwerpen aan bod en krijgen de deelnemers inzicht in de organisatie van het fonds, de pensioenregeling, het (intern) toezicht

en het vermogensbeheer. Doel is potentiële bestuurders motiveren en inspireren en voorbereiden op een mogelijke bestuursfunctie. In 2019 hebben 12 deelnemers de bestuursklas gevolgd; 4 van hen zijn benoemd als nieuw lid van het Verantwoordingsorgaan.

3.9. Gedragscode SPH

Het fonds heeft een interne gedragscode die tot doel heeft het waarborgen en handhaven van het vertrouwen van belanghebbenden van het fonds door gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. De code richt zich op het fonds, inclusief alle organen, en op alle partners aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed. De code kent algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders. De code maakt integraal onderdeel uit van het integriteitsbeleid van het fonds.

In het verslagjaar hebben nieuwe belanghebbenden, waaronder leden van het Verantwoordingsorgaan, van de beleidsadviescommissies en van het bestuur, de gedragscode ondertekend. Bestaande belanghebbenden hebben de nalevingsverklaring ondertekend. Naast het ondertekenen van

de gedragscode is aandacht besteed aan gewenst gedrag door middel van de jaarlijkse training door de compliance officer voor bestuursleden en medewerkers van het bestuursbureau. In de bestuursvergaderingen is het onderwerp 'compliance' een vast agendapunt. Er zijn in 2019 geen meldingen van compliance issues gedaan of bekend geworden bij de vertrouwenspersoon, die ook compliance officer is.

In het kader van de gedragscode doet de compliance officer onderzoek naar het bestaan van belangenconflicten. Daarvoor houdt hij onder andere toezicht op nevenfuncties van verbonden personen; zijn er mogelijke belangenconflicten tussen de nevenfunctie van de verbonden persoon en het fonds? Bij controle op de nevenfuncties zijn er geen belangenconflicten waargenomen.

3.10. Stichting pensioenfonds huisartsen in opleiding (HAIO)

In het laatste kwartaal van het jaar hebben de cao-partners van de huisartsen in opleiding (HAIO) aangegeven, de regeling per 1 januari 2021 te willen onderbrengen bij SPH. Dit met het oog op de continuïteit van een pensioenregeling voor deze groep. Hiervoor is instemming gevraagd aan de BPV, de eigenaar van de pensioenregeling. Het onderbrengen van de HAIO-regeling in de pensioenregeling van SPH betekent namelijk een uitbreiding van de verplichtstelling. En dat is een aangelegenheid van de BPV.

Intentieovereenkomst getekend

In december heeft de algemene vergadering van de BPV in principe met de uitbreiding daarvan ingestemd. Wel stelt de BPV een aantal voorwaarden, waaronder de goedkeuring van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het BPV-bestuur heeft SPH de opdracht gegeven nader te onderzoeken of en onder welke voorwaarden het pensioenfonds van de huisartsen in opleiding kan toetreden tot SPH. Eind december is door alle betrokken partijen een intentieovereenkomst getekend.

3.11. Intern toezicht: Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. Daarnaast ziet de RvT toe op een adequate risicobeheersing en

evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur en staat de RvT het bestuur met raad terzijde.

De raad bestaat uit drie leden: twee vrouwen en een man. Zij zijn benoemd door het bestuur op bindende voordracht van het Verantwoordingsorgaan. Een overzicht van de samenstelling van de Raad van Toezicht staat in de bijlage: Personalialia per 31 december 2019.

Toezichtkalender RvT

Het bestuur vergaderde vijf maal met de RvT. In de vergaderingen stond steeds een thema centraal uit de toezichtkalender van de RvT: Pensioenregeling SPH 2.0., Beeldvorming, IORP II, Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) en Raamwerk Balansbeheer. Ook is de algemene gang van zaken binnen het fonds in een van de vergaderingen besproken. Aan de hand van presentaties is de voortgang besproken en zijn bestuurlijke dilemma's aan de orde gekomen.

De voorzitter van het fonds heeft maandelijks bilateraal overleg gehad met de voorzitter van de RvT over lopende zaken en actualiteiten.

Verleende goedkeuring

De raad gaf zijn goedkeuring aan de voorgenomen besluiten van het bestuur over het jaarverslag 2018, de geactualiseerde profielschetsen van de bestuursleden, een statutenwijziging, de charter interne audit en de voorgenomen benoeming van de sleutelfunctiehouder en de sleutelfunctievervuller interne audit. De raad ging akkoord met de voorgenomen benoeming van een nieuw bestuurslid en de herbenoeming van twee bestuursleden.

[Het verslag van de Raad van Toezicht is opgenomen in hoofdstuk 10.](#)

3.12. Extern toezicht: De Nederlandsche Bank

De Nederlandsche Bank (DNB) houdt toezicht op pensioenfondsen en kijkt naar de financiële positie van het fonds, naar de bedrijfsvoering en naar de bestuurders.

Toezichtkalender DNB

Op basis van de DNB-thema's voor de pensioensector in 2019 en de risicoanalyse die de toezichthouder van het fonds heeft gemaakt, heeft DNB een toezichtkalender 2019 voor het fonds opgesteld:

Onderzoek	Omschrijving
Seminar 'Belangen Verstrengeld'	<i>Doel van het seminar is bewustzijn van het risico op belangenverstrengeling vergroten. Vier bestuursleden woonden het seminar bij.</i>
Jaargesprek	<i>Besproken zijn het risicobeeld dat DNB van SPH heeft, de inrichting van de IORP-sleutelfuncties en de voortgang van lopende SPH-projecten. DNB heeft een terugkoppeling gegeven op het seminar 'Belangen Verstrengeld'.</i>
Vragenlijst niet-financiële risico's	<i>Sectorbrede uitvraag naar de niet-financiële risico's (integriteit, operationeel en IT) en de invloed van het bedrijfsmodel, de governance en het gedrag en cultuur op het risicoprofiel van pensioenfondsen. SPH heeft geen reactie op de ingevulde vragenlijst ontvangen.</i>
Terugkoppeling sectorbrede analyse op rapportages	<i>De analyse heeft betrekking op de onderwerpen: beleggingen, premie, performance, vermogensbeheerkosten en jaarwerk. Afhankelijk van eventuele bevindingen konden aanvullende vragen worden gesteld. Aan SPH zijn geen aanvullende vragen gesteld.</i>
Jaarlijks regulier overleg met de Raad van Toezicht	<i>Besproken zijn de rol van het intern toezicht ten aanzien van de wettelijke taken.</i>
Datauitvraag Nederlandse woninghypotheken	<i>Het betrof een uitvraag naar de uitzettingen op Nederlandse hypotheken op het niveau van individuele leningen. Er is geen terugkoppeling op de ingevulde uitvraag ontvangen.</i>
Jaarlijks tripartite overleg (optioneel)	<i>Dit overleg vindt plaats als bevindingen uit het accountantstrapport en/of het actuariële verslag daartoe aanleiding geven. Er is geen uitnodiging voor het overleg ontvangen.</i>

Verleende goedkeuring

In 2019 zijn ter toetsing de voorgenomen herbenoeming van twee bestuursleden, de benoeming van een nieuw bestuurslid en de benoeming van de sleutelfunctiehouders in het kader van IORP II aan DNB voorgelegd. Op alle aanvragen heeft DNB positief besloten.

3.13. Verantwoordingsorgaan

Het bestuur en de Raad van Toezicht (RvT) leggen verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO). Vier maal vergaderde het VO samen met het bestuur. Aan drie van deze vergaderingen nam ook de RvT deel. De gezamenlijke vergaderingen vinden plaats onder leiding van de voorzitter van het VO.

Aansluitend op de vergaderingen is er een deskundigheidsbevordering. Doel is dat het VO als collectief in juli 2021 voldoet aan het geschiktheidsniveau A. Om dat te bereiken is een curriculum vastgesteld en is naast de fysieke bijeenkomsten een maatwerktraject ingericht met een online-leeromgeving.

Agendapunten in 2019

Een vast agendapunt van de gezamenlijke vergaderingen is de stand van zaken met betrekking tot het balansbeheer en beleggingen, waaronder het MVB-beleid. Het VO ontving ter advisering het communicatiebeleidsplan en de uniforme rekenmethodiek (URM). Over beide onderwerpen adviseerde het positief. In een van de gezamenlijke vergaderingen werd het jaarverslag besproken en waren de accountant en certificerend actuaaris aanwezig om een toelichting te geven bij respectievelijk de jaarrekening 2018 en het actuarieel rapport 2018. In deze vergadering was ook de Raad van Toezicht aanwezig en werden de bevindingen van de RvT besproken. Het onderwerp 'Hervorming VO' is opiniërend in een van de vergaderingen aan de orde geweest.

3.14. Compliance; voldoen aan wet- en regelgeving

Het bestuur draagt in woord en daad het belang van integer en compliant werken uit en zorgt ervoor dat dit op alle niveaus binnen het fonds geïntegreerd wordt in de (dagelijkse) werkzaamheden, zie ook Gedragscode SPH, hoofdstuk 3.11. In 2019 lag de focus op de monitoring en rapportage van bevindingen, kennisoverdracht, het actualiseren van compliance regelingen en de integriteitsrisicoanalyse. In het kader van kennisoverdracht zijn door de compliance officer trainingen verzorgd voor bestuursleden en medewerkers van het bestuursbureau waarin aandacht is besteed aan de gewenste cultuur.

Nieuwe samenstelling VO en feedback voor bestuur

Het VO bestaat uit zes vrouwen en 37 mannen. Zeven leden zijn jonger dan 40 jaar. In 2019 eindigde de zittingstermijn van 21 leden van het VO. Vier leden werden herbenoemd en 17 nieuwe leden werden per 1 september benoemd voor een eerste zittingsperiode van vier jaar.

Met de 19 vertrekkende leden is een collectief exitgesprek gehouden. De conclusies van het gesprek waren dat er sprake is van informatie- en kennisasymmetrie ten opzichte van het bestuur, dat er binnen het VO behoefte bestaat aan meer ruimte voor discussie over de ontwikkelingen van het fonds en dat door de huidige omvang van het VO het kennisniveau te laag is en er onvoldoende discussiemogelijkheden zijn. De eerste discussies hebben geresulteerd in de contouren van een nieuw VO, die in het voorjaar 2020 nader worden uitgewerkt. Vooruitlopend op de veranderingen en het gewenste functieprofiel van de voorzitter, heeft de huidige voorzitter eind 2019 zijn functie ter beschikking gesteld. Het bestuur is de heer Morshuis erkentelijk voor zijn inzet en inspanningen ten behoeve van het VO.

Een overzicht van de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan staat in de bijlage: Personalialia per 31 december 2019.

Het verslag van het Verantwoordingsorgaan is opgenomen in [hoofdstuk 10](#).

Er hebben zich enkele incidenten in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) voorgedaan bij de uitvoeringsorganisaties. Hierbij was geen sprake van enige materialiteit. Waar dit aan de orde was, zijn incidenten gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Er zijn in 2019 geen boetes of dwangsommen opgelegd. Er was ook geen sprake van een verplichte aanwijzing en van bewindvoering.

3.15. Informatiemanagement

De maatschappij digitaliseert waardoor informatiemanagement voor het fonds steeds belangrijker wordt. In 2019 is een beleidsplan Informatiemanagement vastgesteld, dat een integraal beeld van de ontwikkeling van de informatiehuishouding van het fonds schetst. Doel is de informatievoorziening zodanig in te richten, dat de missie en

visie van het fonds maximaal worden gefaciliteerd. Vanuit tactisch perspectief faciliteert en ondersteunt het beleid het uitbestedingsbeleid en het communicatiebeleid van SPH. Daarnaast heeft het beleidsplan raakvlakken met het operationeel risicomanagement om de IT-risico's te beheersen.

3.16. Bestuurlijke overleggen met stakeholders

Periodiek vindt bestuurlijk overleg plaats met stakeholders van het fonds, waaronder de Beroepspensioenvereniging huisartsen (BPV), de uitvoeringsorganisaties AIM en PGGM en de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV).

BPV

In het maandelijks overleg met de BPV, de eigenaar van de pensioenregeling die SPH de opdracht geeft de regeling uit te voeren, domineerde de voortgang van het project 'Pensioenregeling SPH 2.0.' de agenda. Daarnaast waren

het MVB-beleid en de communicatie met deelnemers vaste agendapunten en informeerden de besturen elkaar over lopende zaken. De afspraken tussen BPV en SPH zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst. In de uitvoeringsovereenkomst zijn indicatoren opgenomen aan de hand waarvan het BPV-bestuur beoordeelt of SPH aan haar verplichtingen voldoet. Deze indicatoren zijn de wijze waarop de premie wordt vastgesteld, de voorwaarden waaronder de toeslagverlening plaatsvindt, wijziging van het pensioenreglement en inzicht in kerncijfers.

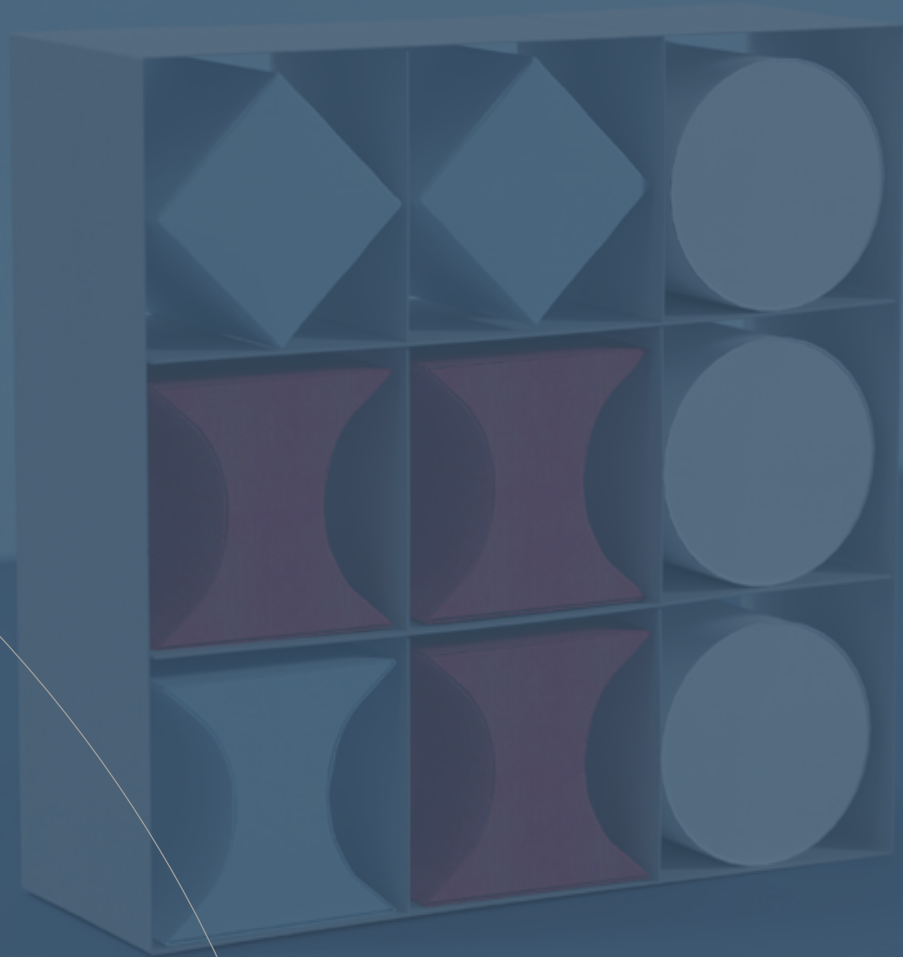
3.17. Aansluiting bij Pensioenfederatie

Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie, de branchevereniging van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. De hoofdtaken zijn: collectieve belangenbehartiging, reputatiemanagement, dienstverlening aan de leden, platform bieden en zelfregulering.

De voorzitter van SPH, de heer Stegeman, is een van de twee leden die namens de beroepspensioenfondsen zitting heeft in het federatiebestuur. Als bestuurslid maakt hij ook deel uit van de commissie Verslaglegging en Uitvoeringskosten. Medewerkers van het bestuursbureau hebben zitting in de commissie Communicatie en in de commissie Governance en Compliance.

De Pensioenfederatie zette zich in 2019 in op verschillende (lobby)dossiers, zoals digitalisering, innovatie, duurzaamheid, governancenormenten en het nieuwe pensioencontract.

Leden van de Pensioenfederatie ontmoeten elkaar ook in zogenoemde kringen. Kringen bestaan uit vertegenwoordigers van fondsen uit eenzelfde sector of met een vergelijkbare positie. SPH participeert in de Kring van Beroepspensioenfondsen. Naast onderlinge informatie-uitwisseling zijn in 2019 ook hier de voor de Pensioenfederatie relevante dossiers belangrijke gespreksonderwerpen.

4. Financiële positie

4. Financiële positie

In financieel opzicht was 2019 voor SPH een goed jaar. Hoewel de gedaalde marktrente drukte op de dekkingsgraad, zorgden de beleggingsrendementen voor een stijging van de dekkingsgraad.

Dekkingsgraad

Een veelgebruikte indicator om de 'gezondheid' van een pensioenfonds te laten zien, is de dekkingsgraad. Dit is de verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad steeg van 131,4% eind 2018 naar 136,3% eind 2019. Bij de berekening van deze dekkingsgraad is uitgegaan van het deelnemersbestand eind 2019 en rekening gehouden met de toeslagverlening van 2,0% per 1 januari 2020. In figuur 10 staan de belangrijkste wijzigingen in de dekkingsgraad in 2019.

Rentebewegingen

De waardering van de pensioenverplichtingen is gevoelig voor rentebewegingen. De daling van de marktrente eind 2019 ten opzichte van de marktrente eind 2018 en de daaruit volgende stijging van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) heeft een negatief effect op de dekkingsgraad gehad van ongeveer 13,6 procentpunt (2018: daling 4,4 procentpunt).

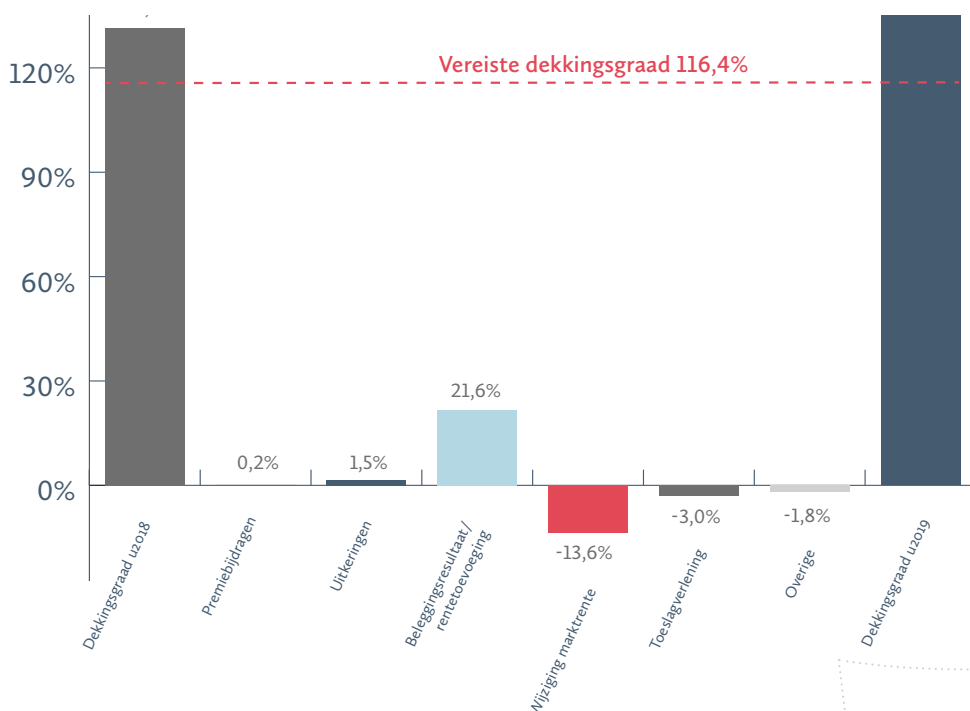
Solvabiliteit

De vereiste dekkingsgraad die voortvloeit uit de solvabiliteitsvoorschriften volgens de Wvb en het FTK bedraagt 116,4% (2018: 116,3%). De beleidsdekkingsgraad ultimo 2019 (het voortschrijdend gemiddelde van de gerapporteerde DNB-dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden) bedraagt 134,5%. Daarmee is sprake van een toereikende solvabiliteit.

Huidige versus reële dekkingsgraad

De wettelijk voorgeschreven waarde van de reële dekkingsgraad is de verhouding tussen de huidige beleidsdekkingsgraad enerzijds en de beleidsdekkingsgraad waarbij volledig toekomstbestendig met prijsinflatie geïndexeerd kan worden anderzijds. De reële dekkingsgraad is in 2019 110,2% (2018: 114,6%).

Figuur 10 - Ontwikkeling dekkingsgraad 2019

Figuur 11 - Samenvatting financiële positie en ontwikkelingen

(in mln. €)	Pensioenvermogen	Pensioenverplichtingen	Dekkingsgraad (in %)
Stand per 1 januari 2019	10.277	7.822	131,4
Premiebijdragen	190	131	0,2
Uitkeringen	-352	-351	1,5
Toeslagverlening	-	180	-3
Wijziging marktrente	-	901	-13,6
Beleggingsresultaten/rentetoevoeging	1.665	-19	21,6
Wijziging overlevingstafel	-	-	0,0
Overige	1	-20	-1,8
Stand per 31 december 2019	11.781	8.644	136,3

Toelichting figuur 11

In de kolom 'Pensioenvermogen' wordt de brutopremie vermeld. In de kolom 'Pensioenverplichtingen' is sprake van de actuariële benodigde premie op basis van de DNB-rentetermijnstructuur (conform kostendekkende premie) voor toevoeging aan de VPV. Dat is de waarde van de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen die het fonds heeft aan deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Onder 'Uitkeringen' is de afname van de VPV door het uitkeren van ingegane pensioenen opgenomen. Omdat de aanvangsdekkinggraad hoger is dan 100% valt ook een deel in het eigen vermogen vrij. Daardoor neemt de dekkinggraad met 1,5 procentpunt toe.

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert door veranderingen in de marktrente. Door de daling van de marktrente steeg de VPV in 2019 met € 901 miljoen.

Onder 'Overige' zijn onder meer de volgende technische effecten opgenomen:

- vrijgevallen excassokosten over de uitkeringen;
- saldo inkomende en uitgaande waardeoverdrachten;
- wijziging parameters vervroeging en conversie;
- wijziging voorziening toekomstig verlies vervroeging en conversie.

De mutatie van de dekkinggraad 'Overige' omvat onder meer de mutatie van de dekkinggraad op basis van de bovengenoemde technische effecten en een correctie voor het weglaten van alle kruiseffecten tussen de verschillende oorzaken.

In [hoofdstuk 4.3](#) 'Actuariële analyse' worden de verschillende onderdelen toegelicht.

4.1. Voorziening pensioenverplichtingen (VPV)

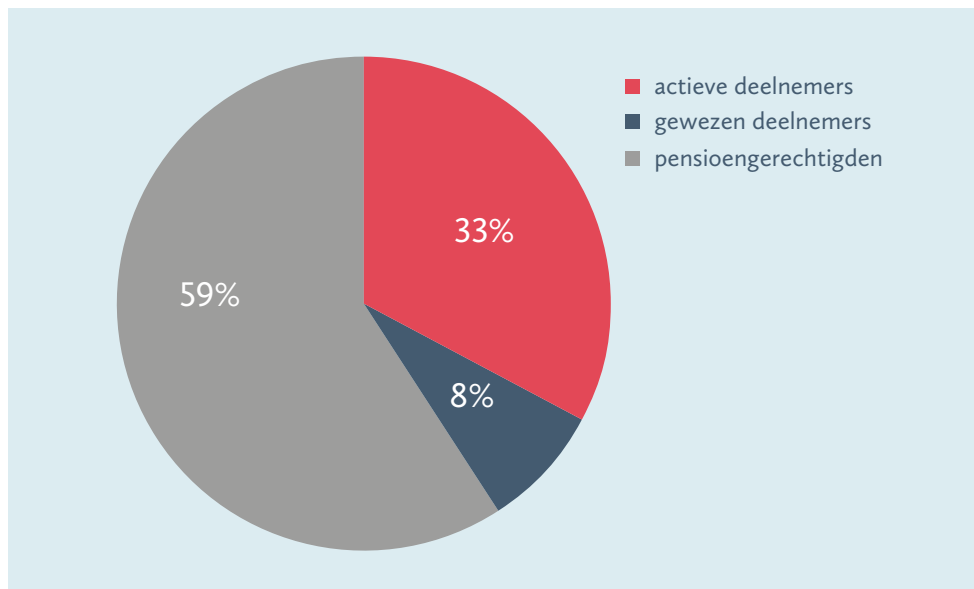
De VPV is de waarde van de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen die het fonds heeft aan deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Naast de VPV worden reserves aangehouden. Het gaat om een solvabiliteitsreserve om fluctuaties in beurswaarde en marktrente op te vangen en een bestemmingsreserve voor onder andere financiering van toekomstige pensioenverhogingen.

Voor de vaststelling van de solvabiliteitsreserve worden de regels van het Financieel Toetsingskader (FTK) gevolgd. De bestemmingsreserve is de uitkomst van de financiële ontwikkelingen van het fonds. Deze komt tot uiting in het eigen vermogen en de voorgeschreven solvabiliteitsreserve. De VPV steeg in 2019 met 10,5% naar € 8,6 miljard.

Bij de bepaling van de VPV wordt uitgegaan van de marktrente. Deze is gebaseerd op de voorgeschreven rentetermijnstructuur. Daarbij wordt de looptijd van een verplichting afgezet tegen de geldende rente voor die termijn.

In figuur 12 is de verdeling van de VPV naar deelnemersgroepen eind 2019 weergegeven. De verdeling eind 2019 is nagenoeg gelijk aan de verdeling eind 2018. Het percentage pensioengerechtigden nam met 1 procentpunt af ten gunste van het percentage actieven.

Figuur 12 - Opbouw VPV naar deelnemersgroep ultimo 2019

4.2. Toeslagbeleid

De pensioenregeling kent een voorwaardelijke toeslagverlening. Vanaf 2015 is de toeslagverlening van SPH gebonden aan het fiscale kader, dat ook wel bekend is als het Witteveenkader. Dit kader en vooral de fiscale aanwijzing geeft een randvoorwaarde voor de hoogte van de jaarlijkse toeslagverlening.

Normpensioen en voorwaardelijke toeslag

Het bestuur definieert de ambitie sinds 1 januari 2015 als een combinatie van de opbouw van een normpensioen van € 820,32 (2015) en een voorwaardelijke toeslag van 2,25% boven de toeslagcoëfficiënt. De toeslagcoëfficiënt is gebaseerd op de ontwikkeling van het CBS-indexcijfer cao-lonen overheid. Of als de inkomensontwikkeling van huisartsen hiertoe aanleiding geeft, op de inkomensontwikkeling van huisartsen. De toeslagcoëfficiënt heeft geen impact op de hoogte van het normpensioen en de pensioenpremie, maar wordt gebruikt om de toeslagambitie en daarmee de fiscale ruimte vast te stellen. Het bestuur stelt jaarlijks een toeslag vast op basis van de financiële positie en omgevingsindicatoren. Deze toeslag mag niet hoger zijn dan de geambieerde verhoging. De

winstdeling over de verzekerde normpensioenen wordt standaardwinstdeling genoemd. Het fonds kende over 2019 geen standaardwinstdeling toe.

Voorbeeldberekening: aandeel van de toeslag in het pensioen

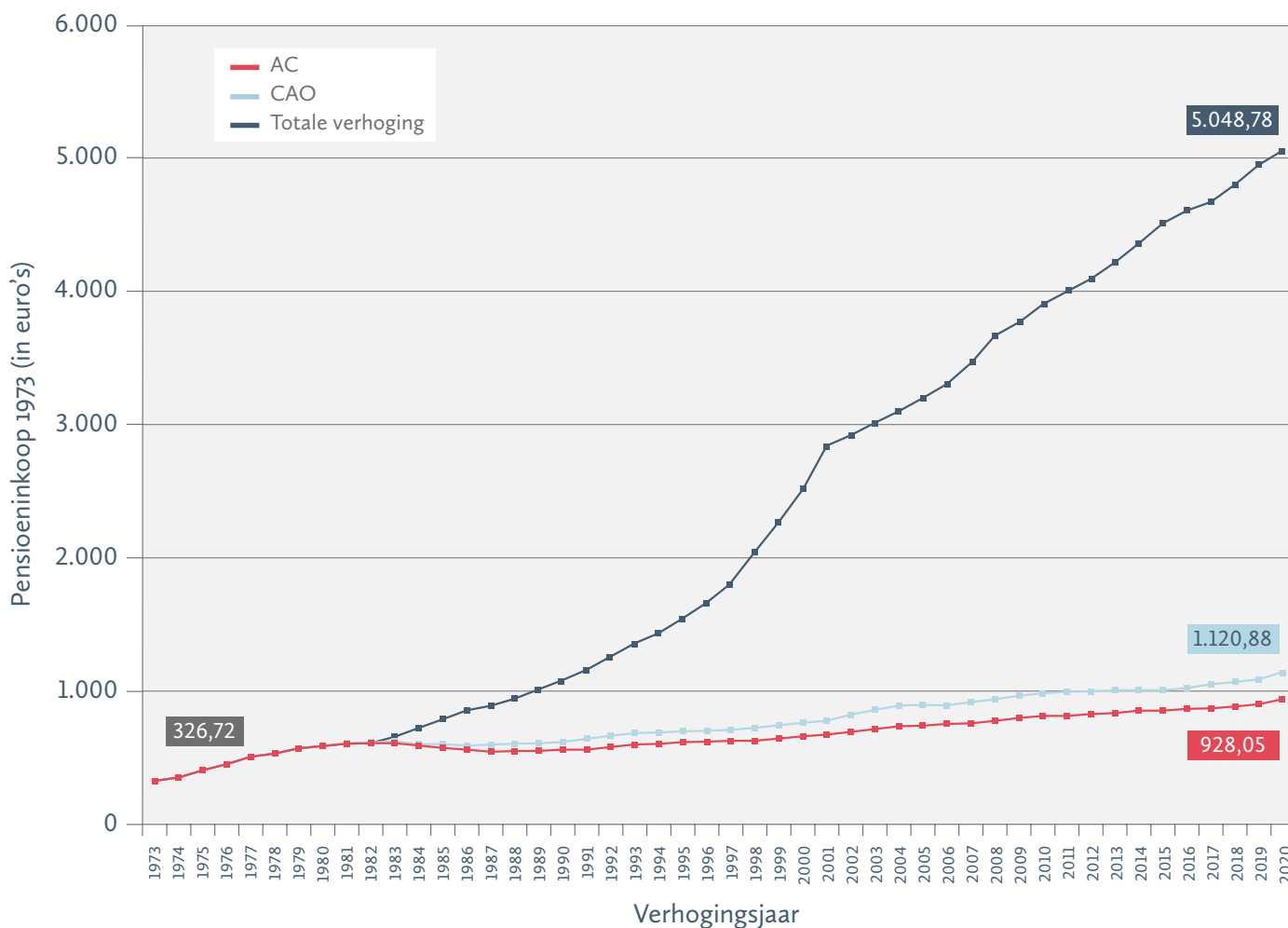
De pensioenaanspraken en -rechten worden sinds 2015 jaarlijks per 1 januari aangepast op basis van de toeslagcoëfficiënt (voorheen de aanpassingscoëfficiënt). De toeslagcoëfficiënt is per 1 januari 2020 vastgesteld op 2,91% (1 januari 2019: 1,95%). Bij de start van de pensioenregeling op 1 januari 1973 is de aanpassingscoëfficiënt vastgesteld op 1,000.

Door de jaarlijkse wijziging van de aanpassingscoëfficiënt (AC) en toeslagcoëfficiënt (TC) steeg deze factor tot 2,8405 per 1 januari 2020. Daarbij is rekening gehouden met de toeslagcoëfficiënt per 1 januari 2020 van 2,91%. Dit betekent dat een normpensioen van € 326,72 per jaar dat per 1 januari 1973 werd ingekocht, inmiddels is aangegroeid tot een bedrag van € 928,05.

Als ook rekening wordt gehouden met de toegekende extra verhogingen, steeg dit ingekochte bedrag van € 326,72 in de periode van 1 januari 1973 tot en met 1 januari 2020 met een factor 15,4529 tot een totaalbedrag van € 5.048,78.

Figuur 13 toont de ontwikkeling van een in 1973 ingekocht normpensioen tot en met 1 januari 2020. Het laat ook de relatie zien met de ontwikkeling van de CBS-index in diezelfde periode. De getoonde CBS-reeks die de cao-loonstijgingen van de overheid laat zien, is niet de index die alle jaren precies is gevolgd bij de bepaling van het normpensioen. Maar deze geeft wel een goede indicatie.

Figuur 13 - Ontwikkeling normpensioen

Backservicepensioenen

De backservicepensioenen uit de periode vóór 1 januari 1967 zijn per 1 januari 2020 verhoogd met 2,00%.

Figuur 14 - Ontwikkeling van het backservicepensioen per 1 januari

(in %)	2020	2019	2018	2017	2016
Wijziging aanpassings- / toeslagcoëfficiënt backservicepensioen	2,0	1,95	1,6	0,44	1,57

4.3. Actuariële analyse

De Voorziening pensioenverplichtingen (VPV) neemt een centrale plaats in het financiële beleid van een pensioenfonds in. Om de VPV te berekenen, maakt het fonds gebruik van actuariële grondslagen. Dit zijn vaak veronderstellingen van de verwachte ontwikkelingen in de bouwstenen van de VPV.

De werkelijke realisatie tijdens een boekjaar leidt in de regel tot verschillen ten opzichte van de gehanteerde grondslagen. Via een actuariële analyse wordt gekeken waar de verschillen precies zitten en worden de veronderstellingen voor de vaststelling van de VPV geactualiseerd.

Figuur 15 - Actuariële analyse van baten en lasten

(in mln. €)	2019	2018
Premieresultaat		
Feitelijke premie	190	180
Kostenopslag premie	-4	-4
Pensioenopbouw	-131	-120
Totaal premieresultaat	55	56
Interestresultaat		
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	1.665	-105
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	19	20
Wijziging marktrente	-901	-249
Totaal interestresultaat	783	-334
Toeslagverlening	-180	-253
Overig resultaat		
Resultaat op waardeoverdrachten	-2	-1
Resultaat op kanssystemen (technisch resultaat)	1	3
Resultaat op kosten	1	0
Resultaat op arbeidsongeschiktheidspensioen	0	0
Resultaat op conversie, vervroeging en uitstel	-2	3
Resultaat op uitkeringen	-1	-2
Wijziging overlevingstafel	-	94
Wijziging overige actuariële grondslagen	-	-14
Wijziging grondslagen flexibiliseringsfactoren	27	-5
Totaal overig resultaat	24	78
Totaal saldo van baten en lasten	682	-453

Toelichting figuur 15

Het premieresultaat is het verschil tussen de feitelijke premie en de som van de actuariële benodigde premie op basis van de DNB-rentetermijnstructuur (conform kostendekkende premie) voor toevoeging aan de VPV en de kostenopslag. Het premie-

resultaat wordt voornamelijk gevormd door de in de feitelijke premie opgenomen opslag voor de voorwaardelijke toekomstige verhogingen. Deze opslag wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Bij het resultaat op premiebetaling wordt uitgegaan van een actuariel benodigde premie. Door uit te gaan van de actuariel benodigde premie wordt er meer inzicht gegeven in wat feitelijk bij het fonds binnenkomt en wat echt nodig is voor toevoeging aan de VPV. De toets of de feitelijke premie kostendekkend is, vindt plaats op basis van de gedempte kostendekkende premie.

De premiedekkingsgraad geeft aan in hoeverre de ontvangen pensioenpremie in een jaar voldoende is om de nieuwe pensioenaanspraken te kunnen financieren in dat jaar. De premiedekkingsgraad voor SPH is gelijk aan de feitelijk overeengekomen premie voor de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst en de voorwaardelijke jaarlijkse toeslag (ambitie) gedeeld door het actuariel benodigde bedrag voor de onvoorwaardelijke onderdelen. De premiedekkingsgraad ultimo 2019 bedraagt 143%.

SPH kent een toeslagambitie van 2,25% boven de loonontwikkeling. Wanneer bij de berekening van het actuariel benodigde bedrag rekening wordt gehouden met een toeslagambitie van 2,25% dan bedraagt de premiedekkingsgraad 74%.

Twee factoren zijn van grote invloed op het interestresultaat:

- De beleggingsrendementen. In 2019 is dit een belangrijke factor voor het totale resultaat. De rendementen zijn hoger dan in 2018. Het jaar 2019 kent een positief beleggingsresultaat (2018: negatief beleggingsresultaat).
- Het effect van de gedaalde marktrente. In 2019 is sprake van een negatief resultaat door een gedaalde rentecurve. In 2018 was ook sprake van een negatief resultaat door een gedaalde rentecurve.

De toeslagverlening is een belangrijk onderdeel van de pensioenregeling van SPH. De voorwaardelijke toeslagverlening is niet direct afgeleid van het beleggingsresultaat in een jaar, maar wordt gefinancierd vanuit de bestemmings-

reserve. Deze voorwaardelijke toeslagverlening is afhankelijk van de financiële positie van het fonds.

Onder 'Toeslagverlening' wordt de toevoeging aan de VPV op grond van toegekende toeslagen getoond. Per 1 januari 2020 is de verhoging 2,00% (per 1 januari 2019: 3,10%). Het tijdelijk aanvullend partnerpensioen, het extra aanvullend wezenpensioen en het arbeidsongeschiktheidspensioen kennen een gegarandeerde toeslag van 2%. Aanspraken en rechten uit waardeoverdracht kennen een gegarandeerde toeslag van 3,75% of 2,25%. Bij de bepaling van de VPV wordt hiermee rekening gehouden.

Voor het verschil tussen de gehanteerde grondslagen van de flexibiliseringsfactoren (conversie, vervroeging en uitstel) en de grondslagen die worden gehanteerd bij de bepaling van de VPV, is in 2009 een voorziening gevormd. Jaarlijks leidt het verschil tussen de actuele grondslagen en de getroffen voorziening tot een resultaat. In 2019 is dit resultaat negatief (2018: resultaat positief).

In de bestuursvergadering van 19 december 2019 heeft het bestuur besloten om de grondslagen voor de flexibiliseringsfactoren met ingang van 2021 zoveel mogelijk gelijk te trekken met de VPV-grondslagen. Bij de berekening van de technische voorziening, de voorziening voor verlies op vervroeging en conversie ultimo 2019, wordt hiermee rekening gehouden. Het resultaat is zichtbaar onder 'Wijziging grondslagen flexibiliseringsfactoren'.

Het overig resultaat in 2019 wordt daarnaast veroorzaakt door het resultaat op waardeoverdrachten en het technisch resultaat. Onder het technisch resultaat vallen onder andere sterfte en arbeidsongeschiktheid. In 2018 vielen daaronder ook de wijziging van de overlevingstafel en de wijziging van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 2% naar 2,25% en de verlaging van de voorziening voor het latent wezenpensioen.

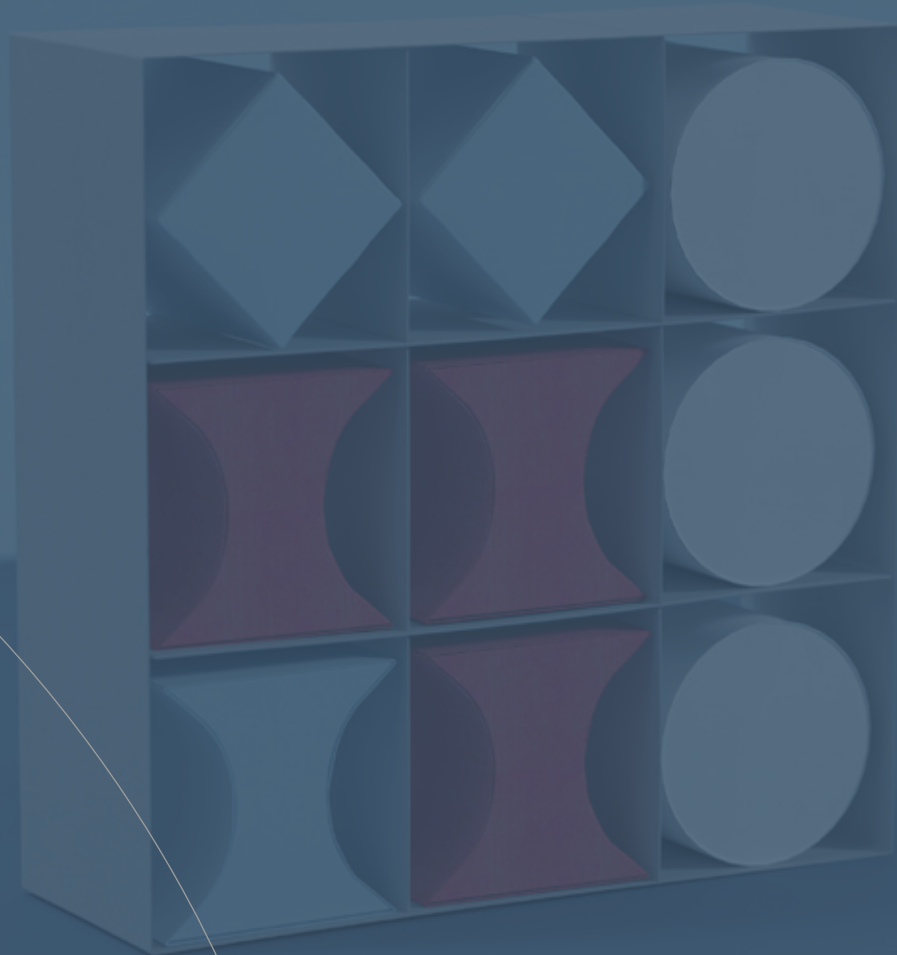
4.4. Premieovername bij arbeidsongeschiktheid

De pensioenregeling van SPH kent premieovername bij arbeidsongeschiktheid. Als een deelnemer arbeidsongeschikt is voor het beroep van huisarts, neemt het fonds de premiebetaling tijdens de arbeidsongeschiktheid deels of geheel over. De pensioenopbouw voor de deelnemer wordt dan dus voortgezet.

Eind 2019 is bij 280 deelnemers (2018: 259) sprake van arbeidsongeschiktheid waarbij de premiebetaling deels of geheel is overgenomen. De daarmee gepaard gaande lasten voor premieovername waren in 2019 € 4,2 miljoen (2018: € 4,3 miljoen).

Figuur 16 - Premieovername bij arbeidsongeschiktheid

<i>Premieovername voor pensioenopbouw van arbeidsongeschikten</i>	2019	2018
5 - 20 %	30	23
21 - 40 %	67	66
41 - 60 %	60	51
61 - 80 %	39	33
81 - 100 %	84	86
Totaal aantal deelnemers met premieovername	280	259

5. Balansbeheer en beleggingsbeleid

5. Balansbeheer en beleggingsbeleid

Ondanks dat 2019 een moeilijk beleggingsjaar was, heeft SPH door een consistent, eenvoudig en betrouwbaar beleggingsbeleid niet te veel en niet te weinig beleggingsrisico genomen.

ONZE BELEGGINGSOVERTUIGINGEN

1. De verdeling van het vermogen over de beleggingscategorieën (zoals aandelen, obligaties en vastgoed) is de belangrijkste beslissing in het beleggingsproces. Consequentie:

- De strategische sturing is leidend tenzij er bijzondere omstandigheden zijn.
- Een breed mandaat met de mogelijkheid om te switchen tussen beleggingscategorieën past hier minder goed bij.
- SPH gelooft niet dat er consequent extra rendement te behalen is door actief in te spelen op onder- of overwaarderingen.
- Extreme uitslagen van waarderingsmaatstaven worden wel gebruikt als indicator bij het risicomanagement.

2. Passief management is uitgangspunt, actief management pas na overtuigende argumentatie. Consequentie:

- SPH kijkt bij de invulling van de beleggingsportefeuille in eerste instantie naar passieve mandaten.

3. Kosten zijn een belangrijke overweging bij de keuze voor een bepaalde belegging. Consequentie:

- SPH kijkt in eerste instantie naar een goedkope en eenvoudige oplossing en daarna pas naar de alternatieven.
- Zijn de kosten niet transparant, dan zal SPH de beleggingen niet overwegen.

4. Het nemen van beleggingsrisico's wordt beloofd, maar slechts een klein aantal risicopremies is de moeite waard. Consequentie:

- SPH brengt in kaart welke beleggingsrisico's SPH bereid en in staat is te nemen.
- SPH houdt rekening met diverse mogelijke ontwikkelingen van de rente en gebruikt scenario's die de impact hiervan inzichtelijk maken.

5. Diversificatie, dat wil zeggen het spreiden over verschillende beleggingscategorieën, verbetert de verhouding tussen het risico en het rendement. Consequentie:

- SPH zorgt voor een breed gespreide portefeuille die robuust is voor verschillende economische scenario's.
- SPH zorgt voor spreiding naar risicobronnen en houdt rekening met correlaties die niet stabiel zijn in de tijd.
- Diversificatie moet zinvol, beheersbaar en kostenefficiënt blijven. Iedere beleggingscategorie dient dan ook een betekenisvolle invloed op de balans te hebben.

6. Eenvoud is uitgangspunt, kies alleen voor complexiteit na overtuigende argumentatie. Consequentie:

- Eenvoudige oplossingen om een beleggingsdoel te bereiken genieten de voorkeur.
- SPH kiest alleen voor complexe oplossingen na overtuigende argumentatie en die passen bij het fonds.

7. SPH ziet maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) als een logisch onderdeel van haar kerntaak: zorg voor later. Consequentie:

- De rol van maatschappelijk verantwoord beleggen is zowel terug te zien in de beleggingskeuzes als ook de interactie met bedrijven waarin wordt belegd.
- SPH integreert maatschappelijk verantwoord beleggen in het beleggingsproces.
- SPH beoordeelt of de bestaande beleggingen voldoen aan de standaarden van maatschappelijk verantwoord beleggen zoals onder andere vastgelegd in de UNPRI.

5.1. Strategisch beleggingsbeleid

Voor SPH en haar deelnemers is beleggen een middel om de doelen zo goed mogelijk te halen. De risicobereidheid van het fonds vormt - naast de doelstelling van het fonds - een belangrijke basis voor de balanssturing en het beleggingsbeleid. Enerzijds hebben beleggingen een lange horizon nodig zodat hiermee een goed rendement gerealiseerd kan worden. Anderzijds kunnen de beleggingen op korte termijn stevig schommelen waarmee de lange termijn ambitie geraakt kan worden.

Drie uitgangspunten

Om zo goed mogelijk keuzes te maken heeft SPH strategisch beleid ontwikkeld dat stoelt op drie uitgangspunten, namelijk:

1. SPH legt moeilijke keuzes in haar beleggingsbeleid vooraf vast. Door moeilijke keuzes vooraf te maken en vast te leggen en hier aan vast te houden in moeilijke omstandigheden worden valkuilen uit de gedragseconomie voorkomen.
2. SPH stuurt op het voorkomen van (grote) kortingen. Een korting heeft verstreckende gevolgen. Naast financiële zorgen bij deelnemers kan ook het draagvlak voor het fonds onder druk komen te staan. Het bestuur houdt daarom rekening met een plausibel stress-scenario (het

stuurscenario) en neemt bij een dalende dekkingsgraad automatisch minder risico.

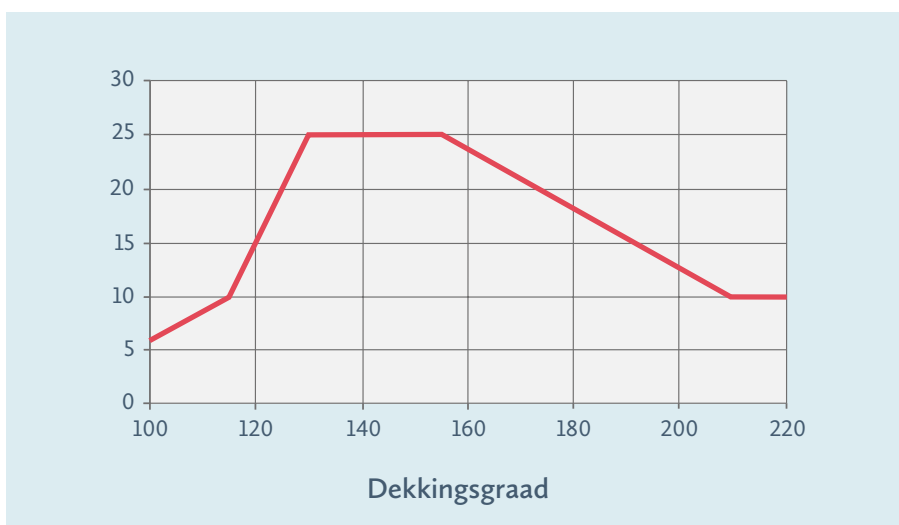
3. SPH neemt voor haar deelnemers niet meer, maar ook niet minder risico dan nodig is voor het behalen van de (reële) ambitie. Er is een scenario denkbaar waarbij de dekkingsgraad zo hoog is dat SPH de pensioenen naar verwachting volgens de toeslagambitie kan waarmaken. Dan is het zinvol om beleggingsrisico's geleidelijk af te bouwen.

Uitgangspunten uitgewerkt in het raamwerk balansbeheer

SPH heeft deze drie uitgangspunten uitgewerkt in een duidelijk beleid voor balansbeheer. Met het raamwerk willen we bereiken dat op elk moment, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad, bewuster meer of minder risico wordt genomen met het belegd vermogen.

Concreet betekent het dat vooraf is vastgesteld hoeveel risicobudget SPH wil en kan inzetten bij welke dekkingsgraad. Het te nemen risico is uitgedrukt in het aantal dekkingsgraadpunten dat SPH kan verliezen in een streng maar aannemelijk stress-scenario. SPH vertaalt dit risicobudget vervolgens naar een combinatie van strategische assetallocatie en renteafdekking.

Figuur 17 - Risicoprofiel SPH op basis van dekkingsgraad

5.2. Doorontwikkeling raamwerk balansbeheer

Het raamwerk balansbeheer is in 2019 doorontwikkeld. Zoals al genoemd, is één van de doelstellingen van SPH om de pensioenen jaarlijks te verhogen met een toeslag die gekoppeld is aan de loonontwikkeling. Omdat het inflatierisico zich vooral manifesteert bij hoge dekkingsgraden - wanneer de

toeslagen volledig worden verleend - hebben we onderzocht of het beheersen van inflatierisico van toegevoegde waarde is voor SPH. Dit zorgt voor een stabielere resultaat voor de deelnemer. Begin 2020 is besloten het raamwerk daarop aan te passen.

5.2.1. Strategische assetallocatie-matrix

Op basis van de drie uitgangspunten van het raamwerk balansbeheer is een strategische assetallocatie-matrix vastgesteld. Deze matrix geeft per dekkingsgraad aan welke doelallocaties de beleggingscategorieën kennen.

De doelgewichten zijn gebaseerd op het gegeven risicobudget bij een bijbehorende dekkingsgraad. De verkorte strategische verdeling van beleggingen ziet er als volgt uit:

Figuur 18 - Verdeling beleggingen ultimo 2019 en de strategische doelgewichten eind 2019

<i>Economische dekkings-graad</i>	<i>Risicobudget</i>	<i>Rende-ments-portefeuille</i>	<i>Liquide zakelijke waarden</i>	<i>Krediet</i>	<i>Illiquide beleggingen</i>	<i>Matching portefeuille</i>	<i>Rente-afdekking (verplichtingen)</i>
115,00%	10,00%	48,30%	12,00%	19,00%	17,00%	51,70%	77,00%
130,00%	25,00%	62,00%	26,00%	19,00%	17,00%	38,00%	63,00%
155,00%	25,00%	56,40%	21,00%	19,00%	17,00%	43,60%	87,00%
210,00%	10,00%	39,00%	3,00%	19,00%	17,00%	61,00%	178,00%

Toelichting figuur 18

De doelgewichten van de portefeuille voor dekkingsgraden die tussen de genoemde dekkingsgraden uit de tabel liggen zijn te interpoleren.

In figuur 19 zijn de gewichten van de beleggingsportefeuille in 2019 in euro en in percentages opgenomen. Daarnaast is het strategische doelgewicht per eind 2019 inclusief bandbreedtes opgenomen.

Figuur 19 - Gewichten beleggingsportefeuille en strategische doelgewicht

Beleggingscategorie	Beleggingsportefeuille		Strategische doelallocatie		Beleggingsportefeuille*	
	2019	2018	Strategische gewichten	Bandbreedtes	2019 (x eur 1 mln.)	2018 (x eur 1 mln.)
Economische dekking	133,10%	129,90%	133,10%	-		
Risicobudget	25,00%	21,30%	25,00%	2,00%		
Renteafdekking van de verplichtingen	62,30%	68,80%	63,00%	5,00%		
Rente-afdekkingsportefeuille	37,50%	40,00%	38,80%	2,00%	4.406,5	4.109,1
Rendementsportefeuille	62,30%	60,00%	61,20%	2,00%	7.320	6.169,9
Liquide Zakelijke Waarden	27,90%	24,90%	25,20%	2,50%	3.271,5	2.562,1
Krediet	19,10%	19,20%	19,00%	1,50%	2.243,2	1.972,7
Illiquide Beleggingen	15,20%	15,90%	17,00%	-	1.790,1	1.631,5
Liquide Middelen	0,10%	0,00%	0,00%	2,50%	15,2	3,6
Valuta-afdekking	0,10%	0,00%	0,00%	-	16,8	-4,4
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	-	11.743,3	10.274,6

* De tabel volgt de indeling van de strategische benchmark van SPH, waarbij door de bijbehorende vorderingen, schulden en kasposities heen wordt gekeken. Hierdoor sluiten bedragen uit deze tabel niet aan met de balans in de jaarrekening, waar een rubricering volgens de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving wordt toegepast. Door afronding tellen niet alle bedragen exact op.

In de laatste maanden van 2019 was sprake van een sterke stijging van de rente. Hierdoor wijkt de feitelijke allocatie af van de strategische doelallocatie. Daarmee wijkt ook het risicobudget af. Hoewel de bandbreedtes op onderdelen zijn overschreden, heeft eind december beleidsmatig geen herbalancering plaats gevonden. Dit houdt verband met de lage liquiditeit op het jaareinde en de aanpassing van de verplichtingen voor nieuwe grondslagen en toeslagen. In de maandelijks herbalancering in de rest van het kalenderjaar

wordt de feitelijke portefeuille wel bijgestuurd naar de strategische doelallocatie, als de feitelijke allocatie buiten de bandbreedtes valt.

De categorie krediet wordt één maal per jaar in juni bijgestuurd naar de strategische doelallocatie. Gedurende het jaar wordt de over- of onderweging risicogewogen verdeeld naar liquide zakelijke waarden en de matchingportefeuille.

5.3. Beleggingsresultaat

De beleggingsportefeuille wordt passief ingevuld, waardoor de beleggingsresultaten vergelijkbaar zijn met de resultaten van de benchmarks. In 2019 behaalde de portefeuille een totaalrendement van 16,2%. Het rendement van de renteafdekking

was 15,9%. De rendementsportefeuille behaalde een rendement van 18,5%. De bijdrage van de valuta-afdekking aan het totale portefeuille- en benchmarkrendement is -1,5%.

Figuur 20 - Rendement per beleggingscategorie afgezet tegen de vastgestelde benchmark

Rendement per beleggingscategorie afgezet tegen de vastgestelde benchmark (in %)	Portefeuilles	SPH	Benchmark	Rendementsverschil*
Matching		15,9	15,9	0,0
Rente afdekkingsportefeuille	Black Rock: Staatsobligaties + rente swaps	15,9	15,9	0,0
Rendementsportefeuille		18,5	18,1	0,4
Liquide zakelijke waarden	Aandelen Wereld	30,1	30,2	-0,2
	Aandelen Opkomende Markten	21,2	21,1	0,1
	Aandelen Small Cap	29	29,1	0,0
	Grondstoffen***	9,1	8,5	0,5
Krediet	Investment Grade (corporates)	11,7	11,5	0,2
	Opkomende Markten	15,4	15,6	-0,2
	High Yield	17,8	15,4	2,4
Illiquide beleggingen	Infrastructuur	11,9	4,4	7,6
	Private Equity	-23,7	-11,1	-12,5
	Direct Vastgoed	9,3	9,2	0,1
	Impactbeleggingen/Zorgvastgoed	6,9	5,1	1,8
	Hypotheke	7,6	7,6	0,0
	Hedgefonds	-1,9	-4	2,1
Liquide middelen**	Cash	-		
Totaal beleggingsportefeuille (exclusief valuta-afdekking)		17,6	17,3	0,3
Totaal beleggingsportefeuille (inclusief valuta-afdekking)		16,2	15,8	0,3

* Het rendementsverschil is geometrisch berekend: SPH berekent de rendementsverschillen op geometrische basis, de relatieve winst van de portefeuille boven de benchmark uitgedrukt als een percentage van de eindwaarde van de benchmark. Daardoor komen de nettocijfers in sommige gevallen niet overeen met het verschil tussen de nettorendementen en de benchmarkrendementen.

** Op de valuta zit geen benchmark omdat het geen rendementsdoelstelling heeft.

*** De allocatie naar grondstoffen is in het eerste kwartaal van 2019 volledig afgebouwd en aangewend in de matchingportefeuille en de categorieën Aandelen Wereld en Smallcap.

5.4. Vereist eigen vermogen (VEV)

Het vereist eigen vermogen (VEV) is gestegen van 16,3% per eind 2018 naar 16,34% per eind 2019.

5.5. Haalbaarheidstoets pensioenresultaat

SPH voert jaarlijks de wettelijk verplichte haalbaarheidstoets uit. De wetgever heeft voorgeschreven hoe de haalbaarheidstoets moet worden uitgevoerd. Zo moet er gerekend worden met een voorgeschreven, uniforme scenario-set van DNB over een horizon van 60 jaar.

Met de haalbaarheidstoets monitoren we of het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (zoals voorgeschreven in de Wet verplichte beroepspensioenregeling) in lijn zijn met de door het fonds

zelf gekozen ondergrenzen. Het pensioenresultaat wordt in de haalbaarheidstoets gemeten ten opzichte van prijsinflatie en is een gemiddelde van het pensioenresultaat van alle cohorten, gewogen naar het aantal deelnemers per cohort.

De conclusie van de toets in 2019 was dat we voldoen aan de eigen risicohouding. Het verwachte pensioenresultaat is met 165% hoger dan de vastgestelde ondergrens van 150%. Ook is de afwijking in een slechtweerscenario van 33% lager dan het gekozen maximum van 40%.

5.6. Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

SPH ziet maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) als een logisch onderdeel van haar kerntaak 'zorg voor later'. In 2019 is het MVB-beleid door het bestuur geactualiseerd en is het IMVB-convenant getekend.

Het beleid is onder meer tot stand gekomen door een enquête onder deelnemers en het raadplegen van andere pensioenfondsen en beleggers over welke duurzaamheidskeuzes goed werken en zouden kunnen passen bij SPH. Daarbij is voortgebouwd op de reeds geïmplementeerde MVB-activiteiten.

Over de uitvoering van het MVB-beleid verschijnt halfjaarlijks een rapportage op de website van SPH. Daarin staat te lezen op welke onderwerp het uitsluitingenbeleid focust, welke bedrijven zijn uitgesloten, hoe het stembeleid is uitgevoerd en welke engagements zijn gevoerd. ([link naar website opnemen](#))

Voor het verantwoord beleggen hanteren we twee belangrijke internationaal geaccepteerde raamwerken. Het zijn het Global Compact van de Verenigde Naties en de OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen.

5.6.1 Integratie van duurzaamheid in het beleggingsproces (ESG-integratie)

In 2019 is AIM als nieuwe uitvoerder van het MVB gekozen. AIM is net als SPH ondertekenaar van de Principles for Responsible Investing (PRI), waarmee zij aangeeft ESG-integratie in de beleggingsprocessen toe te passen en zich in te zetten voor de promotie ervan. Dit sluit aan bij de visie van het fonds ten aanzien van ESG. We kijken hierbij zowel naar de vermogensbeheerders als naar de beleggingen. In 2019 is een start gemaakt met het verder integreren van ESG in de portefeuille. SPH wil met name beleggen in bedrijven die goed scoren op het gebied van ESG.

5.6.2 Focus op gezondheid en klimaat

We willen door in elke beleggingskeuze rekening te houden met milieu-, sociale en bestuurlijke risico's bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. SPH legt daarbij de focus op gezondheid en klimaat. Deze thema's passen binnen onze kerntaak. We passen het MVB-beleid toe met beschikbare en toepasbare oplossingen.

We hebben met zorgvastgoed een impactbelegging, die een goed risico/rendement combineert met het doelgericht en meetbaar bijdragen aan oplossingen op het gebied van gezondheidszorg in Nederland. In 2019 heeft SPH het commitment naar deze investering vergroot waardoor de financierbaarheid van toegang tot zorg door

eerstelijnszorgcentra, verpleeghuizen en begeleid wonen verder gerealiseerd zijn. In 2020 heeft ook een andere investeerder zich aangesloten bij dit zorgvastgoedfonds, waarmee de impact en bekendheid verder zullen toenemen.

5.6.3. Uitsluitingen

In 2019 is het uitsluitingenbeleid uitgebreid. Vanaf 2020 worden ook bedrijven uitgesloten die een significant deel van de omzet behalen uit wapens ten behoeve van de consumentenmarkt. Ook worden bedrijven uitgesloten met grote omzet uit kolenmijnbouw en teerzandolie. Deze beleggingen zijn vanuit het oogpunt van klimaatverandering niet langer te verantwoorden. Het fonds sloot al bedrijven uit op het gebied van tabak en controversiële wapens en heeft dat ook in 2019 gedaan.

5.6.4. Actief in gesprek, bewust stemmen

Vanaf medio 2019 wordt een engagementprogramma uitgevoerd. We hebben engagements gevoerd met bedrijven die de Global Compact-principes of de OESO Guiding Principles on Business & Human Rights schenden. In het laatste kwartaal zijn 19 dialogen op het gebied van schendingen geïnitieerd. Ook is met bedrijven gesproken over thema's zoals de impact van de klimaattransitie, waterrisico's, gezonde voeding en goede en beschikbare medicijnen.

Op aandeelhoudersvergaderingen hebben we gebruik gemaakt van ons stemrecht. Er is in 2019 op 74.000 items gestemd. Op iets meer dan 75% van de items is voor gestemd en op 21% van de items tegen.

5.6.5. IMVB Convenant

Het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) Convenant Pensioenfondsen (voorheen IMVO Convenant), is het resultaat van onderhandelingen tussen niet-overheidsorganisaties, vakbonden, overheid en pensioenfondsen. Pensioenfonds PGB heeft het convenant ondertekend en in 2019 een nulmeting gedaan. De resultaten van deze nulmeting zijn richtinggevend voor de verdere invulling van het beleid. SPH heeft als mede-ondertekenaar meegedaan met de nulmeting, en verwerkt de suggesties uit de nulmeting, zoals het expliciteren van beleid en keuzes vooraf, verder in het beleid. Pensioenfondsen die het convenant ondertekenden kiezen daarmee voor een aanpak waarbij de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de VN-richtlijnen hoe bedrijven met mensenrechten moeten omgaan dienen als basis om risico's voor samenleving en milieu te identificeren, prioriteren en adresseren. Daarmee wordt ook een bijdrage geleverd aan de Sustainable Development Goals, de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. Deze doelen zijn in 2015 vastgesteld door de VN om tot een betere wereld te komen in 2030.

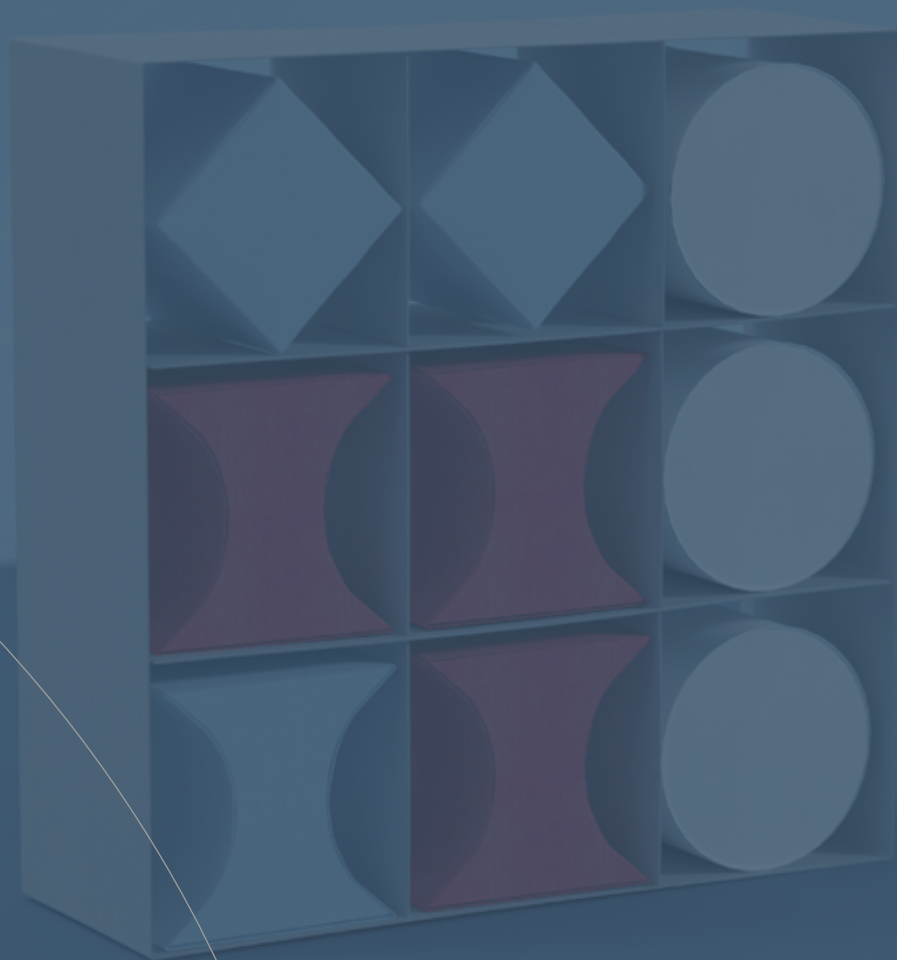
5.7. Kosten

Over 2019 waren de vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten 0,31% van het gemiddeld belegd vermogen (2018: 0,28%). Inclusief transactiekosten kwamen de kosten uit op 0,37% (2018: 0,34%).

In eerdere jaren rapporteerden we dat de kosten waren gedaald door de overgang naar een meer passieve invulling en minder mandaten. Ook de governance, met de coördinerend vermogensbeheerder en een opzet waarbij het fonds de

formulering van strategie en beleid dicht bij zich houdt is eerder genoemd als driver voor structureel lagere kosten. Daarbij is opgemerkt dat de vermogensbeheerkosten naar verwachting zouden stabiliseren op het niveau van 2018. In 2019 zijn de vermogensbeheerkosten licht gestegen.

In [hoofdstuk 8](#) wordt verder ingegaan op de vermogensbeheerkosten.

6. Pensioenen

6. Pensioenen

6.1. Pensioenregeling

De pensioenregeling bleef in 2019 grotendeels ongewijzigd. Slechts op kleine punten is de regeling aangescherpt.

6.1.1. De pensioenregeling bestaat uit twee delen

Een redelijk zeker deel is het normpensioen, een minder zeker deel is de toeslag. Het redelijk zekere deel is vergeleken met andere pensioenfondsen kleiner. Het onzekere deel - de toeslag - is vergeleken met andere pensioenfondsen juist weer groter. Een deel van de premie die de deelnemers betalen wordt gereserveerd in een buffer, waaruit de toeslagen worden gefinancierd. Er wordt alleen een toeslag gegeven als de financiële positie van SPH dat toelaat.

Het ouderdomspensioen wordt levenslang uitgekeerd vanaf de pensioendatum. In de pensioenregeling is 68 jaar de standaard leeftijd om met pensioen te gaan, maar de deelnemer heeft de mogelijkheid te kiezen voor een andere datum. Het pensioen kan tussen de 60e en 73e verjaardag ingaan.

Naast het ouderdomspensioen verzorgt SPH ook een partnerpensioen, een tijdelijk aanvullend partnerpensioen, een wezenpensioen, een extra aanvullend wezenpensioen en premieovername bij arbeidsongeschiktheid. Voor huisartsen in dienstverband is er daarnaast ook nog een arbeidsongeschiktheidspensioen verzekerd.

6.1.2. Wijzigingen pensioenreglement

Behalve de versoepeling van de Hardheidsclausule; zie hoofdstuk 6, paragraaf 1.11., is in 2019 een beperkt aantal wijzigingen in het reglement aangebracht. Deze zijn voornamelijk op het gebied van uitvoering. Het reglement is te vinden op www.huisartsenpensioen.nl.

6.1.3. Verhogingen

De SPH-pensioenregeling is een uitkeringsregeling in de vorm van vaste bedragen. Deelnemers bouwen jaarlijks een vast bedrag op; het normpensioen. Het bedrag wordt jaarlijks verhoogd met de opbouwcoëfficiënt. De opbouwcoëfficiënt volgt in principe de maximale fiscale pensioengrondslag en is in 2019 bepaald op 2,28%.

Wel wordt er achter de schermen gewerkt aan pensioenregeling 2.0.

We streven ernaar de opgebouwde rechten jaarlijks te verhogen. Deze verhoging is echter voorwaardelijk. We volgen daarbij in principe de ontwikkeling van het CBS-cijfer van de cao-lonen van bij de overheid. Het bestuur kan daarvan afwijken als de inkomensontwikkeling van huisartsen daartoe aanleiding geeft. Als de financiële positie van het fonds en andere omgevingsfactoren dat toelaten, kan daarnaast een extra verhoging worden toegekend, van maximaal 2,25%.

In 2019 is de inkomensontwikkeling vastgesteld op 2,91% op basis van het CBS-cijfer van de cao-lonen bij de overheid. Gezien de financiële positie van het fonds is besloten de totale verhoging vast te stellen op 2%.

6.1.4. Pensioenregeling 2.0.

De huidige pensioenregeling kent een hoge ambitie. Namelijk elk jaar de loonontwikkeling plus 2,25% aan indexatie toekennen. Deze ambitie wordt al jaren niet gehaald en naar verwachting zal deze in de toekomst ook niet gehaald worden. Terwijl juist deze toeslag voor het grootste gedeelte bijdraagt aan de uiteindelijke hoogte van de pensioenen. Daarnaast verandert de samenstelling van het deelnemersbestand in rap tempo: van overwegend fulltime werkende mannen naar meer en meer parttime werkende vrouwen. Dit was voor de BPV, eigenaar van de pensioenregeling, aanleiding SPH de opdracht te geven een kritische evaluatie van de huidige pensioenregeling uit te voeren. En op basis van de uitkomsten van deze evaluatie voorstellen te doen de pensioenregeling aan te passen. Hiertoe is in 2018 het project Pensioenregeling 2.0. van start gegaan.

Het doel is om te komen tot een toekomstbestendige regeling voor huisartsen waarbij behoud en waar mogelijk verbetering van draagvlak noodzakelijk zijn. In de eerste fase van het project is begin 2019 een groot deelnemersonderzoek uitgevoerd onder alle deelnemers van het fonds. De uitkomst wordt meegenomen bij de vormgeving van een nieuwe regeling in de tweede fase van het project.

Een opvallende uitkomst is dat over de gehele breedte van het bestand deelnemers vrij tevreden zijn met de pensioenregeling zoals die nu is. Dit is echter geen reden om alles te laten zoals het is. De langdurig lage rente en het Pensioenakkoord - dat in de zomer van 2019 is gesloten tussen werkgevers, werknemers en de overheid - maken een wijziging naar een meer toekomstbestendige pensioenregeling noodzakelijk.

Om dit te bereiken is in 2019 gewerkt aan een pensioenregeling waarin risico's collectief worden gedragen, met de specifieke voorzieningen die passen bij de wensen van de moderne huisarts en die eenvoudiger is uit te leggen. Ook zijn mogelijkheden onderzocht die passen bij de maatschappelijke beweging die gaande is: met meer eigen potjes en individuele keuzemogelijkheden. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is een regeling die betaalbaar en solidair is.

Het project is eind 2019 nog niet afgerond. Medio 2020 zal het bestuur een voorstel doen aan de BPV voor een gewijzigde pensioenregeling.

6.1.5. Zeer kleine aanspraken vervallen

Met ingang van 1 januari 2019 bestaat een wettelijke verplichting om heel kleine pensioenen te laten vervallen. Het gaat om pensioenen van € 2 bruto per jaar of minder.

Bij SPH komen heel kleine pensioenen vrijwel nooit voor. In 2019 is er geen enkel klein pensioen vervallen omdat deze niet zijn voorgekomen.

6.1.6. Verwerking persoonsgegevens (AVG)

Opschoning pensioenadministratie

In het pensioenadministratiesysteem zijn conform de AVG-wetgeving en het archief- en bewaarbeleid van SPH de gegevens van 1091 deelnemers geanonimiseerd. Deze gegevens blijven wel bruikbaar voor statistische analyses, maar zijn niet meer herleidbaar tot een individueel persoon.

Robotisering proces inkomende waarde overdrachten

Vanaf 1 januari 2019 heeft de uitvoeringsorganisatie een volledig geautomatiseerd proces voor de verwerking van inkomende waardeoverdrachten ingericht. Omdat dit geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens betreft is dit proces conform de AVG-richtlijnen ingericht en getest.

Gedragslijn

Er is in 2019 een gedragslijn verwerking persoonsgegevens opgesteld. In de gedragslijn is vastgelegd hoe het fonds de gegevens beheert van (gewezen) deelnemers,

pensioengerechtigden of andere aanspraakgerechtigden. De gedragslijn is gebaseerd op het servicedocument van de Pensioenfederatie en is in lijn met de beleidsuitgangspunten dataprivacy die het fonds eerder heeft vastgesteld.

Recht van betrokkenen en recht op vergetelheid

Er zijn geen verzoeken van deelnemers ontvangen inzake hun rechten van betrokkenen. Ook zijn er geen verzoeken ontvangen om de persoonlijke data te verwijderen uit de administratie (recht op vergetelheid).

Datalekken

In 2019 hebben zich zes datalekken voorgedaan. Vier meldingen hadden betrekking op het vullen van enveloppen bij de uitvoeringsorganisatie waardoor een brief in een andere envelop (afzender) terecht is gekomen. Deze lekken zijn bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) gemeld. Bij twee meldingen was sprake van een datalek, maar bij beide gevallen waren geen persoonsgegevens betrokken. Deze meldingen zijn daarom niet bij de AP gedaan.

6.1.7. Datakwaliteit

Datakwaliteit is een nieuw beleidsterrein voor SPH. Eind 2019 is besloten daarvoor een beleidsplan op te stellen. Er zijn in het verslagjaar twee initiatieven genomen om de datakwaliteit van de pensioenadministratie te inventariseren c.q. te verbeteren.

Nulmeting datakwaliteit

In het najaar van 2019 is een project gestart om de technische datakwaliteit van de gehele pensioendatabase te beoordelen. Per datatype zijn analyses uitgevoerd om vast te stellen in hoeverre de aanwezige data voldoen aan de datadefinities. De resultaten laten zien dat dit het geval is.

Opvragen bewijsstukken uitvraag winst uit onderneming (wuo)

In de wuo-aangifte van 2019 is een optie ingebouwd om een upload te doen ter onderbouwing van de opgegeven bedragen. De optie is als steekproef alleen aangeboden aan deelnemers die in 2017 een schatting van hun wuo hebben gedaan. Op deze manier kan de juistheid van de aangeleverde data meteen worden gecheckt en hoeven later geen controles meer te worden uitgevoerd en/of correcties te worden doorgevoerd. De resultaten van de steekproef zijn aanleiding om het wuo-proces beter te stroomlijnen.

6.1.8. Klachten

SPH heeft de tevredenheid van de deelnemers hoog in het vaandel staan. In het geval we daarin naar de mening van de deelnemer tekortschieten, is er een klachtenprocedure. In 2019

zijn zes klachten ontvangen en afgehandeld. In relatie tot de omvang van het deelnemersbestand is het aantal klachten zeer laag. De meeste klachten gingen over te lange doorlooptijden en fouten in de administratieve afhandeling van doorgegeven wijzigingen.

6.1.9. Geschillen

Voor de behandeling van geschillen heeft het fonds een reglement geschillenregeling en een geschillencommissie. Een geschil ontstaat als een belanghebbende het niet eens is met de bepalingen van het pensioenreglement of de statuten. Het gaat dan niet over de uitvoering van de regeling, maar over de regeling zelf. In 2019 zijn door de geschillencommissie geen geschillen behandeld.

Een overzicht van de samenstelling van de geschillencommissies staat in de bijlage: Personalia per 31 december 2019.

6.1.10. Juridische procedures

In 2019 liep er 1 gerechtelijke procedure van een deelnemer tegen SPH. In deze rechtszaak tekende een deelnemer bezwaar aan tegen de verplichte deelname aan de SPH-pensioenregeling. De kantonrechter heeft SPH volledig in het gelijk gesteld.

In 2015 is tegen SPH, als oud-aandeelhouder, een vordering ingesteld van Amerikaanse curatoren en schuldeisers van een onderneming. SPH heeft in het verleden betreffende aandelen verkocht in een 'leveraged buy-out', waarna de onderneming failliet is gegaan. Deze zaak is in 2019 nog niet afgerond en loopt door in 2020. De vordering uit hoofde van schadevergoeding heeft geen noemenswaardige impact op de financiële positie van SPH. Daarom is met deze vordering geen rekening gehouden bij het opstellen van de jaarrekening.

6.1.11. Hardheidsclausule

Het bestuur heeft de bevoegdheid om in bijzondere gevallen, waarin daarvoor naar het oordeel van het bestuur aanleiding bestaat, af te wijken van de bepalingen van het pensioenreglement. Deze zogenoemde hardheidsclausule kan alleen in werking treden als het bestuur vindt dat deze afwijking in het voordeel is van een deelnemer, gewezen deelnemer, gepensioneerde, de nagelaten (gewezen) partner of kind(eren) en niet nadelig is voor de rechten van anderen. In 2019 zijn 23 casussen door het bestuur behandeld. In 18 casussen is de hardheid toegekend. In de andere casussen is deze afgewezen.

Van de casussen hadden er 22 betrekking op de methode waarbij de premie en de pensioenopbouw in enig jaar worden

vastgesteld op basis van de winst uit onderneming en de gewerkte uren van drie jaar terug. Het blijkt dat deze methode in de praktijk kan leiden tot problemen bij deelnemers. In drie jaar tijd kunnen de persoonlijke omstandigheden van de deelnemer zodanig sterk veranderd zijn, dat de premie gebaseerd op de situatie van drie jaar geleden niet meer past bij het inkomen in dit jaar.

Dit is met name het geval als de deelnemer zijn werkzaamheden als waarnemend of vrijgevestigd huisarts heeft vermindert en daarnaast in dienstverband is gaan werken, waarbij over dat dienstverband op basis van het huidige salaris, eveneens (verplicht) pensioen opgebouwd moet worden. Deze situatie speelde in 18 gevallen. Om aan deze situatie tegemoet te komen is met ingang van 1 januari 2020 het pensioenreglement aangepast.

Aanpassing van het pensioenreglement:

Indien een deelnemer na een periode van alleen als waarnemer of vrijgevestigd huisarts werkzaam te zijn geweest, deze activiteiten vermindert en daarnaast een dienstverband aangaat waarbij verplicht pensioen wordt opgebouwd, dan mag de deelnemer gedurende drie jaar de winst uit onderneming en het aantal te werken uren op basis van een schatting aan SPH doorgeven.

6.1.12. Pensioenuitvoering

Het fonds heeft de pensioenadministratie uitbesteed aan PGGM. PGGM heeft in 2018 aangegeven dat het huidige pensioenadministratiesysteem per 1 januari 2022 niet langer wordt ondersteund en heeft een ander administratiesysteem geselecteerd voor SPH. Het gevolg hiervan is dat een systeem migratie nodig is als we besluiten de pensioenuitvoering bij PGGM voort te zetten. Het bestuur heeft besloten dit moment te gebruiken voor een heroriëntatie. In 2018 is een marktverkenning gedaan. Hierbij zijn de volgende drie opties onderzocht:

1. Uitbesteden.
2. In eigen beheer de regeling uitvoeren.
3. Een samenwerking aangaan met een ander pensioenfonds dat de administratie zelf uitvoert.

In 2019 heeft het bestuur gekozen voor een voortzetting van het uitbesteden van de pensioenadministratie. In het najaar is een uitvraag (Request for Proposal) gedaan bij vier partijen voor deze uitbesteding per 1 januari 2022, waaronder bij de huidige pensioenuitvoerder PGGM. Medio 2020 besluit het bestuur welke partij de pensioenadministratie per 1 januari 2022 gaat doen.

6.2. Pensioencommunicatie

Effectieve communicatie met deelnemers en andere stakeholders is van strategisch belang voor SPH. In lijn met onze missie ondersteunen we onze deelnemers bij het verkrijgen van overzicht en inzicht in de eigen financiële situatie, en bieden wij hun handelingsperspectief.

Communicatie heeft ook directe raakvlakken met onderwerpen als vertrouwen en imago. Dit is essentieel voor het draagvlak voor de pensioenregeling en voor SPH als pensioenuitvoerder.

6.2.1. Doelstellingen

In 2019 heeft SPH een nieuw Beleidsplan Communicatie en Financiële Planning opgesteld voor de periode 2019-2022.

Uitgangspunt van dit beleidsplan zijn vier langetermijn-doelstellingen:

Voor de periode 2019-2022 zijn vijf subdoelstellingen geformuleerd:

1. Actieve deelnemers weten welke ondersteuning SPH aanbiedt op het gebied van financiële planning en maken hier ook gebruik van.
2. Het is gemakkelijk, snel en zo aantrekkelijk mogelijk voor deelnemers om in de MlnOmgeving met hun pensioen aan de slag te gaan.
3. Startende deelnemers voelen zich welkom bij SPH en weten waarvoor ze bij SPH terecht kunnen.
4. Deelnemers begrijpen waarom de pensioenregeling gewijzigd wordt en wat deze wijzigingen voor hen betekenen.
5. Deelnemers zien de toegevoegde waarde van SPH.

Per subdoelstelling is een strategie ontwikkeld en zijn er indicatoren en doelen geformuleerd om het effect van de communicatie-initiatieven inzichtelijk te maken.

6.2.2. Deelnemersonderzoek

In het eerste kwartaal van 2019 vond in samenwerking met onderzoeksbureau Motivaction een groot deelnemersonderzoek plaats in het kader van het project Pensioenregeling 2.0, zie ook hoofdstuk 6.1. Naast SPH was ook het bestuur van de BPV nauw betrokken bij dit onderzoek. Het onderzoek had als doel de wensen en behoeften van de deelnemers wat betreft de pensioenregeling in kaart brengen. Hierbij zijn we met name op zoek gegaan naar de onderliggende waarden van onze deelnemers.

Alle actieve deelnemers van SPH zijn uitgenodigd om deel te nemen. Met een respons van zo'n 14% (n=1.673 deelnemers) waren de uitkomsten representatief. Belangrijke uitkomsten zijn dat er brede behoefte bestaat aan het delen van risico's, dat de behoefte aan keuzemogelijkheden beperkt is (met uitzondering van een optioneel partnerpensioen) en dat er

weinig verschillen bestaan tussen de verschillende soorten huisartsen. Deze uitkomsten vormen belangrijke input bij het evalueren en toekomstbestendig maken van de SPH-pensioenregeling.

6.2.3. Doorontwikkeling communicatie-uitingen

Eenduidige en heldere communicatie draagt bij aan het overbrengen van onze boodschap aan onze deelnemers. Daarom zijn er flinke stappen gezet in het standaardiseren en optimaliseren van onze uitingen. Zo is er een schrijfwijzer ontwikkeld, die voorschrijft hoe SPH communiceert. En is er een bladformule ontwikkeld voor de kwartaaluitgave Huisarts & Pensioen (H&P). Ook is er doorlopend aandacht geweest voor het verbeteren van de brieven die naar deelnemers verzonden worden.

Om te zorgen dat de uitingen van SPH echt het van, voor en door huisartsen-gevoel hebben, werken we uitsluitend met foto's van echte huisartsen. In 2019 is onze beeldbank uitgebreid met nieuwe foto's van huisartsen in zowel hun privé-omgeving als in hun praktijk.

6.2.4. Digitalisering

Dit jaar heeft SPH verdere stappen gezet in het digitaliseren van de dienstverlening aan deelnemers. Zo hebben we de publieke site gesplitst van de MijnOmgeving en zijn we het contentbeheer van de publieke site zelf gaan doen, zodat we snel kunnen inspelen op relevante ontwikkelingen.

In de MijnOmgeving is het proces voor de jaarlijkse aanlevering van de wuo (winst uit onderneming) geoptimaliseerd. In 2019 hebben 7.885 deelnemers hun wuo digitaal doorgegeven. Voor de deelnemers is ook een specificatie van de jaarnota gemaakt in de MijnOmgeving. Deze notaspecificatie is over de laatste vier jaar beschikbaar gesteld aan de deelnemers. Daarnaast is er gewerkt aan de upgrade van de pensioen-

planner waarin deelnemers hun pensioensituatie kunnen simuleren. Deelnemers kunnen voor de volgende opties kiezen:

- Ingangsdatum pensioen
- Wel/geen conversie
- Uitrust van ouderdomspensioen en/of nabestaandenpensioen

Uiteraard geldt voor elke optie dat deze is gebaseerd op de kaders die zijn vastgelegd in het pensioenreglement van SPH.

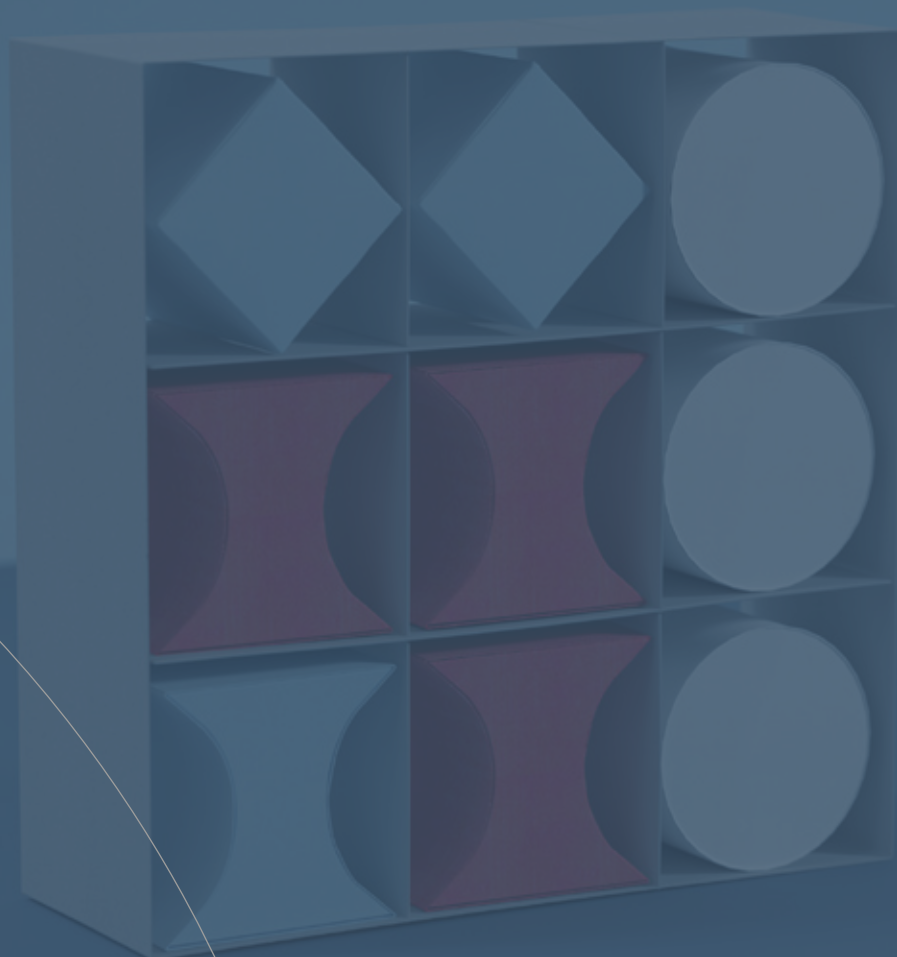
6.2.5. SPH in het land

Om in gesprek te blijven met onze deelnemers is SPH in 2019 regelmatig het land in gegaan. Ter ondersteuning van het project Pensioenregeling 2.0. hebben vijf regiobijeenkomsten plaatsgevonden. Doel van de regiobijeenkomsten was het aangaan van de dialoog met de deelnemers over de pensioenregeling. De sessies boden veel ruimte voor interactie en werden positief beoordeeld door de aanwezigen.

In het najaar organiseerden we vier bijeenkomsten met als thema 'Bijna met pensioen'. Hier was veel aandacht voor alle facetten rondom pensioneren. Zowel op persoonlijk vlak als op het gebied van financiële planning. De 'Bijna met pensioen'-bijeenkomsten werden goed bezocht en gewaardeerd. Ze zullen daarom in de komende jaren herhaald worden.

6.2.6. Financiële planning

De FFP-gecertificeerde financieel planners van SPH helpen onze deelnemers bij het krijgen van inzicht in hun financiële toekomst. In 2019 hebben zij 141 persoonlijke financieel planningsgesprekken gevoerd. Daarnaast verzorgden zij 43 presentaties in het land. Ook zijn de financieel planners aanwezig op (bijna) alle huisartsopleidingen. Utrecht en Leiden zijn dit jaar toegevoegd aan ons programma.

7. Risicomanagement

7. Risicomanagement

Om de toeslagambitie en de betaalbaarheid van het pensioen te kunnen realiseren, gaat het fonds bewust financiële risico's aan. Een voorbeeld hiervan is het risico dat beleggen in aandelen met zich meebrengt. Het verwachte rendement moet daarbij opwegen tegen het risico en de kosten. De activiteiten van het fonds brengen ook ongewenste risico's met zich mee die geen rendement opleveren.

Die ongewenste risico's kunnen financieel van aard zijn, zoals het wisselkoersrisico op buitenlandse beleggingen, of de kans dat een contractuele tegenpartij failliet gaat. De ongewenste risico's kunnen ook van niet-financiële aard zijn. Deze risico's manifesteren zich bijvoorbeeld op het gebied van integriteit, juridische afspraken of binnen de IT-systemen. Het identificeren van en verantwoord omgaan met risico's die de doelen van SPH kunnen raken, wordt integraal risicomanagement genoemd en omvat zowel financiële als niet-financiële risico's.

Het doel van risicomanagement is tweeledig. Aan de ene kant is het doel dat het fonds op een afgewogen, transparante en beheersbare manier de risico's neemt die nodig zijn om de pensioenambitie te realiseren. De risicobereidheid van het fonds is de belangrijkste beperking voor de te nemen risico's. Deze risico's worden integraal bekeken. Aan de andere kant is het doel dat het fonds de risico's vermijdt of beheerst die niet bijdragen aan het realiseren van de ambitie.

7.1 Risicomanagementsysteem met 'three lines of defence'

In het door SPH gehanteerde model, bestaat risicomanagement uit drie verdedigingslijnen of -lijnen. De eerste lijn zorgt voor advisering, voorbereiding van beleid en aansturing van de uitvoeringsorganisatie. De tweede lijn monitort en bewaakt of de eerste lijn zijn verantwoordelijkheden ook daadwerkelijk neemt. Ook het organiseren van risk assessments is een taak van de tweede lijn. De derde lijn beoordeelt het samenspel tussen de eerste en tweede lijn.

Eerste lijn: (monitoring van) uitvoering en beleidsvoorbereiding

De eerste lijn wordt primair gevormd door het bestuursbureau dat de uitvoering van onder andere vermogens- en pensioenbeheeractiviteiten monitort. De uitvoering geschiedt binnen de mandaten die het bestuur verstrekt aan de uitvoerder. Naast (monitoring en sturing van) uitvoering heeft de eerste lijn de verantwoordelijkheid voor beleidsvoorbereiding, zowel op verzoek van het bestuur als op eigen initiatief. Concreet wordt de eerste lijn gevormd door de volgende afdelingen/functies: directeur, afdeling Balansbeheer en Beleggingen,

afdeling Communicatie, afdeling Informatiemanagement en afdeling Pensioenbeheer, waar ook juridische zaken is ondergebracht. Merk op dat op dit moment enkel de afdeling Communicatie primair zelf uitvoering verricht. Voor de activiteiten op de andere gebieden geldt dat die primair door externe uitvoerders geschieden met aansturing en monitoring door de betreffende afdeling van het bestuursbureau.

Tweede lijn: intern risicomanagement en compliance

Het tegenwicht bieden aan de uitvoering, het beoordelen van de opdrachtformulering en het faciliteren van riskassessments ten dienste van de eerste lijn zijn taken van de tweede lijn. De tweede lijn bestaat uit de risicobeheerfunctie en de compliance officer.

De risicobeheerfunctie is verantwoordelijk voor het tegenwicht aan de uitvoering. De risicobeheerfunctie beoordeelt adviezen en monitort of de uitvoeringsorganisatie binnen de verleende mandaten opereert. Binnen het bestuursbureau is

de risicobeheerfunctie verantwoordelijk voor de beoordeling en de risicomonitoring van integraal risicomanagement. De monitoring van de naleving van wettelijke regels en gedragsrichtlijnen is belegd bij de compliance officer. Daarnaast is de tweede lijn verantwoordelijk voor het initiëren van beleid op haar eigen werkgebieden. De tweede lijn werkt nauw samen met de eerste lijn.

De tweede lijn heeft een rechtstreekse escalatielijn naar het bestuur, de Raad van Toezicht en externe toezichthouders.

7.2. Implementatie IORP II

De richtlijn IORP II is op 13 januari 2019 in werking getreden. Belangrijke wijzigingen voor het fonds vormen aanvullende regelgeving ten aanzien van de governance – met de introductie van sleutelfuncties voor risicobeheer, actuariële functie en interne audit – en de invoering van een verplichte, minimaal driejaarlijks uit te voeren eigenrisicobeoordeling.

Het bestuur heeft de sleutelfuncties in de governance ingebed. De toezichthouder heeft in 2019 de voorgenomen benoeming van de sleutelfunctiehouders goedgekeurd.

7.3. IRM-beleid

SPH hanteert een integraal risicomanagementbeleid (IRM). Het betekent dat risico's in samenhang beoordeeld worden. Dit voorkomt dat risico's over het hoofd worden gezien en houdt rekening met het feit dat verschillende risico's elkaar kunnen beïnvloeden en versterken. Risicomanagement is geen op zichzelf staand proces, maar een geïntegreerd onderdeel van de beleidsvorming. In alle bestuursvergaderingen, commissies, projecten en beleidsdocumenten wordt aandacht

De bestuurder risicomanagement, die tevens houder van de sleutelfunctie risicobeheer is, geeft functioneel leiding aan de CRO, die de vervuller van de sleutelfunctie risicobeheer is. De vervuller heeft een directe rapportagelijn met de sleutelfunctiehouder.

Derde lijn: interne audit

De derde lijn wordt ingevuld door de manager Internal Audit (IA, tevens sleutelfunctiehouder conform IORP II). De manager IA beoordeelt onder meer opzet, bestaan en werking van de risicomanagementfunctie en de effectiviteit van besluitvormingsprocessen.

Een nieuw instrument uit de IORP II-richtlijn is de eigenrisicobeoordeling. De Beleidsadviescommissie Risico en Compliance (BCRC) heeft in 2019 een plan van aanpak tot het uitvoeren van de eigenrisicobeoordeling opgesteld. Deze zal in 2020 worden uitgevoerd.

besteed aan risicomanagement en is het integraal onderdeel van de besluitvorming.

In 2019 is het IRM-beleid geactualiseerd onder meer op grond van veranderingen in het kader van IORP II, invoering van een standaard format van risicoparagrafen in besluitvormingsdocumenten, toevoeging van risicobereidheid en rollen binnen het bestuursbureau.

7.4. Financiële risicobereidheid

De ontwikkeling van de dekkingsgraad is onder andere afhankelijk van de ontwikkeling van de rente en aandelenkoersen. Figuur 21 toont de impact van schokken op de rente en de zakelijke waarden op de ontwikkeling van de

economische dekkingsgraad. De economische dekkingsgraad neemt af van 133% naar 104% als in een zeer negatief scenario de rente met 1 procentpunt daalt en tegelijkertijd de aandelenkoersen met 50% dalen.

Figuur 21 – Invloed van financiële risico's

		Zakelijke waarden						
		-50%	-30%	-10%	0%	10%	30%	50%
Rente	+150bp	118	130	141	147	153	165	176
	+100bp	115	126	137	142	148	159	170
	+50bp	112	123	133	138	143	153	163
	0bp	110	119	128	133	138	147	157
	-50bp	107	116	124	129	133	142	151
	-100bp	104	112	120	124	128	136	144
	-150bp	101	109	116	120	124	131	138

In de financiële risicobereidheidsverklaring stelt het fonds grenzen aan de mate waarin het fonds financiële risico's wil lopen. De hoofdpunten van de financiële risicobereidheidsverklaring zijn:

- Het pensioenresultaat kan niet worden gegarandeerd. SPH accepteert het risico dat de ambitie niet voor iedere generatie deelnemers onder alle omstandigheden kan worden behaald.
- SPH streeft naar evenwichtigheid tussen generaties.
- Het bestuur gaat in gesprek met het Verantwoordingsorgaan (VO) om de ambitie en de risicobereidheid te herzien als de dekkingsgraad in een door het bestuur te bepalen stressscenario lager wordt dan 105% en/of er moet worden gekort op de onvoorwaardelijke pensioenaanspraken.

- SPH streeft naar het behoud van de opgebouwde pensioenen en daarmee naar het voorkomen van kortingen.
- SPH heeft een vooraf vastgesteld beleid dat beschrijft wanneer en hoe het beleggingsrisico wordt aangepast om:
 - het neerwaartse risico op de korte termijn te beperken, en daarmee ook de kans op korten;
 - het realiseren van de ambitie niet onnodig in gevaar te brengen.

In zeer extreme scenario's kan het fonds terecht komen in een situatie die niet past binnen de risicobereidheid. In dat geval treedt het crisisplan in werking.

7.5. Niet-financiële risicobereidheid

Voor niet-financiële risico's geldt, net als voor financiële risico's, dat de doelstellingen van het fonds en de risicobereidheid het uitgangspunt vormen waartegen de niet-financiële risico's worden geanalyseerd. Waar in het geval van financiële risico's echter gebruik gemaakt kan worden van kwantitatieve methoden als beoordelingskader, worden de niet-financiële risico's op een meer kwalitatieve wijze beoordeeld. Namelijk

door het beoordelen van de impact in verschillende scenario's. De risicobereidheid ten aanzien van de niet-financiële risico's is in 2019 per risicocategorie geanalyseerd tijdens strategische sessies met de BCRC. In 2020 wordt hier een vervolg aan gegeven en wordt de risicobereidheid – na een integrale strategische sessie met het bestuur – bepaald en vastgesteld.

7.6. Projecten: Pensioenregeling 2.0. en Nieuw Pensioenadministratieplatform

Risicomanagement heeft een integraal karakter. Dit toont zich onder meer bij twee grote projecten: Pensioenregeling 2.0. en Nieuw Pensioenadministratieplatform. Voor beide geldt dat ze belangrijke dwarsverbanden hebben en vergelijkbare tijdslijnen.

In het project Nieuw Pensioenadministratieplatform is daarom in de Request for Proposals (RfP) die is uitgezet in 2019 veel aandacht geweest voor de samenhang met het project Pensioenregeling 2.0. Er zijn vragen gesteld aan de partijen over de mogelijkheden om niet alleen de bestaande regeling uit te voeren op het nieuwe administratieplatform, maar daarnaast óók de nieuwe pensioenregeling die in ontwikkeling is. Ook is de impact op de uitvoeringskosten uitgevraagd voor de situatie waarin de bestaande en de nieuwe pensioenregeling worden uitgevoerd op een nieuw platform.

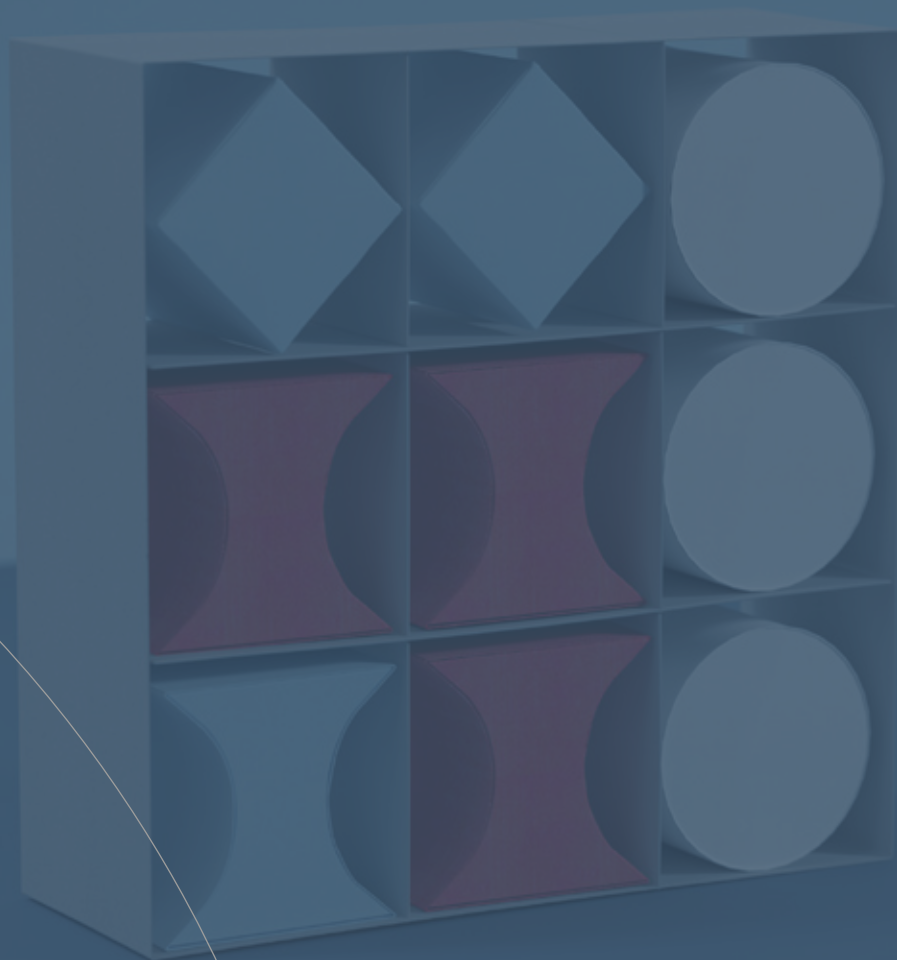
Omgevingsrisico: Pensioenakkoord

In het project Pensioenregeling 2.0. speelt omgevingsrisico een belangrijke rol. En specifiek de onzekerheid rondom de introductie van nieuwe wet- en regelgeving vanuit het Pensioenakkoord dat werd gesloten in juni 2019. De

mogelijkheden en beperkingen vanuit wet- en regelgeving kunnen randvoorwaarden opleveren voor het kunnen realiseren van de beoogde nieuwe regeling van SPH.

Het is onzeker òf en wanneer er aanvullende wet- en regelgeving vanuit het Pensioenakkoord in werking treedt, en hoe deze eruit zal zien. Als SPH ervoor zou kiezen om te wachten op de komst van nieuwe wetgeving, dan is er een risico dat de knelpunten van de bestaande regeling (te) lang blijven voorbestaan als de uitwerking van het Pensioenakkoord vertraging oploopt. De bestuurlijke risicobereidheid speelt hierin een belangrijke rol. In het bijzonder gaat het om de vraag hoe lang het acceptabel is dat de knelpunten van de huidige regeling blijven voorbestaan.

Om dit omgevingsrisico inzichtelijk te maken, wordt gebruik gemaakt van scenario-analyses ten aanzien van de uitwerking van het Pensioenakkoord. Deze scenario-analyses zullen gecombineerd met de risicobereidheid van het bestuur leiden tot keuzes voor de nieuwe regeling.

8. Uitvoeringskosten

8. Uitvoeringskosten

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen in de uitvoeringskosten toegelicht. Daarbij worden de aanbevelingen van de Pensioenfederatie als leidraad gebruikt, die als doel hebben inzicht te geven in de kosten van pensioenfondsen.

SPH probeert de kosten van de pensioenuitvoering zo laag mogelijk te houden. Iedere euro die we uitgeven aan kosten kunnen we niet besteden aan het pensioen van onze deelnemers. We kijken daarom kritisch naar de kosten in relatie tot de opbrengsten.

8.1. Kosten in vogelvlucht

De totale kosten van SPH bedroegen in 2019 €53,2 miljoen. Deze totale kosten kunnen we verdelen in drie soorten kosten:

1. **Vermogensbeheerkosten** (€ 35,1 miljoen): de kosten voor beheer en beleggen van het pensioenvermogen.
2. **Pensioenbeheerkosten** (€ 11,4 miljoen): de kosten voor uitvoeren van de pensioenadministratie, de communicatie, het SPH-bestuur, het bestuursbureau, de BPV en de VvA.
3. **Transactiekosten** (€ 6,7 miljoen): de kosten voor het uitvoeren van transacties in de beleggingen.

De totale kosten zijn in 2019 met € 53,2 miljoen hoger dan in 2018 (€ 46,7 miljoen). Dit komt vooral door een stijging van de kosten voor het vermogensbeheer. Deze stijging wordt veroorzaakt door een hogere prestatievergoeding die we betaalden in verband met goede rendementen binnen de categorieën vastgoed en infrastructuur. Deze vergoeding betalen we alleen indien we goede rendementen op de beleggingen halen. De pensioenbeheerkosten en de transactiekosten zijn vergelijkbaar met vorig jaar.

In vergelijking met andere pensioenfondsen zijn de totale kosten van SPH relatief laag. Bij SPH zijn de totale kosten in 2019 0,47% van het gemiddeld belegd vermogen. Gemiddeld waren de totale kosten van pensioenfondsen in 2018 0,63% van het belegd vermogen.

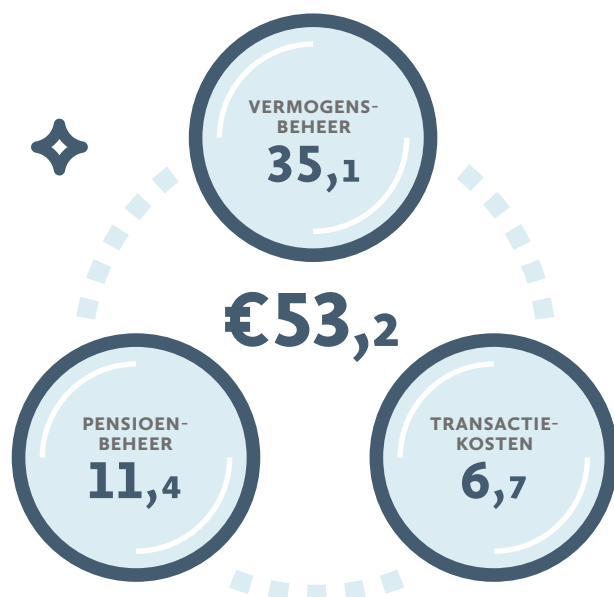
Kijkend naar de drie soorten kosten zien we dat met name de vermogensbeheerkosten van SPH als percentage van

het belegd vermogen laag zijn ten opzichte van andere pensioenfondsen (0,31% versus 0,47% gemiddeld). Dat is gunstig aangezien dit het grootste kostenpost betreft. De pensioenbeheerkosten zijn echter relatief hoog (0,10% versus 0,07% gemiddeld), zeker wanneer deze worden weergegeven in kosten per deelnemer. SPH heeft immers een relatief klein aantal deelnemers. De hogere pensioenbeheerkosten worden onder andere veroorzaakt door de organisatie van SPH als beroepspensioenfonds en het serviceniveau. In hoofdstuk 8.6 'Kengetallen' lichten we dit verder toe.

SPH onderneemt verschillende acties om de pensioenbeheerkosten te verlagen. Zo zullen we in 2020 een nieuw contract met een uitvoeringsorganisatie afsluiten, dat ingaat per 1 januari 2022. Op basis van de ontvangen offertes verwachten we substantieel lagere kosten voor de uitvoering van het pensioenbeheer. Daarnaast zullen de huisartsen in opleiding naar verwachting vanaf 1 januari 2021 toetreden tot de pensioenregeling van SPH. Dit betekent dat SPH enkele duizenden nieuwe deelnemers zal verwelkomen, wat onder andere zal leiden tot lagere kosten per deelnemer. Ook zijn we actief betrokken bij de discussie over het betalen van btw over de uitvoeringskosten. Zie [hoofdstuk 8.7](#) 'Btw-problematiek' voor meer informatie over dit onderwerp.

In de volgende paragrafen bekijken we de kosten in meer detail.

Totale kosten 2019

* bedragen in miljoenen euro

TOTAAL BELEGD VERMOGEN:
12 mld

AANTAL DEELNEMERS:
20.595
(19.281 excl. slapers)

KOSTEN ALS % VAN BELEGD VERMOGEN:
0,47%
(= 47 basispunten)

TOTALE KOSTEN	2019	2018	2017
(in mln. euros)	53,2	46,7	53,4
Vermogensbeheer	35,1	29,1	32,6
Pensioenbeheer	11,4	11,2	10,8
Transactiekosten	6,7	6,4	10,0

Benchmark: totale kosten en pensioenbeheerkosten

(2018, LCP kostenbenchmark, o.b.v. 208 pensioenfondsen)

TOTALE KOSTEN (%)

Gemiddeld pensioenfonds (2018)	0,63%
SPH (2019)	0,47%

PENSIOENBEHEERKOSTEN (€)

Gemiddeld pensioenfonds (2018)	€106,-
Beroepspensioenfondsen (2018)	€408,-
SPH (2019)	€590,-

Kosten per deelnemer

De benchmarkgegevens in deze paragraaf zijn afkomstig uit de LCP Kostenbenchmark 2018, o.b.v. data van 208 pensioenfondsen. De benchmarkgegevens voor 2019 zijn nog niet beschikbaar.

8.2. Kosten pensioenbeheer

De kosten van pensioenbeheer worden in vier soorten onderverdeeld, namelijk:

- kosten deelnemer en gepensioneerde
- kosten werkgever
- kosten bestuur en financieel beheer
- projectkosten en overige kosten

Het onderscheid tussen kosten voor deelnemers en voor werkgevers is voor een beroepspensioenfonds minder relevant.

De kosten voor werkgevers bij ondernemingspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen hebben namelijk betrekking op de premie-incasso en gerelateerde activiteiten. Bij SPH vallen die kosten vaak samen omdat de meeste deelnemers tegelijkertijd ook premiebetaler zijn. We volstaan daarom met een globale inschatting van de kostenverdeling.

Figuur 22 - Kosten pensioenbeheer

<i>Kosten pensioenbeheer (x € 1.000)</i>	2019	2018
Kosten deelnemer en gepensioneerde	4.653	4.704
Kosten werkgever	2.370	2.396
Kosten bestuur en financieel beheer	4.349	4.146
Totaal kosten pensioenbeheer	11.372	11.246

8.3. Kosten vermogensbeheer

Bij de bepaling van de vermogensbeheerkosten hanteert SPH het 'look through' principe. Hierbij worden de kosten voor vermogensbeheer en transactiekosten van beleggingen via beleggingsfondsen of zogeheten fund of funds, meegenomen in de totale kosten. Deze beleggingsstructuren hinderen het zicht op de totaal gemaakte kosten daardoor niet. Daarnaast maakt SPH conform de aanbevelingen gebruik van schattingen om de totale kosten van het vermogensbeheer inzichtelijk te maken. Voor het vierde kwartaal van 2019 zijn de kosten voor een groot deel geschat, omdat deze nog niet duidelijk waren. De beheerders van beleggingen in private markten rapporteren de daadwerkelijke kosten namelijk met een vertraging van een kwartaal.

De vermogensbeheerkosten (exclusief transactiekosten) stegen van € 29,1 miljoen (0,28%) in 2018 naar € 35,1 miljoen (0,31%) in 2019. De prestatieafhankelijke vergoeding laat een stijging zien van € 1,3 miljoen in 2018 naar € 7,9 miljoen in 2019. De onderstaande tabel geeft de vermogensbeheerkosten (exclusief transactiekosten) per beleggingscategorie weer. De vermogensbeheerkosten inclusief transactiekosten kwamen uit op 0,37% in 2019 (2018: 0,34%).

Figuur 23 - Kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie

Kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie x € 1.000,-	2019				2018			
	Gemiddeld belegd vermogen	Beheer vergoeding	Prestatie afhankelijke vergoeding	Netto rendement	Gemiddeld belegd vermogen	Beheer vergoeding	Prestatie afhankelijke vergoeding	Netto rendement
Matching Portefeuille	4.459.110	963		15,90%	3.741.819	1.035		3,50%
Black Rock: Staatsobligaties + rente swaps	4.459.110	963		15,90%	3.741.819	822		2,60%
Return Portefeuille	8.754.072	19.415	7.920	18,20%	6.706.756	19.317	1.309	-0,90%
Liquide zakelijke waarden	4.845.170	1171		28,20%	3.224.722	1.750		-6,70%
Aandelen Wereld	1.887.202	367		30,10%	1.794.808	504		-2,70%
BlackRock Developed Markets Index	1.618.790	247		30,60%	1.526.575	350		-3,30%
State Street Global Listed Real Estate	268.412	120		25,60%	268.233	154		-0,70%
Aandelen Opkomende Markten	582.692	233		21,10%	574.581	343		-10,50%
Aandelen Small Cap	474.795	203		29,00%	420.426	192		-9,10%
Grondstoffen	13.278			9,10%	434.908	711	0	-15,20%
Krediet	2.149.006	2.793		13,80%	1.958.199	2.888		0,00%
Investment Grade (corporates)	1.145.679	1.198		11,60%	1.066.420	1.169		0,40%
Opkomende Markten	551.971	354		15,30%	487.331	380		-1,60%
High Yield	451.357	1.241		17,50%	404.447	1.339		0,80%
Illiquide beleggingen	1.737.865	15.451	7.920	9,20%	1.503.754	14.679	1.309	6,80%
Infrastructuur	404.854	3.553	5.235	11,90%	341.221	3.129	633	6,00%
Private Equity	3.017	166	30	-23,70%	3.378	315	259	-22,40%
Direct Vastgoed	713.213	9.549	2.655	9,30%	599.224	8.537	354	11,60%
Impactbeleggingen/Zorgvastgoed	50.659	871		6,90%	18.517	683		5,40%
Hypotheken	561.370	1.126		7,60%	537.924	1.767		1,90%
Hedge funds	4.752	186		-1,90%	3.491	248	63	0,00%
Liquide Middelen	22.031				20.082			
Cash	22.031				20.082			
Valuta Afdekking	-19.577	200			-25.380	150		
Black Rock: Valuta afdekking	-19.577	200			-25.380	150		
Vergoeding uitvoeringsorganisatie		1.985				2.540		
Doorbelaste algemene kosten		5.000				4.215		
Totaal	11.307.981				10.513.391	27.257	1.309	-0,90%
Kosten in %		0,24%	0,07%			0,26%	0,01%	

Toelichting figuur 23

De kosten in % zijn afgerond op twee decimalen achter de komma. De som van de beheer- en de prestatieafhankelijke vergoeding is door afronding 0,31% in 2019 en 0,28% in 2018.

De in de tabel weergegeven vergoedingen voor het beheer van de beleggingen zijn gebaseerd op geïnvesteerde of toegezegde bedragen. Onder beheervergoeding vallen de vaste overeengekomen vergoedingen exclusief bewaarloon. In sommige gevallen worden door SPH prestatieafhankelijke vergoedingen afgesproken met externe vermogensbeheerders voor specifieke beleggingsportefeuilles.

8.3.1. Beleggingsbeleid en kosten vermogensbeheer

Schaalgrootte, de beleggingsmix en de mate van discretionaire ruimte voor de operationeel vermogensbeheerder bepalen in hoge mate de kosten van vermogensbeheer.

SPH heeft een voldoende groot vermogen om door onderhandeling de vermogensbeheerkosten te drukken. Door bewust te kiezen voor minder mandaten van grote omvang versterkt SPH die inkoopkracht.

De kosten zijn dus ook in grote mate afhankelijk van de beleggingsmix. Aandelen, beleggingen en staatsobligaties kennen over het algemeen lage kosten en illiquide beleggingen over het algemeen hoge kosten. Dat betekent niet dat dure categorieën niet noodzakelijk zijn om een robuust resultaat te

behalen. Een gebalanceerde mix werkt uiteindelijk het beste. Binnen deze gebalanceerde mix zoeken we wel naar de meest efficiënte invullingen per portefeuille.

Tot slot geven we de beheerders mandaten met relatief weinig discretionaire ruimte.

8.3.2. Kosten vermogensbeheer in relatie tot rendement

De kosten van het vermogensbeheer moeten in relatie staan tot het beoogde rendement en het risico. Het langjarig rendement is daarom van belang bij de beoordeling van het kostenniveau en de keuze van de beleggingsmix.

Figuur 24 - Totale kosten vermogensbeheer

<i>Totale kosten vermogensbeheer in % t.o.v. gemiddeld belegd vermogen</i>	2019	2018	2017	2016	2015
Totale kosten vermogensbeheer	0,31%	0,28%	0,32%	0,44%	0,50%
Prestatieafhankelijke vergoeding %	0,07%	0,01%	0,02%	0,03%	0,10%
Netto rendement na kosten	16,20%	-0,86%	5,50%	8,51%	1,32%
Benchmark rendement na kosten	17,20%	-1,13%	5,47%	8,65%	0,49%

Figuur 25 geeft in meer detail inzicht in de behaalde rendementen in 2019, rekening houdend met de gemaakte kosten ten opzichte van het rendement.

Figuur 25 - Behaalde rendementen

Beleggingen en rendement x € 1.000,-	Beleggingen Ultimo 2019	in %	Bruto rendement	Kosten*	Netto rendement	Benchmark	Outperformance**
Matching Portefeuille	4.406.461	37,50%	15,90%	0,00%	15,90%	15,80%	0,00%
Black Rock: Staatsobligaties + rente swaps	4.406.461	37,50%	15,90%	0,00%	15,90%	15,80%	0,00%
Return Portefeuille	7.320.043	62,30%	18,50%	0,30%	18,20%	18,10%	0,10%
Liquide zakelijke waarden	3.271.469	27,90%	28,20%	0,00%	28,20%	28,30%	-0,10%
Aandelen Wereld	2.077.397	17,70%	30,10%	0,00%	30,10%	30,20%	-0,20%
BlackRock Developed Markets Index	1.797.692	15,30%	30,70%	0,00%	30,60%	30,70%	-0,10%
State Street Global Listed Real Estate	279.705	2,40%	25,70%	0,00%	25,60%	25,70%	-0,10%
Aandelen Opkomende Markten	656.025	5,60%	21,20%	0,00%	21,10%	21,10%	0,00%
Aandelen Small Cap	538.047	4,60%	29,00%	0,00%	29,00%	29,10%	-0,10%
Grondstoffen	0	0,00%	9,10%	0,00%	9,10%	8,50%	0,50%
Krediet	2.243.207	19,10%	13,90%	0,10%	13,80%	13,40%	0,40%
Investment Grade (corporates)	1.169.265	10,00%	11,70%	0,10%	11,60%	11,50%	0,10%
Opkomende Markten	598.425	5,10%	15,40%	0,10%	15,30%	15,60%	-0,20%
High Yield	475.517	4,00%	17,80%	0,30%	17,50%	15,40%	2,10%
Illiquide beleggingen	1.790.126	15,20%	10,60%	1,30%	9,20%	7,30%	1,90%
Infrastructuur	405.722	3,50%	14,10%	2,20%	11,90%	4,40%	7,60%
Private Equity	2.408	0,00%	-17,20%	6,50%	-23,70%	9,20%	-32,90%
Direct Vastgoed	725.730	6,20%	11,00%	1,70%	9,30%	9,20%	0,10%
Impactbeleggingen/Zorgvastgoed	64.651	0,60%	8,60%	1,70%	6,90%	5,10%	1,80%
Hypotheek	587.849	5,00%	7,80%	0,20%	7,60%	7,60%	0,00%
Hedge funds	3.766	0,00%	2,00%	3,90%	-1,90%	4,00%	-5,80%
Liquide Middelen	15.240	0,10%					
Cash	15.240	0,10%					
Valuta Afdekking	16.770	0,10%					
Black Rock: Valuta afdekking	16.770	0,10%					
Totaal	11.743.273	100,00%	16,50%	0,30%	16,20%	15,80%	0,40%

* Kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie, waarin de allocatie conform de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie op basis van het gemiddeld belegd vermogen wordt gepresenteerd.

** SPH berekent de rendementsverschilcijfers op geometrische basis, de relatieve winst van de portefeuille boven de benchmark uitgedrukt als een percentage van de eindwaarde van de benchmark. Daardoor komen de nettoperformance-cijfers niet overeen met het verschil tussen de nettorendementen en de benchmarkrendementen.

Toelichting figuur 25

De tabel volgt de indeling van de strategische benchmark van SPH, waarbij door de bijbehorende vorderingen, schulden en kasposities heen wordt gekeken. Hierdoor sluiten bedragen uit deze tabel niet aan bij de balans in de jaarrekening. Daar wordt een rubricering volgens de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toegepast. De allocatie (in euro en percentage) sluit niet aan met de tabel.

De kostenpost die direct afhankelijk is van het behaalde rendement is de prestatieafhankelijke vergoeding. Zoals de tabel 'Kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie' in figuur 23 laat zien, komt deze vergoeding vooral voor bij privaat vastgoed, hedgefondsen, infrastructuur (beperkt) en private equity. De prestatieafhankelijke vergoeding is gestegen van 0,01% naar 0,02% (€ 7,92 mln).

8.4. Transactiekosten

Transactiekosten vormen een aparte kostensoort binnen de uitvoeringskosten. De omvang van de transactiekosten wordt bepaald door de aard en de omvang van de beleggingstransacties. Over het vierde kwartaal zijn de transactiekosten veelal gebaseerd op schattingen of op voorlopige opgaves. Transactiekosten binnen beleggingsfondsen worden meegenomen in dit kostenoverzicht.

De transactiekosten bedroegen in 2019 € 6,7 miljoen. Dat komt neer op 0,059% van het gemiddeld belegd vermogen. In 2018 was dit € 6,4 miljoen, dat is 0,06% van het gemiddeld belegd vermogen. De transactiekosten zijn lastig met elkaar te vergelijken. Dat komt door de afhankelijkheid van de omvang en het volume dat in een jaar wordt verhandeld.

Figuur 26 - Transactiekosten per beleggingscategorie

(x € 1.000,-)*	2019	2018
Rente- en valuta-afdekkingsportefeuille	2.295	105
Liquide Zakelijke Waarden	564	1.376
Krediet	2.160	2.086
Illiquide Beleggingen	1.665	2.836
Liquide Middelen**	NVT	NVT
Totale Transactiekosten	6.684	6.403

* Inclusief toe- en uittredingskosten

** Kosten liquide middelen worden binnen de verschillende mandaten meegenomen waar de kosten gemaakt worden.

Drie categorieën

SPH onderscheidt de volgende drie categorieën transactiekosten:

- in- en uitstapkosten bij beleggingsfondsen
- aan- en verkoopkosten bij directe belegging inbeleggingstitels
- acquisitiekosten

In- en uitstapkosten bij beleggingsfondsen

SPH belegt deels in beleggingsfondsen. Hierbij worden in- en uitstapkosten in rekening gebracht. Deze geven een indicatie van de kosten die de vermogensbeheerders van deze beleggingsfondsen maken om financiële producten binnen het beleggingsfonds te kopen of verkopen. Vanaf 2016 wordt hierbij het 'look through' principe toegepast.

Aan- en verkoopkosten bij directe belegging in beleggingstitels

De aan- en verkoopkosten bij directe belegging in beleggingstitels tellen drie componenten:

- Brokerage fees voor het verwerken van transacties.
- Spread (transactiekosten die zijn inbegrepen in de transactieprijs en moeten worden geschat, bijvoorbeeld op basis van het verschil tussen de bied- en laatkoers) voor diverse kosten en winstopslagen bij de tussenpersoon.
- Verwerken en registreren van transacties in de administratie van vermogensbeheerders.

Voor vastrentende waarden en derivaten zijn de transactiekosten geschat op basis van de spread, het verschil tussen de bied- en laatkoers. Dit verschil kan niet voor elke individuele transactie worden bepaald. SPH schat het op basis van transactiekarakteristieken (rating, looptijd, volume, regio en valutaparen).

Acquisitiekosten

Deze hebben betrekking op directe transacties in illiquide beleggingen. Een belangrijke component is de kosten van adviseurs.

8.5. Aansluiting jaarrekening

Voor de kosten in de jaarrekening volgt SPH de Richtlijnen voor Jaarverslaggeving. De jaarrekening toont daarom alleen de kosten die direct bij SPH in rekening zijn gebracht of nog worden gebracht. De niet-zichtbare kosten maken in de jaarrekening onderdeel uit van de indirecte beleggingsopbrengsten.

In de verantwoording door het bestuur worden – conform de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de

Pensioenfederatie – ook de indirecte kosten meegenomen. De indirecte vermogensbeheer- en transactiekosten maken in de jaarrekening onderdeel uit van de waardeverandering van de beleggingen en hebben daardoor invloed op het behaalde rendement. Daarom zijn de totale kosten van het vermogensbeheer in de jaarrekening lager. Bovendien wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen vermogensbeheerkosten en transactiekosten.

Figuur 27 - Aansluiting jaarrekening met totale vermogensbeheer- en transactiekosten

(x € 1.000,-)	Vermogensbeheerkosten (excl. prestatieafhankelijk)	Prestatie afhankelijke vergoeding	Transactie- kosten	Totaal
Beheervergoeding	14.662	-	164	14.826
Directe kosten in jaarrekening	14.662	0	164	14.826
Indirecte kosten, onderdeel waardeverandering	12.535	7.920	6.520	26.975
Totaal vermogensbeheer en transactiekosten	27.197	7.920	6.684	41.801

8.6. Kengetallen

De pensioenbeheerkosten per deelnemer zijn opgenomen in twee kengetallen:

- Op basis van de kosten uit de jaarrekening, gecorrigeerd voor bijzondere baten en lasten.

- Een gecorrigeerd cijfer waarin rekening is gehouden met de voor het beroepspensioenfonds specifieke kosten.

Dit laatste kengetal is bedoeld om te kunnen vergelijken met andere pensioenfondsen.

Figuur 28 - Kengetallen kosten per deelnemer*

Kengetallen	2019	2018	2017	2016	2015**
% directe vermogensbeheerkosten / gemiddeld belegd vermogen	0,13	0,1	0,16	0,2	0,22
% indirecte vermogensbeheerkosten / gemiddeld belegd vermogen	0,18	0,18	0,16	0,24	0,29
% totale vermogensbeheerkosten / gemiddeld belegd vermogen	0,31	0,28	0,32	0,44	0,51
% transactiekosten / gemiddeld belegd vermogen	0,06	0,06	0,1	0,09	*0,09
pensioenbeheerkosten / aantal deelnemers (actief + gepensioneerden)	590	598	588	570	576
pensioenbeheerkosten gecorrigeerd / aantal deelnemers	442	449	441	427	432
% pensioenbeheerkosten / feitelijke premie	6	6,3	6,1	6,3	6,2

* De opgenomen kengetallen zijn conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie.

Voor pensioenbeheer: kosten per deelnemer (actieve deelnemers + gepensioneerden)

Voor vermogensbeheer: kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen

Voor transactiekosten: kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

** Het vergelijkende 2015 cijfer is op basis van de nieuwe methodiek herrekend en gepresenteerd.

Vergelijken van pensioenbeheerkosten met andere fondsen

Er zijn belangrijke verschillen in pensioenbeheerkosten en kengetallen tussen beroepspensioenfondsen en andere pensioenfondsen. Fondsspecifieke kenmerken zoals de opbouw van het deelnemersbestand (zijn er bijvoorbeeld veel ex-deelnemers) en het type dienstverlening (wel of geen eigen financieel planners voor de deelnemers) zijn van invloed op de pensioenbeheerkosten.

Verder is een aantal bijzondere factoren van invloed op de hoogte van de pensioenbeheerkosten voor beroepspensioenfondsen:

- Beroepspensioenfondsen moeten wettelijk een beroepspensioenvereniging organiseren en bekostigen.
- Beroepspensioenfondsen hebben geen informatiepunten bij de werkgevers. Alle vragen van deelnemers en gepensioneerden komen bij de uitvoeringsorganisatie van het fonds terecht. Bij ondernemingspensioenfondsen en

bedrijfstakpensioenfondsen worden veel vragen afgehandeld door de personeelsafdelingen van de aangesloten bedrijven. De kosten daarvan worden niet doorberekend aan de pensioenfondsen.

- Het aantal werkgevers, dat wil zeggen het aantal premiebetalers, heeft invloed op de hoogte van de kosten. Hoe meer verschillende incassopunten, hoe meer de uitvoeringsorganisatie ingericht moet zijn op het innen van premies. Beroepspensioenfondsen hebben een relatief groot aantal 'werkgevers' en daarmee een groot aantal premie-incassopunten. SPH heeft met ruim 12.000 actieve deelnemers een groot aantal premie-incassopunten.
- Als laatste speelt ook het serviceniveau van het pensioenfonds en de kwaliteit daarvan een rol. Een fonds dat veel investeert in vernieuwende manieren om met zijn achterban te communiceren, of werkt met IT-systemen die veel directe communicatie met deelnemers toelaten, is naar verwachting duurder dan een fonds dat met verouderde of beperktere systemen werkt.

8.7. Btw-problematiek

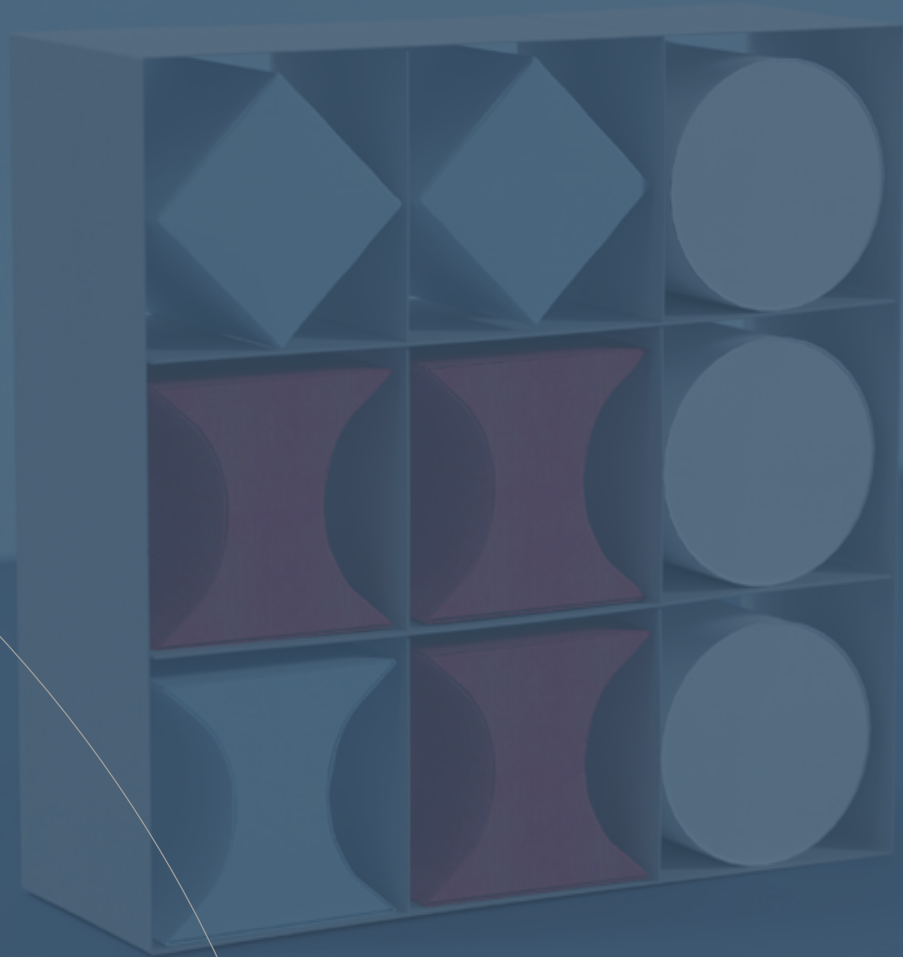
Al geruime tijd is er onduidelijkheid over de btw-behandeling voor de diensten verleend aan pensioenfondsen. Het gaat daarbij zowel om vermogensbeheer als pensioenbeheer, de bestuursondersteunende en de beleidsadviserende diensten die het pensioenfonds inkoop.

Met ingang van 1 januari 2015 is de koepelvrijstelling ingeperkt. Hierdoor was het pensioenbeheer niet langer vrijgesteld van btw. Vanaf 1 januari 2016 geldt de inperking voor alle diensten die verricht worden door de pensioenuitvoeringsorganisaties. Daarmee wordt met ingang van die datum btw in rekening gebracht op alle door het pensioenfonds uitbestede diensten.

Bezwaar ingediend

SPH heeft bezwaar gemaakt tegen de btw-heffing en de Belastingdienst verzocht om de toepassing van een vrijstelling op grond van de criteria zoals die door het Europese Hof van Justitie zijn gesteld in de zogenaamde ATP-casus. De definitieve zienswijze van de Belastingdienst ten aanzien van dit bezwaar is nog niet ontvangen.

Het btw-dossier heeft de aandacht van zowel de nationale als Europese politiek. De Europese Commissie moet zich buigen over de vraag of Nederland de btw-vrijstelling onjuist interpreteert, of dat dit bij de meerderheid van de andere EU-landen het geval is. SPH ondersteunt initiatieven om dit vraagstuk onder de aandacht van de politiek te brengen. Het bestuur volgt de ontwikkelingen rondom de btw op de voet en heeft aandacht voor de mogelijke gevolgen voor SPH.

9. Voortuitblik

9. Vooruitblik

In 2020 ligt het accent bestuurlijk op het afronden van eerder gestarte discussies en projecten. Bij het vaststellen van de bestuurlijke agenda zijn ook de thema's meegenomen die de toezichthouder, DNB, in 2020 centraal stelt: de financiële opzet van het fonds, de voorbereiding op de pensioenhervorming, datakwaliteit, ESG- en cyberrisico's en de werking van de implementatie van IORP II. Tot slot hoopt het bestuur op een constructief overleg tussen het kabinet en sociale partners naar aanleiding van het pensioenakkoord en op heldere contouren van een nieuw pensioenstelsel.

Uitwerken strategie

In 2018 hebben we het visiedocument 'De Toekomst van SPH, een verkenning' vastgesteld en in 2019 is de missie van het fonds aangepast. Om als fonds wendbaar en toekomstbestendig te blijven, is aanscherping van de visie nodig. Eind 2019 is de discussie gestart over de gewenste bestuurlijke 'stip op de horizon' met als doel de strategie van het fonds nader te expliciteren. In 2020 ronden we deze discussie af met een uitgewerkte strategie voor de middellange termijn. De strategie is ook van belang in het kader van de uitwerking van het pensioenakkoord.

Hervorming Verantwoordingsorgaan

In 2019 hebben het bestuur en het Verantwoordingsorgaan samen gekeken naar het functioneren van het Verantwoordingsorgaan. Beide concludeerden dat een verdere professionalisering wenselijk is. In september 2019 is besloten een werkgroep met deelnemers vanuit het Verantwoordingsorgaan en het bestuur in te stellen die een voorstel daarvoor voorbereidt. De planning is de discussie in de eerste helft van 2020 af te ronden en te besluiten over een hervorming van het Verantwoordingsorgaan.

Speerpunten 2020

Het bestuur heeft voor 2020 de volgende vijf speerpunten benoemd:

1. Pensioenregeling SPH 2.0.

Doel: Uiterlijk 1 juli 2020 heeft het bestuur advies uitgebracht aan de BPV over de nieuwe pensioenregeling en is het transitietraject in kaart gebracht.

2. Nieuw pensioenadministratieplatform

Doel: In 2020 heeft het bestuur een keuze gemaakt voor een platform en is het implementatietraject vastgelegd.

3. Pensioenfonds HAIO

Doel: Eind 2020 is duidelijk dat op 1 januari 2021 alle deelnemers van het pensioenfonds deelnemer van SPH worden en dat in het eerste kwartaal 2021 de collectieve waardeoverdracht plaatsvindt.

4. Draagvlak

Doel: Eind 2020 is minstens 50% van de deelnemers bekend met de door het fonds te nemen en genomen maatregelen in het licht van de vele veranderingen op het gebied van pensioenen.

5. Risicobereidheid

Doel: Eind 2020 heeft het fonds een uitgewerkte financiële en niet-financiële risicobereidheidsverklaring.

Coronacrisis

Vanwege de maatschappelijke en financiële gevolgen van de coronacrisis heeft het bestuur medio maart de noodprocedure in werking gezet en is een crisisteam gevormd. Het crisisteam bestaat uit vier bestuursleden: de voorzitter, de secretaris, het bestuurslid met de portefeuille beleggingen en het bestuurslid met de portefeuille integraal risicomanagement. Daarnaast maken de chief risk officer (CRO), het hoofd communicatie en de directeur van het bestuursbureau deel van de commissie uit.

Mede aan van hand van een op de crisis toegespitste wekelijkse risicorapportage met daarin de geïdentificeerde belangrijkste risico's, bespreekt het crisisteam tenminste wekelijks de situatie en de impact op het fonds. Er is een analyse gemaakt van de risico's voor de uitvoering van de kernprocessen bij de uitvoeringsorganisaties, waaronder de pensioenbetalingen. Om het risico te minimaliseren zijn door de uitvoeringsorganisaties mitigerende maatregelen genomen en is sprake van een klein restrisico.

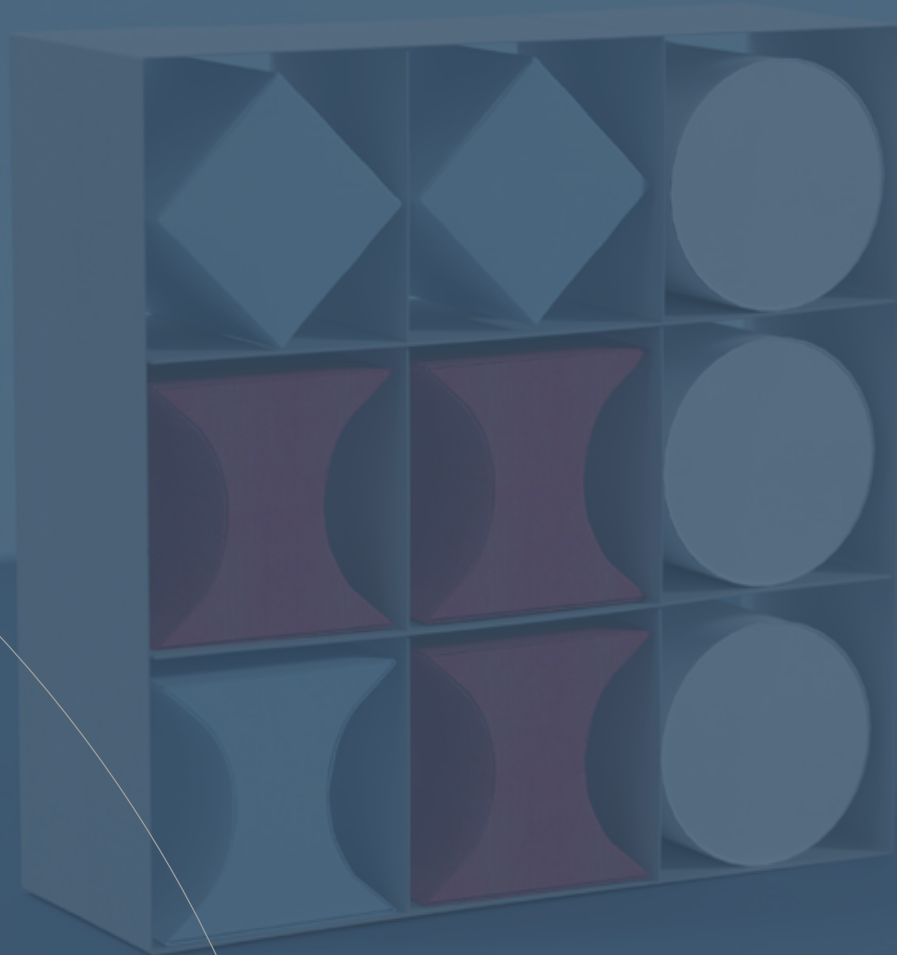
Voor deelnemers die de pensioenpremie niet meer kunnen voldoen bestaat onder voorwaarden de mogelijkheid een betalingsregeling te treffen.

Wat de huidige situatie betekent voor de hoogte van de pensioenen is nog ongewis. Het fonds belegt voor de lange termijn volgens het daarvoor vastgestelde beleggingsbeleid. Dit beleid houdt rekening met bijzondere omstandigheden zoals die zich nu voordoen, namelijk bewegingen op financiële markten die een negatieve impact hebben op de dekkingsgraad. Het fonds heeft in het eerste kwartaal het vastgestelde beleid toegepast met oog voor liquiditeitsoverwegingen om onacceptabel hoge transactiekosten te voorkomen. Beheersing van markt-, liquiditeits- en kredietrisico zijn kerntaken van het fonds die beleidsmatig zijn ingekaderd en waarvan de uitvoering voortdurend wordt gemonitord.

SPH blijft de externe ontwikkelingen goed volgen.

Driebergen, 4 juni 2020

Het bestuur

10. Verantwoordingsorgaan en Intern toezicht

10. Verantwoordingsorgaan en Intern toezicht

10.1. Verslag en oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (VO) bestaat eind 2019 uit 43 leden en vertegenwoordigt de deelnemers en gepensioneerden van het fonds. De samenstelling is opgenomen in bijlage 1 van het SPH-jaarverslag.

Het VO adviseert het bestuur over voorgenomen bestuursbesluiten met betrekking tot onderwerpen die zijn vastgelegd in de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb) en beoordeelt jaarlijks achteraf of het bestuur goed gehandeld heeft. Het oordeel over het handelen van het bestuur ten aanzien van het uitgevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst geeft het VO aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie waaronder de bevindingen van de Raad van Toezicht, het accountantsverslag en het actuariel rapport van de certificerend actuaaris.

Samenstelling

In 2018 heeft het bestuur besloten om de personele unie tussen de Vergadering van de Afgevaardigden (VvA) van de Beroepspensioenvereniging Huisartsen (BPV) en het VO los te laten en een duidelijker onderscheid te maken in de verschillende rollen en taken van beide organen. Dit betekende dat na de in juni 2019 gehouden verkiezingen voor de VvA, VvA-leden niet automatisch lid zijn van het VO. Zij hebben de keuze gekregen lid te worden als zij voldoen aan de geschiktheids- en uitsluitingscriteria voor het VO-lidmaatschap. Van de 44 gekozen of herkozen VvA-leden hebben 43 leden positief gereageerd op de uitnodiging van het SPH-bestuur om lid te worden van het VO. Allen zijn door het bestuur als VO-lid benoemd. Aan het eind van het jaar kwam de voorzittersfunctie vacant. Met het oog op de gewenste hervorming van het VO legde de heer Morshuis zijn functie als voorzitter neer. Het VO is hem erkentelijk voor de wijze waarop hij in 2019 de vergaderingen heeft geleid.

Vergaderingen

Het VO vergaderde in 2019 vier maal met het bestuur. De Raad van Toezicht woonde drie van de vergaderingen bij. Het VO vergaderde een maal zonder bestuur.

In elke vergadering met het bestuur is het VO geïnformeerd over het balansbeheer en beleggingsbeleid, waaronder het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Uit hoofde van de risicobereidheidsverklaring is het VO ook periodiek geïnformeerd over de uitkomst van de doorrekening van het stress-scenario. De uitkomsten zijn in 2019 geen aanleiding geweest om de ambitie en de risicobereidheidsverklaring van het fonds aan te passen.

Andere onderwerpen die informerend werden besproken, zijn

- de invulling door het bestuur van de IORP II-wetgeving, waaronder de benoeming van sleutelfunctiehouders en – vervullers, de omvorming van de beleidsadviescommissie Risk en Audit in Risk en Compliance en de vorming van een beleidsadviescommissie Audit en Governance;
- de uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets waarmee het fonds toetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau voldoet aan de gestelde ondergrens en of de afwijking in een slechtweerscenario voldoet aan de gestelde maximale afwijking;
- de reactie van het bestuur op het oordeel van het VO over het handelen van het bestuur in 2018;
- een overzicht van de door accountant en actuaaris gedane aanbevelingen naar aanleiding van het jaarwerk 2018 en hoe het bestuur daaraan opvolging heeft gegeven;
- een (gap)analyse van hoe het fonds de normen uit de Code Pensioenfondsen toepast/ naleeft;
- de voortgang van het project Pensioenregeling 2.0.
- het verzoek van het pensioenfonds HAIO (huisartsen in opleiding) om de deelnemers van het fonds onder te brengen in de pensioenregeling van SPH.

Inrichting en hervorming VO

In drie van de vier vergaderingen met het bestuur stond de inrichting en hervorming van het VO op de agenda. Het was ook het enige onderwerp van bespreking van de VO-vergadering zonder bestuur. Aanleiding voor het agenderen van het onderwerp was de behoefte van het VO – naast de noodzakelijke bespreekpunten met het bestuur – aan meer fundamentele en strategische discussies. Een andere

aanleiding vormde het collectieve exitgesprek dat onder leiding van de voorzitter van het VO is gevoerd en waaraan ook twee bestuursleden deelnamen. Het gesprek is gevoerd met per 1 juli vertrokken VO-leden. Uit het gesprek bleek dat er informatie- en kennisasymmetrie met het bestuur wordt ervaren en dat de deskundigheidsbevordering die moet bijdragen aan het verkleinen daarvan eveneens als zwaar wordt ervaren. Verder werd de behoefte aan meer ruimte voor discussie geuit en de wens een betere gesprekspartner voor het bestuur te zijn. Algemeen werd de huidige omvang van het VO te groot gevonden. In overleg met een delegatie uit het VO is door het bestuur een voorstel voor hervorming van het VO uitgewerkt en opiniërend besproken met het VO. De besluitvorming over de hervorming zal in de eerste helft van 2020 plaatsvinden.

Adviezen

Het VO ontving twee adviesaanvragen. Het bestuur vroeg advies over het beleidsplan Communicatie en Financiële Planning 2019 – 2022. In het plan staan de doelstellingen en belangrijkste activiteiten voor de komende jaren beschreven. Het VO besloot positief te adviseren over het voornemen van het bestuur het beleidsplan vast te stellen. De tweede adviesaanvraag had betrekking op een wijziging in het communicatiebeleid, namelijk een wijziging van de rekenregels, ook wel uniforme rekenmethodiek genoemd. De methodiek wordt gehanteerd voor de drie scenario's die het fonds verplicht is te hanteren om deelnemers te informeren over de verwachte hoogte van hun pensioen. Het VO adviseerde positief over het voornemen van het bestuur de generieke rekenmethode te hanteren voor het vaststellen van de verplicht te communiceren scenariobedragen.

Evaluatie VO

In de Code Pensioenfondsen is vastgelegd dat het eigen functioneren van het VO een continu aandachtspunt is voor het VO en dat het VO met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan evalueert. De vorm van de zelfevaluatie is in de code niet voorgeschreven.

Het VO besloot op basis van het Evaluatiebeleid SPH-organisatie de zelfevaluatie te organiseren. In verband met de benoeming van nieuwe VO-leden per 1 juli 2019 is besloten de evaluatie uit te voeren in het najaar van 2020, een jaar na aanvang van de nieuw benoemde leden.

Oordeel VO

Voor de bevoegdheid van het VO om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur is in 2019, net zoals in voorgaande jaren, een voorbereidingscommissie ingesteld. Onder leiding van de VO-voorzitter is de commissie twee

maal bijeen geweest en is een conceptoordeel over het handelen van het bestuur in 2018 voorbereid evenals een conceptjaarverslag 2018 van het VO. Onder dankzegging voor het voorbereidende werk, heeft het VO besloten akkoord te gaan met het voorbereide oordeel en het jaarverslag. Beide zijn opgenomen in het SPH-jaarverslag 2018.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) legt verantwoording af aan het VO over de uitvoering van zijn taken en over de uitoefening van zijn bevoegdheden. In de vergadering waarin het jaarwerk 2018 is besproken heeft de raad verantwoording afgelegd door middel van het RvT-jaarverslag en een toelichting daarop door de voorzitter van de RvT. In twee andere vergaderingen zijn de toezichtkalender 2019 van de RvT en de speerpunten van het toezicht voor 2020 besproken. Daarnaast heeft de RvT een overleg gehad met een delegatie uit het Verantwoordingsorgaan waarin observaties over het functioneren van het Verantwoordingsorgaan zijn gedeeld en wederzijdse verwachtingen zijn afgestemd. De voorzitter van de RvT en van het VO hadden periodiek een afstemmingsoverleg.

Deskundigheidsbevordering

Om als VO een oordeel te kunnen geven over het handelen van het bestuur is een bepaalde mate van kennis en kunde nodig, waarvoor een curriculum is vastgesteld en door SPH een maatwerktraject is opgezet. Het traject bestaat uit fysieke bijeenkomsten en een online-leeromgeving. De bijeenkomsten vonden plaats aansluitend aan de vergaderingen van het VO met het bestuur. Tijdens de bijeenkomsten zijn presentaties gegeven door medewerkers van het bestuursbureau, door bestuursleden van SPH of externe deskundigen. De bijeenkomsten sluiten aan op de online leeromgeving, die een maand voorafgaand aan een bijeenkomst wordt opengesteld. De onderwerpen die in 2019 aan bod kwamen, zijn:

- Macro-economie en beleggingsbeleid en –categorieën;
- Besturen, verantwoording en toezicht;
- Financieel risicomanagement.

Oordeel van het Verantwoordingsorgaan over het boekjaar 2019

Voor het vormen van een oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst heeft het Verantwoordingsorgaan zich gebaseerd op het jaarverslag van het fonds, de vergaderingen van het Verantwoordingsorgaan met het bestuur en de oordelen van de Raad van Toezicht, de accountant en de certificerende actuaaris.

De commissie jaarwerk die het oordeel heeft voorbereid, heeft schriftelijke vragen naar aanleiding van het jaarverslag aan het bestuur voorgelegd. Deze zijn adequaat door het bestuur beantwoord en toegelicht. Ook heeft de commissie naar aanleiding van de jaarstukken een overleg gehad met de Raad van Toezicht.

Oordeel van derden

De Raad van Toezicht is van oordeel dat de in 2018 benoemde aandachts- en verbeterpunten in het verslagjaar door het bestuur met voldoende urgentie en daadkracht zijn opgepakt en complimenteert het bestuur met het tijdig strategisch adresseren van de lage rente in relatie tot de sturing binnen het huidige balansbeheer raamwerk. Op basis van de verslaglegging en documentatie binnen het fonds, constateert de raad dat het bestuur bij het nemen van beleidsbeslissingen de belangen van de diverse partijen op een evenwichtige wijze afweegt.

De accountant signaleert geen significante risico's en overige significante bevindingen en zal een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening afgeven.

De actuaris concludeert dat de vermogenspositie van het fonds voldoende is en is van mening dat het bestuur zowel beleidsmatig als organisatorisch goed functioneert.

Oordeel Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan is verheugd over de positieve oordelen en onderschrijft deze. Het vindt dat het door het bestuur in het verslagjaar goed is geïnformeerd over de voortgang van het project pensioenregeling 2.0, de ontwikkeling van het raamwerk balansbeheer en het MVB-

beleid evenals over de invulling van de IORP II-wetgeving. Met onder andere het project Pensioenregeling 2.0, het nieuwe MVB-beleid en de voorbereiding van een hervorming van het Verantwoordingsorgaan, speelt het bestuur in op ontwikkelingen in de maatschappij en de wereld van pensioenen. Het Verantwoordingsorgaan is verder van mening dat het bestuur een adequaat risicomanagementbeleid voert en is tevreden over de wijze waarop invulling is gegeven aan de wens van het Verantwoordingsorgaan om naast de deskundigheidsbevordering specifieke thema's te bespreken in het overleg van Verantwoordingsorgaan en bestuur. De aanbevelingen daarvoor van een commissie uit het Verantwoordingsorgaan zijn door het bestuur overgenomen.

De positieve grondtoon van de oordelen van de Raad van Toezicht, de accountant en de actuaris biedt het Verantwoordingsorgaan comfort in zijn oordeel dat het bestuur het afgelopen jaar zijn werk goed heeft verricht en zich met de goede onderwerpen heeft beziggehouden.

Tot slot

In 2020 wil het Verantwoordingsorgaan graag geïnformeerd blijven en van gedachten wisselen met het bestuur over onderwerpen die raken aan de strategie van het fonds. Dat blijft de noodzaak om te komen tot een pensioenregeling 2.0, de uitvoering daarvan en hoe dit zijn beslag krijgt in het communicatiebeleid. En daarnaast de effecten van de COVID 19 pandemie, de uitvoeringskosten, het veranderende deelnemersbestand in relatie tot de inkomensontwikkeling van deelnemers en de prestatieafhankelijke vergoedingen als aspect van het beleggingsbeleid. Bij de bespreking van deze onderwerpen krijgt het Verantwoordingsorgaan ook graag inzicht in de overwegingen en afwegingen van het bestuur.

10.2. Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag en het oordeel van het Verantwoordingsorgaan. Het bedankt het Verantwoordingsorgaan voor het gegeven positieve oordeel. Het bestuur kijkt met tevredenheid terug op de met elkaar gevoerd discussie over het functioneren van het Verantwoordingsorgaan en de zelfkritische houding die het Verantwoordingsorgaan daarin heeft aangenomen.

Het bestuur onderschrijft het belang van de door het Verantwoordingsorgaan benoemde onderwerpen waarover

het in het nieuwe jaar goed geïnformeerd wil blijven. Het zal het Verantwoordingsorgaan op de hoogte houden van de ontwikkelingen en besluitvorming op deze belangrijke dossiers.

Ten slotte bedankt het bestuur de inzet en betrokkenheid van de leden van het Verantwoordingsorgaan. Het ziet met vertrouwen de samenwerking met de in het loop van het nieuwe jaar te effectueren nieuwe samenstelling en werkwijze van het Verantwoordingsorgaan tegemoet.

10.3. Verslag en bevindingen van de Raad van Toezicht

10.3.1. Verslag werkzaamheden

Algemeen

2019 is het eerste jaar waarin de Raad van Toezicht (RvT) zijn toezichtstaak een volledig jaar uitoefende. Het jaar begon met het identificeren van een aantal speerpunten. Dit gebeurde in het licht van de ontwikkelingen binnen het fonds die de meeste impact hebben en ook potentieel de meeste risico's met zich mee brengen.

De gekozen speerpunten zijn:

- De implementatie van IORP II.
- Het ontwerp voor een reëel kader voor balansbeheer.
- Het ontwikkelen van een nieuwe pensioenregeling, inclusief de selectie en implementatie van een nieuw pensioenplatform.

Alles overwegend was de RvT van oordeel dat reguliere 'going concern' functies binnen SPH een lichtere vorm van toezicht mogelijk maakte. Deze functies zijn professioneel neergezet en lopen goed. Hierdoor kwam de nadruk te liggen op de hiervoor genoemde complexe veranderprocessen met (potentieel) grote impact.

Vergaderingen

De RvT vergaderde vijf maal. Aansluitend vonden de vergaderingen van de RvT met het bestuur plaats. In de vergaderingen met bestuur en RvT stonden, in aanvulling op reguliere agendapunten, steeds een of enkele thema's uit de toezichtkalender centraal. Het bestuur en/of het bestuursbureau werd gevraagd dit onderwerp in te leiden, de stand van zaken en de dilemma's te bespreken, waarna er steeds een verdiepend gesprek plaatsvond, waarin het thema werd besproken tot het tot tevredenheid was uitgediept. Voor deze vorm is gekozen om de vergaderingen van de RvT en het bestuur niet te laten ontaarden in een rituele dans, maar om juist de diepte te zoeken.

De RvT woonde drie vergaderingen van het Verantwoordingsorgaan (VO) bij. In een van de vergaderingen heeft de RvT verantwoording afgelegd aan het VO door middel van het RvT-jaarverslag en een korte toelichting door de voorzitter van de RvT. In de andere vergaderingen zijn de toezichtkalender en de speerpunten van de RvT besproken. De RvT heeft ook een overleg gehad met een delegatie uit het VO waarin observaties over het functioneren van het VO zijn gedeeld en wederzijdse verwachtingen zijn afgestemd.

De voorzitter van de RvT heeft periodiek bilateraal overleg gehad met de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van het VO. Daarnaast heeft de RvT gesproken met de accountant, de adviserend en certificerend actuaaris, de toezichthouder DNB, de compliance officer en de beoogde uitvoerder van de internal audit functie.

De raad bedankt het bestuur en het Verantwoordingsorgaan voor de prettige en constructieve samenwerking.

Scholing en permanente educatie

Op het gebied van scholing/permanente educatie heeft het accent gelegen op de individuele leden en niet op de RvT als collectief. Naast zelfstudie woonden zij voor hun rol als toezichthouder relevante conferenties en seminars bij. De hele RvT heeft een seminar over maatschappelijk verantwoord ondernemen en beleggen bijgewoond dat was georganiseerd door SPH. Ook heeft de RvT samen met het bestuur deelgenomen aan een interne bijeenkomst met als thema de energietransitie.

Goedgekeurde besluiten

Aan alle voorgenomen besluiten die door het bestuur zijn voorgelegd heeft de RvT zijn goedkeuring gegeven. Dit zijn:

- de herbenoeming van de heer A. Slager als bestuurslid;
- de profielschets voor het bestuurslid integraal risicomangement;
- het jaarverslag (bestuursverslag en jaarrekening) 2018;
- de benoeming van mevrouw M.L. van der Steen-Jacquet als bestuurslid;
- de herbenoeming van de heer H.J. Schreuder als bestuurslid;
- de statutenwijziging als gevolg van de IORP II-wetgeving;
- het charter interne audit;
- de benoeming van mevrouw M. Vervark als sleutelfunctiehouder interne audit;
- de benoeming van BDO als sleutelfunctievervuller interne audit.

In al deze gevallen heeft het bestuur naar het oordeel van de RvT zorgvuldig en wel doordacht gehandeld, waardoor de RvT inhoudelijk noch procedureel aanleiding zag goedkeuring te onthouden.

Zelfevaluatie

Eind 2019 heeft een zelfevaluatie plaatsgevonden op basis van het Evaluatiebeleid SPH Organisatie. Voor de zelfevaluatie is gebruik gemaakt van de in het beleid opgenomen vragenlijst.

Naast vragen gericht op het functioneren van de raad zelf, zijn in de vragenlijst vragen/thema's in relatie tot het bestuur opgenomen.

De conclusie van de zelfevaluatie is dat de rolverdeling tussen de verschillende organen zich goed ontwikkelt. De RvT zal in het komende jaar meer aandacht besteden aan het eigen proces om nog effectievere realtime engagement te hebben met de belangrijkste onderwerpen en dilemma's van het bestuur en het in evenwicht houden van het toezicht gericht op de toekomst en het achteraf afleggen van verantwoording door het bestuur.

De conclusie is begin 2020 besproken met het bestuur. De RvT is onder andere van mening dat het bestuur proactief een scherpere selectie van relevante thema's, stukken en dilemma's kan maken op het moment dat deze zich voordoen. Alle stukken zijn in beginsel beschikbaar voor de RvT via een vergaderapp, maar voor een goede informatievoorziening van bestuur naar de RvT is meer nodig.

10.3.2. Bevindingen en aanbevelingen

Algemeen

In de Code Pensioenfondsen wordt het intern toezicht verzocht bij voorkeur aan de hand van de acht thema's uit de code te rapporteren. De raad heeft ervoor gekozen om de thema's te verwerken in zijn eigen opzet, omdat deze naar de mening van de raad beter aansluit bij de informatiebehoeften van het fonds, de deelnemers en overige belanghebbenden.

De aanbevelingen uit 2018 zijn door het bestuur opgepakt en worden toegelicht bij de onderstaande thema's.

De RvT heeft met interesse de ontwikkelingen rondom het pensioenfonds HAI0 (Huisartsen in Opleiding) gevolgd en zal in 2020 de uitwerking van de, door de BPV getekende, intentieovereenkomst volgen. Dit wordt voor het jaar 2020 een nieuw speerpunt voor het toezicht.

Ook acht de RvT het van belang dat de communicatie naar de leden in lijn is met de veranderingen die plaatsvinden, zowel in de context van SPH (bijvoorbeeld het Pensioenakkoord) als – zoals hiervoor vermeld – binnen het fonds zelf. Deze wens is ook geuit door het Verantwoordingsorgaan.

In 2020 zal het bestuur ook het nieuwe strategisch plan voor de komende vijf jaar verder bespreken. De contouren zijn inmiddels vastgesteld en de RvT deelt de visie van het bestuur

op de belangrijkste elementen. De raad kijkt uit naar een nadere discussie over de dilemma's van het bestuur.

Governance

Er hebben veel ontwikkelingen tegelijkertijd plaatsgevonden. Naast het feit dat dit het eerste volle jaar was voor de RvT en voor de voorzitter van het bestuur, heeft een aantal belangrijke andere structurele wijzigingen plaatsgevonden.

IORP II heeft ertoe geleid dat het noodzakelijk was de commissies opnieuw in te richten en sleutelfuncties te benoemen en te koppelen aan bestuursleden. Het bestuur is uitgebreid met een extern deskundige op het gebied van risicomanagement. Hierbij is rekening gehouden met de wens om meer diversiteit in het bestuur te brengen. Ook is de interne audit functie ingericht.

In 2018 heeft de RvT met het bestuur besproken dat het van belang is de continuïteit doorlopend te bewaken. Het bestuur heeft toen ook besloten om, met het oog op continuïteit, naast de extern deskundige het bestuur uit te breiden met een huisartsbestuurder.

Het bestuur zal de opzet en werking van het de implementatie van IORP II medio 2020 evalueren. De RvT heeft aanbevolen om in deze evaluatie de werking van de commissiestructuur ook te evalueren. Niet alleen vanuit de optiek van IORP II, maar ook vanuit het perspectief van efficiency en kosten.

Pensioen en Communicatie

Het fonds heeft veel aandacht besteed aan de mogelijke opties voor een nieuwe pensioenregeling. Het bestuur heeft vastgesteld dat de SPH-pensioenregeling niet langer houdbaar is in zijn huidige opzet. De ontwikkelingen binnen de beroepsgroep, het structureel niet behalen van de volledige ambitie door de lage rente en het nog niet aangepaste fiscale regime, nopen tot aanpassing en deze kan niet worden uitgesteld totdat de uitwerking van het Pensioenakkoord duidelijk is.

De RvT heeft regelmatig gesproken met het bestuur over zowel de inhoudelijke als de procesmatige aspecten van het wijzigen van de regeling. Ook de uitkomsten van het deelnemersonderzoek en de beeldvorming en de vertaling naar het beleidsplan Communicatie en Financiële Planning waren een terugkerend onderwerp van gesprek.

De RvT heeft met bestuur gesproken over de noodzaak om de dialoog te blijven zoeken en veel aandacht te besteden aan de frequentie en wijze van communicatie. De RvT ziet, net als het

bestuur, de aanpassing van de regeling als cruciaal en urgent voor het fonds en zijn deelnemers.

Al met al heeft het bestuur naar het oordeel van de RvT de genoemde trajecten met voldoende urgentie en daadkracht opgepakt.

Balansbeheer en Beleggingen

De RvT heeft in 2018 gesproken met het bestuur over de volgende stappen voor een raamwerk balansbeheer op basis van een reëel kader. Deze doorontwikkeling heeft in 2019 plaatsgevonden en betreft een verdere uitwerking van het raamwerk door het toevoegen van sturen op inflatierisico, waarbij de ambitie een centrale rol speelt.

In 2020 zal de implementatie verder worden uitgewerkt. De aanbeveling van de RvT in het verslag over 2018 om in de assetallocatie expliciet rekening te houden met de inflatie zal daarmee in 2020 worden opgevolgd.

In 2019 heeft het bestuur besloten dat de kernthema's voor de verdere implementatie van het beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) gezondheid en klimaat zijn. Eind 2019 heeft het bestuur opdracht gegeven tot de ontwikkeling van een ESG portefeuille waarbij het ESG profiel sterk moet verbeteren.

De RvT is het eens met het bestuur dat er nu sprake is van een concreet implementatieplan. De RvT beveelt aan om hierbij ook oog te houden voor de steeds verder schuivende ambitie binnen de sector, door ook de relatieve voortgang te bewaken.

Tot slot wenst de RvT het bestuur te complimenteren met het tijdig strategisch adresseren van de lage rente in relatie tot de sturing binnen het huidige balansbeheer raamwerk.

Bedrijfsvoering en uitbesteding

In 2018 heeft de RvT met het bestuur besproken dat de afhankelijkheid in de besluitvorming en voortgang tussen het nieuwe pensioenplatform en het implementeren van de nieuwe pensioenregeling een risico vormt. De RvT heeft vastgesteld dat het bestuur in de organisatie rondom de besluitvorming en het projectmanagement van het nieuwe platform deze harde directe koppeling heeft losgelaten en er concrete stappen zijn gezet. De RvT zal met interesse de voortgang op het project blijven volgen.

De RvT heeft kennis genomen van de evaluaties van alle jaarplannen over 2019 en is verheugd te constateren dat er een gedegen proces van bedrijfsvoering is waarin planning,

uitvoering, bijstelling en evaluatie expliciet op alle relevante onderdelen zowel in de eerste als tweede lijn zijn gevolgd. De kwaliteit van dit proces is over het algemeen goed en daar waar sprake is van verbeterpunten, constateert de RvT dat dit de aandacht van het bestuur heeft.

Risk en Compliance

Risicomanagement vormt een structureel onderdeel van de bestuurscyclus en is binnen het bestuursbureau professioneel ingericht. De RvT constateert dat de ingezette weg, waarbij er een duidelijke splitsing is tussen advies en bestuurlijke besluitvorming, met de implementatie van IORP II nu ook zichtbaarder in de tweede lijn ingebed wordt.

De invoering van IORP II in de organisatie en de benoeming van een extern bestuurslid zijn gerealiseerd. Wel constateert de RvT samen met het bestuur dat de voortgang met betrekking tot het raamwerk voor de beheersing van niet-financiële risico's nog aandacht behoeft en geïntegreerd moet worden in het totale risicomanagement. De RvT stelt vast dat er een concrete planning is om dit in 2020 op het gewenste niveau te brengen.

Evenwichtige belangenafweging

De RvT ziet, op basis van de verslaglegging en documentatie binnen het fonds, dat het bestuur bij het nemen van beleidsbeslissingen de belangen van de diverse partijen op een evenwichtige wijze afweegt.

De RvT heeft het bestuur aanbevolen om ook de transparantie en uitlegbaarheid van de belangenafweging bij het wijzigen van de pensioenregeling de juiste aandacht te geven.

Code Pensioenfondsen

Van de in 2018 herziene code is een analyse gemaakt door voor de acht thema's uit de code en de bijbehorende normen na te gaan in welke mate die aantoonbaar binnen het fonds worden nageleefd. Uit de analyse is gebleken dat er nauwelijks hiaten zijn.

Toezichtkalender 2020

Binnen de reguliere toezichttaken van de RvT zijn voor 2020 een vijftal speerpunten benoemd:

1. Pensioenregeling SPH 2.0 / Pensioenakkoord
2. Nieuw pensioenadministratieplatform
3. Pensioenfonds HAIO
4. Communicatie met de deelnemers in het licht van de vele veranderingen
5. Raamwerk balansbeheer

Deze speerpunten zijn eind 2019 afgestemd met het bestuur.

Op het moment van schrijven van dit verslag bevinden wij ons aan het begin van een snel ontwikkelende wereldwijde crisis. Dit vraagt veel inzet en flexibiliteit van iedereen en maakt ook dat we de agenda voor het toezicht gedurende het jaar hierop zullen aanpassen. Wij hebben het vertrouwen dat het bestuur, de medewerkers op het bestuursbureau en alle dienstenorganisaties erom heen, op professionele en passende wijze hun werk blijven uitvoeren.

Driebergen, mei 2020

Diane Griffioen
Margreet Haandrikman
Tjark Tjin-A-Tsoi (voorzitter)

10.4. Reactie van het bestuur

Het bestuur van SPH heeft kennis genomen van de bevindingen en goedkeuring van de Raad van Toezicht. Het doet genoeg dit oordeel te ontvangen. Het bestuur kan zich daarnaast goed vinden in de gedane aanbevelingen.

De Raad van Toezicht volgt de ontwikkelingen met betrekking tot opname van de huisarts in opleiding in de SPH-regeling nauwgezet en heeft het als een van de speerpunten van toezicht in 2020 benoemd. De beroepspensioenvereniging (BPV) heeft SPH de opdracht gegeven haar daarover te adviseren en besluitvorming te faciliteren. Daarvoor is een project ingericht om de BPV in staat te stellen in de zomer van 2020 een besluit te nemen dat opname per 1 januari 2021 mogelijk maakt.

De governancewijzigingen die het gevolg zijn van de implementatie van IORP II zijn in 2020 geëffectueerd. De Raad van Toezicht adviseert een evaluatie met oog voor efficiëntie en kosten. Deze evaluatie staat gepland voor het najaar van 2020.

Een belangrijk punt van aandacht van de Raad van Toezicht is de herziening van de regeling. Het bestuur neemt de aanbevelingen van de raad ten aanzien van de dialoog met deelnemers en de evenwichtige afweging van belangen graag ter harte. Het project Pensioenregeling SPH 2.0 vraagt naast de selectie van een uitvoerder voor pensioenbeheer en administratieplatform veel aandacht en energie van bestuur

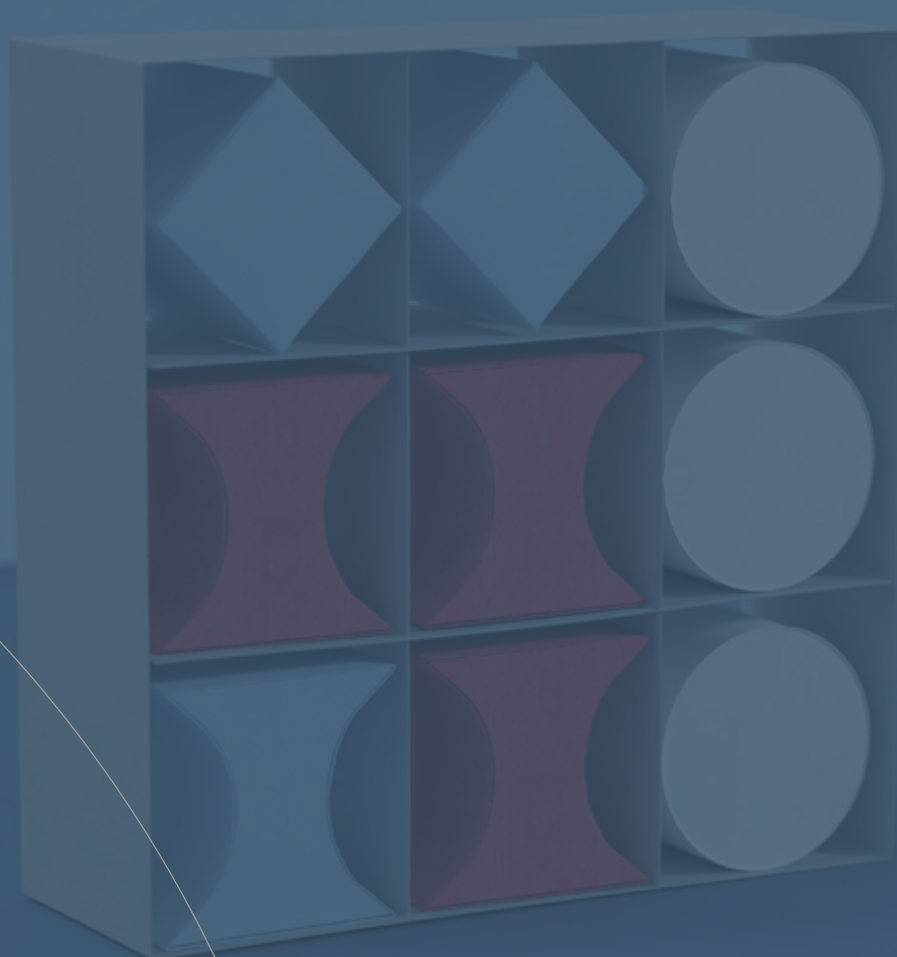
en ondersteunend bureau. Daarnaast hebben zij een grote verwevenheid met elkaar. De Raad van Toezicht zal op beide onderwerpen goed worden geïnformeerd.

Ten aanzien van het maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) beleid wijst de Raad van Toezicht op de zich verschuivende ambitie binnen de sector. Het bestuur van SPH beschouwt het beleid op dit gebied als dynamisch en zal daarbij aandacht houden voor maatschappelijke en in de sector herkenbare ontwikkelingen.

De aanbeveling met betrekking tot het ontwikkelen van een raamwerk voor de niet-financiële risico is ter harte genomen en zal in het jaar 2020 zijn beslag krijgen.

De door de raad geformuleerde speerpunten in het toezicht zullen zoals gebruikelijk ook in 2020 in de overleggen aan de orde komen.

2019 was het eerste volledige jaar waarin de Raad van Toezicht binnen SPH functioneerde. Invoering van een nieuw toezichtsorgaan vraagt enige souplesse van partijen om de wederzijdse rollen en taken vorm te geven. Het bestuur dankt in dit kader de raad voor de uiterst plezierige wijze waarop is samengewerkt en waarmee tot een voor het fonds waardevolle invulling is gekomen.

Bijlage: Personalia per
31 december 2019

Bijlage: Personalia per 31 december 2019

Bestuur

	<i>Functie</i>	<i>Zittingsduur</i>
Bram (B.) Stegeman (1958)	Voorzitter	1e termijn t/m 31 augustus 2020
Hein (H.J.) Schreuder (1955)	Secretaris	2e termijn t/m 31 december 2019
Edwin (E.T.) de Vaal (1972)	Penningmeester	1e termijn t/m 31 maart 2022
Thom (T.R.M.Q.) Enneking (1944)	Lid	2e termijn t/m 31 december 2022
Christine (C.A.) Lindeboom (1977)	Lid	1e termijn t/m 31 maart 2022
Alfred (A.M.H.) Slager (1967)	Lid/extern deskundige	3e termijn t/m 31 maart 2023
Marie-Laurence (M.L.) van der Steen-Jacquet (1975)	Lid/externe deskundige	1e termijn t/m 31 augustus 2023

Bestuursbureau

Alex (A.V.) de Waal	Directeur
---------------------	-----------

Nevenfuncties bestuur en directeur bestuursbureau

Hein (H.J.) Schreuder	- Huisarts
Bram (B.) Stegeman	- Huisarts
	- Stichting Eerstelijnscentrum Maarssenbroek (ELCM), voorzitter
	- Pensioenfederatie, lid federatiebestuur
	- Gepensioneerd huisarts
Thom (T.R.M.Q.) Enneking	- Huisarts
Christine (C.A.) Lindeboom	- TIAS School for Business and Society, hoogleraar
Alfred (A.M.H.) Slager	- Pensioenfonds SNS Reaal, extern lid beleggingscommissie
	- Pensioenfonds PME, extern adviseur commissie balans- en vermogensbeheer
	- Pensioenfonds PGB, lid Raad van Toezicht
	- Pensioenfonds Mars, lid Raad van Toezicht
	- Monitoringcommissie IMVB, lid
	- CFA Society VBA Netherlands, vice-president
Marie-Laurence (M.L.) van der Steen-Jacquet	- Bpf Zoetwaren, lid Raad van Toezicht
	- Stichting ASKO, lid Raad van Toezicht
	- Velison Wonen, lid Raad van Commissarissen
Edwin (E.T.) de Vaal	- Huisarts
Alex (A.V.) de Waal	- Adviseur Provable Labs
	- Adviseur MatchingLink
	- Voorzitter Raad van Advies FRIS Risk Consultants

Beleidsadviescommissie Balansbeheer en Beleggingen (BCBB)

Alfred (A.M.H.) Slager	Voorzitter
Christine (C.A.) Lindeboom	Lid
Anne (A.) Gram	Externe deskundige
Jeroen (L.J.) van der Put	Externe deskundige

Beleidsadviescommissie Pensioenen en Communicatie (BCPC)

Hein (H.J.) Schreuder	Voorzitter
Edwin (E.T.) de Vaal	Lid
Annemarie (A.) van Hekken	Externe deskundige
Jeroen (J.H.H.) Tuijp	Externe deskundige

Beleidsadviescommissie Risicomanagement en Compliance (BCRC)

Marie-Laurence(M.L.) van der Steen-Jacquet	Voorzitter
Thom (T.R.M.Q) Enneking	Lid
Dennis (W.M.F.) Bams	Externe deskundige
Cor (C.H.) Broekhuizen	Externe deskundige

Beleidsadviescommissie Audit en Governance (BCAG)

Hans (J.H.M.) Janssen Daalen	Voorzitter / externe deskundige
Monica (M.) Vervark	Externe deskundige

Geschillencommissie

Peter (P.M.) van der Zanden	Voorzitter
Hein (H.J.W.) van Gemert AAG	Actuaris
Rolf (R). Pekelharing	Huisarts
Jordy (J.R.) Hurenkamp	Griffier

Verantwoordingsorgaan

Vacature, voorzitter

Bas (B) Aldewereld (1975)

Theo (T.C.P.) Bakker (1962)

Herbert (H.E) Barkema (1971)

Rick (R.) Besijn (1956)

Jaap (J.J.) Boersma (1956)

Marloes (M.) Bosker-van Rossum (1980)

Bart (J.B.) Braken (1962)

Jurriaan (J.) Doets (1977)

Bop (R.H.) Dijkstra (1955)

Gerrit (G.) Eising (1952)

Jeroen (J.W.G.) Eurlings (1982)

Sander (H.A.) Gaal (1983)

Hylke (H.R.) Gjaltema (1951)

Leen (L.) Gorissen (1953)

Sander (S.P.) Gransjean (1983)

Michiel (M.J.C.) van Heel (1973)

Peter (L.P.) Heukels (1949)

Wout (W.J.) Klappe (1959)

Margriet (M.F.) Koot (1966)

Dick (T.G.C.) Koster (1959)

Bernard (B.J.) Kral (1958)

Michael (M.A.) Kuntzel (1975)

Carlijn (C.J.M) Laauwen (1963)

Peter (P.J.A.) van Liere (1957)

Eric (E.L.) Luiten (1986)

Cees (C.P.) Mosch (1960)

Leo (G.L.) Nijessen (1955)

Henri (H.M.) Nijhof (1952)

Jan (J.) Schipper (1950)

Jaap (J.L.M.) Schreuder (1946)

Menno (M.IJ) Slot (1983)

Zittingsduur

-

3^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2021

3^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2023

2^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2021

3^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2021

3^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2023

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2021

1^e termijn t/m 30 juni 2023

Stefan (S.J.) Snieders (1981)
Paul (P.E.) Stigter (1952)
Marcel (M.W.M.) van Tiel (1963)
Rob (R.A.M.H.) Vrenken (1956)
Marjon (M.A.H.) Vrouwenfelder (1965)
Paul (P.P.) van de Vijver (1954)
Ruud (R.C.C.) Weijnen (1960)
Garbrand (G.S.) Wiersema (1952)
Charlotte (C.T.J.) Willemse (1981)
Dick (H.L.M.) Willemse (1946)
Willeke (W.E.C.) Wisse (1965)
Charles (C.H.J.) Wijnands (1963)

1^e termijn t/m 30 juni 2021
1^e termijn t/m 30 juni 2023
1^e termijn t/m 30 juni 2021
1^e termijn t/m 30 juni 2023
1^e termijn t/m 30 juni 2023
1^e termijn t/m 30 juni 2023
1^e termijn t/m 30 juni 2021
1^e termijn t/m 30 juni 2023
1^e termijn t/m 30 juni 2021
2^e termijn t/m 30 juni 2023
1^e termijn t/m 30 juni 2021
1^e termijn t/m 30 juni 2021

Raad van Toezicht

Tjark (T.B.P.M.) Tjin-a-Tsoi (1966)
Voorzitter

Diane (D.) Griffioen (1971)

Aandachtsgebieden:

Balansmanagement en Vermogensbeheer

Margreet (G.M.) Haandrikman (1965)

Aandachtsgebieden: Governance, Risicomanagement,
Compliance en Juridische zaken

Hoofdfunctie

Directeur-generaal Centraal
Bureau voor de Statistiek (CBS)
Hoofd beleggingsbeleid
pensioenfonds ABP

Zittingsduur

1^e termijn t/m 30 juni 2022

1^e termijn t/m 30 juni 2022

Onafhankelijk toezichthouder

1^e termijn t/m 30 juni 2022

Nevenfuncties Raad van Toezicht

Tjark (T.B.P.M.) Tjin-a-Tsoi

- Stichting ICT Uitvoeringsorganisatie (ICTU), voorzitter
- Koninklijke Marechaussee, lid Raad van Nesteliers
- UvA Institute of Advanced Study (IAS), lid Board of Trustees
- Maatschappelijke Alliantie, lid Raad van Advies
- Lid Raad van Toezicht Hivos Triodos Fonds
- Monuta Holding N.V, lid Raad van Commissarissen en Audit- en remuneratiecommissie
- NSI NV, Lid Raad van Commissarissen en voorzitter Auditcommissie
- Scildon N.V. en Waard Verzekeringen, Lid Raad van Commissarissen en voorzitter Audit- en remuneratiecommissie
- Centramed, Lid Raad van Commissarissen en Audit- en remuneratiecommissie
- De Onderlinge van 1719, voorzitter Raad van Commissarissen
- De Regenboog Groep, lid Raad van Commissarissen en voorzitter Auditcommissie

Diane (D.) Griffioen

Margreet (G.M.) Haandrikman

Accountant

Marc (M.) van Luijk

Deloitte Accountants

Certificerend actuaris

Rajish (R.K.) Sagoenie

Milliman

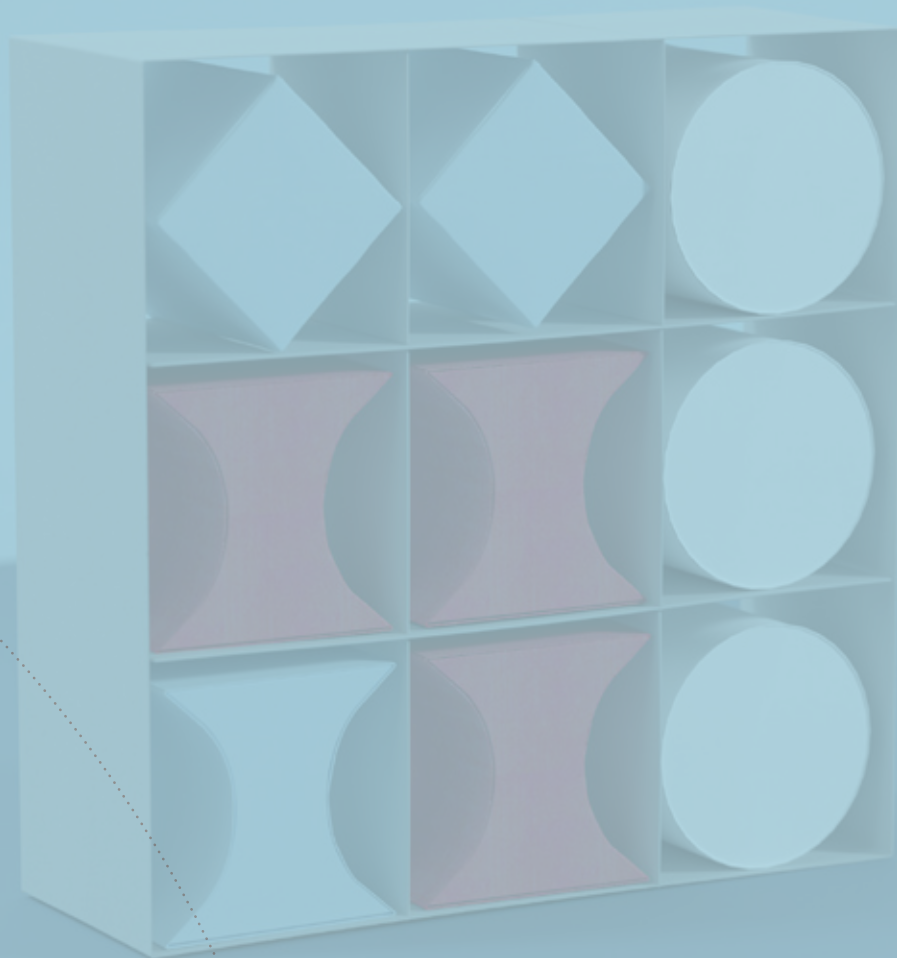
Adviserend actuaris

Rien (M.A.J.) van der Linden

Hans (J.C.) Staring

PGGM

PGGM

B. Jaarrekening 2019

11.1. Balans (na bestemming saldo baten en lasten)

Balans per 31 december 2019 (in mln €)	Toelichting	2019	2018
Activa			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	12.3.1		
Vastgoedbeleggingen		1.061	932
Aandelen		2.994	2.035
Vastrentende waarden		7.274	6.962
Derivaten		329	93
Overige beleggingen		428	349
		12.086	10.371
Vorderingen en overlopende activa	12.3.2	40	13
Overige activa	12.3.3	18	9
Totaal activa		12.144	10.393
Passiva			
Eigen vermogen *)	12.3.4		
Bestemmingsreserve		1.720	1.183
Solvabiliteitsreserve		1.417	1.272
		3.137	2.455
Technische voorzieningen *)	12.3.5		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		8.644	7.822
Schulden en overlopende passiva			
Derivaten voor risico pensioenfonds	12.3.1	64	32
Overige schulden en overlopende passiva	12.3.6	299	84
Totaal passiva		12.144	10.393
*) Vermogenspositie			
Eigen vermogen	12.3.4	3.137	2.455
Voorziening pensioenverplichtingen	12.3.5	8.644	7.822
Pensioenvermogen		11.781	10.277

11.2. Staat van baten en lasten

<i>Staat van baten en lasten over 2019 (in mln €)</i>	<i>Toelichting</i>	2019	2018
Baten			
Premiebijdragen	12.4.1	190	180
Inkomende waardeoverdrachten		12	21
Beleggingsresultaten risico pensioenfondsen	12.4.2	1.665	-105
Totaal		1.867	96
Lasten			
Pensioenuitkeringen	12.4.3	352	343
Uitgaande waardeoverdrachten		0	0
Pensioenuitvoeringskosten	12.4.4	11	11
Mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfondsen			
• pensioenopbouw		131	120
• toeslagverlening		180	253
• rentetoevoeging		-19	-20
• onttrekking voor pensioenuitkeringen		-351	-341
• onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten		-9	-8
• wijziging marktrente		901	249
• saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten		14	22
• aanpassing overlevingsgrondslagen		-	-94
• aanpassing overige actuariële grondslagen		-	14
• overige wijzigingen		-25	0
Totaal		1.185	549
Saldo van baten en lasten		682	-453

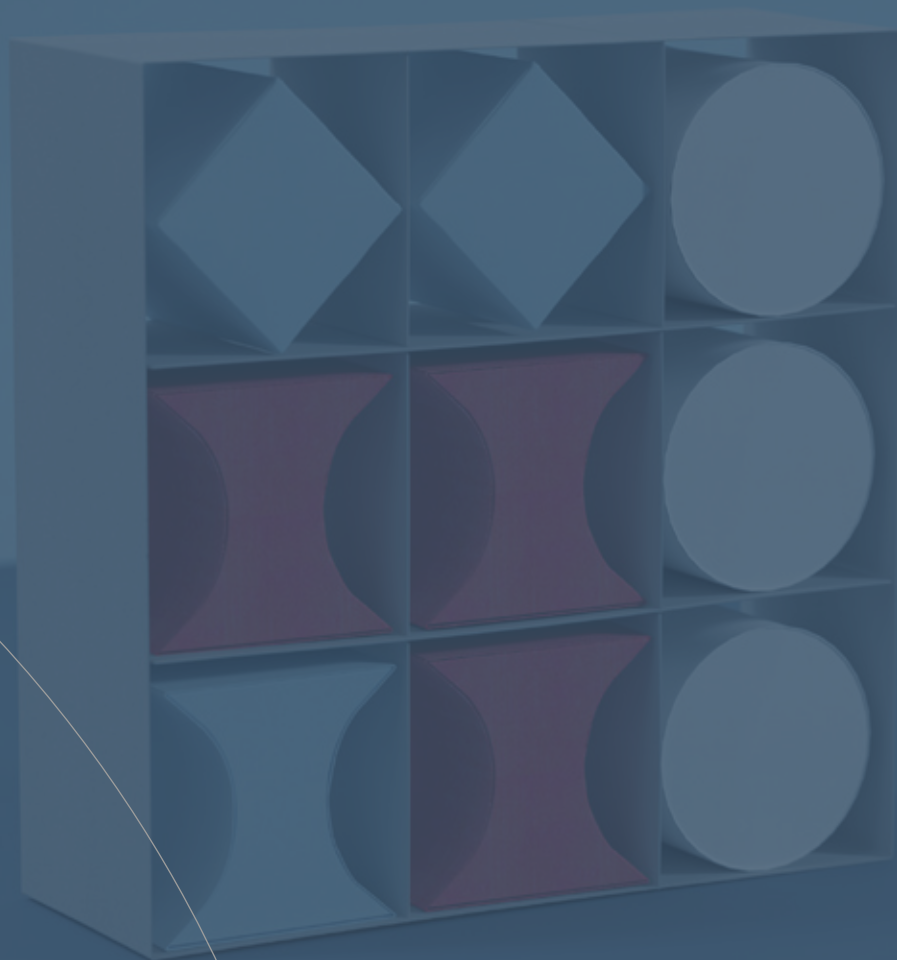
Toelichting

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten is verwerkt in de bestemmingsreserve.

11.3. Kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht over het jaar (in mln €)	2019	2018
Kasstroom uit pensioenuitvoeringsactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen	185	176
Ontvangen waardeoverdrachten	13	21
Ontvangen uitkeringen voor rekening en risico van derden	38	38
Betaalde uitkeringen voor rekening en risico van derden	-38	-38
Betaalde pensioenuitkeringen	-348	-338
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-12	-12
Totaal kasstroom uit pensioenuitvoeringsactiviteiten	-162	-153
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	4.664	6.736
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	244	248
Aankopen beleggingen	-5.302	-7.185
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-14	-11
Mutaties collateral management	190	135
Overige mutaties	72	-19
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-146	-96
Netto-kasstroom	-308	-249
Saldo liquide middelen 1 januari (pensioenkas)	9	10
Saldo liquide middelen 1 januari (vermogensbeheerkas)	364	612
Saldo geldmiddelen 1 januari	373	622
Saldo liquide middelen 31 december (pensioenkas)	18	9
Saldo geldmiddelen 31 december (vermogensbeheerkas)	47	364
Saldo geldmiddelen 31 december	66	373
Mutatie geldmiddelen	-308	-249

12. Toelichting op de jaarrekening

12. Toelichting op de jaarrekening

12.1. Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen, statutair gevestigd te Utrecht, hierna 'het fonds', is het voorzien in pensioen voor huisartsen en nabestaanden volgens de in de pensioenregeling te stellen regels.

12.1.1. Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de

Jaarverslaggeving. Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Het bestuur heeft op 4 juni 2020 de jaarrekening 2019 opgemaakt.

12.2. Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

12.2.1. Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in euro's. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Vergelijking met vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar, tenzij anders is toegelicht bij de grondslagen. Zie ook de paragraaf inzake Schattingen en veronderstellingen. Met ingang van 2019 worden beleggingen in liquiditeitsfondsen in plaats van onder de overige beleggingen onder de geldmarktbeleggingen gepresenteerd. Vergelijkende cijfers en meerjaren kerncijfers zijn hiervoor aangepast.

12.2.2. Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en

verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Bij de bepaling van de Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds is rekening gehouden met de meest recente actuariële grondslagen en de verwachte toekomstige sterftetrend. De daadwerkelijke ontwikkeling van de sterftetrend kan hiervan afwijken.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld.

Herzieningen van schattingen worden opgenomen:

- in de periode waarin de schatting wordt herzien, als de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of
- in de periode van herziening en toekomstige perioden, als de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

12.2.3. Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'Nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

12.2.4. Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden ook gesaldeerd opgenomen.

12.2.5. Waardering

Bijna alle activa en enkele passiva van SPH betreffen financiële instrumenten. Financiële instrumenten worden op het moment van verkrijging gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs: de reële waarde van het actief of de verplichting, vermeerderd met de transactiekosten. Daarna worden financiële activa en financiële verplichtingen op het volgende waarderingsmoment gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders vermeld.

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid zijn en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

De verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op de 'Voorziening pensioenverplichtingen' die wordt gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde betreft de contante waarde van de nominaal opgebouwde pensioenrechten. Bij de bepaling van de voorziening worden de actuariële bestandsgrondslagen gehanteerd. Voor de disconteringsvoet wordt uitgegaan van de nominale rentetermijnstructuur per balansdatum zoals die door DNB wordt gepubliceerd.

12.2.6. Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad wordt, conform de regels van het Financieel Toetsingskader, vastgesteld als het gemiddelde van de twaalf actuele dekkingsgraden op de maandeinden. De actuele dekkingsgraden gedurende het jaar worden bepaald op basis van de in de betreffende maand door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur en de overige waarderingsgrondslagen per die datum. Per einde jaar worden de in deze jaarrekening beschreven grondslagen gebruikt. De actuele dekkingsgraad wordt berekend uit de aanwezige solvabiliteit en technische voorzieningen voor risico fonds. De wettelijk voorgeschreven waarde van de reële dekkingsgraad is de verhouding tussen de huidige beleidsdekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad waarbij volledig toekomstbestendig met prijsinflatie geïndexeerd kan worden.

12.2.7. Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valuta koersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten verwerkt in de beleggingsresultaten die in de 'Staat van baten en lasten' zijn opgenomen.

12.2.8. Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele

waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum.

Wisselkoersen ultimo jaar van de belangrijkste valuta t.o.v. € 1,-	2019	2018	2017	2016	2015
Amerikaanse dollar	1,1225	1,1432	1,2008	1,0548	1,0863
Britse pond	0,8474	0,8975	0,8877	0,8536	0,737
Japanse yen	121,9877	125,4207	135,2701	123,0208	130,6765
Zwitserse franc	1,087	1,1269	1,1702	1,072	1,0874
Australische dollar	1,5969	1,6238	1,5353	1,4566	1,4931

12.2.9. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

In overeenstemming met de Wet verplichte beroepspensioenregeling zijn beleggingen gewaardeerd op marktwaarde. Onder marktwaarde wordt de actuele of reële waarde verstaan. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde welke is bepaald op (verwachte) intrinsieke waarde op basis van laatst beschikbare jaarrekeningen, c.q. schattingen door de fundmanager of gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen jaarlijks verrichte taxaties. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie, renovatie-activiteiten en kosten als gevolg van belastinglatenties. Resultaten door wijziging in reële waarde zijn in de 'Staat van baten en lasten' verantwoord.

Aandelenbeleggingen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De actuele waarde van niet-beursgenoteerde aandelen, private equity en participaties in beleggingsfondsen is bepaald op benaderde beurswaarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op de per balansdatum geldende beurskoersen, verhoogd met de lopende rente. Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebeoordeling plaats op basis van de geschatte toekomstige nettokasstroom (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijd.

Geldmarktbeleggingen

Het saldo van de bankrekeningen en geldmarktinstrumenten op naam van PGGM Treasury B.V. wordt gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde het aandeel van SPH in de reële waarden van de financiële instrumenten die PGGM Treasury B.V. aanhoudt voor rekening en risico van haar opdrachtgevers. De beleggingen in liquiditeitsfondsen zijn gewaardeerd op reële waarde.

Derivaten

Derivaten zijn gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Dit betreft beleggingen via participaties in hedgefondsen en infrastructuurfondsen. De beleggingen in hedgefondsen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde. Niet-beursgenoteerde

infrastructuurbeleggingen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde welke is bepaald op (verwachte) intrinsieke waarde op basis van laatst beschikbare jaarrekeningen, c.q. schattingen door de fundmanager of gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen jaarlijks verrichte taxaties. Resultaten door wijziging in reële waarde zijn in de 'Staat van baten en lasten' verantwoord.

Securities lending

Het fonds is begin 2012 gestopt met actieve deelname aan een securities lending programma, waarbij bepaalde effecten voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. Wel vindt nog securities lending plaats in een aantal beleggingsfondsen waarin SPH participeert.

12.2.10. Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht. Hieronder zijn mede begrepen de belegde middelen uit hoofde van ontvangen contante zekerheden. Deze post is onder 'Af te wikkelen beleggingstransacties' gepresenteerd.

12.2.11. Overige activa

Banktegoeden worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de nominale waarde.

Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan 12 maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggings-transacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingen worden gepresenteerd als geldmarktbelegging onder de beleggingen.

12.2.12. Eigen vermogen

Bestemmingsreserve

Dit betreft het voor voorwaardelijke toekomstige toeslagverlening en alle andere resultaten beschikbare vermogen.

Solvabiliteitsreserve

Dit betreft een reserve bestemd voor het ondervangen van beleggings- en verzekeringsrisico's (vereist eigen vermogen). Deze reserve is gebaseerd op de door de wetgever vastgestelde standaardmethode.

12.2.13. Technische voorzieningen

De VPV wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van prudente actuariële grondslagen en de marktrente.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken en rechten. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten worden verhoogd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening inbegrepen. Bij de berekening van de VPV wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid. Deze wordt vermeerderd met 50% van de in het boekjaar ontvangen netto-premie ter dekking van de in het boekjaar ontstane, maar nog niet gemelde schaden.

Bij de berekening van de voorziening voor arbeidsongeschiktheidspensioen wordt rekening gehouden met ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen vermeerderd met de in het boekjaar en vorig boekjaar ontvangen premies ter dekking van de ontstane, maar nog niet gemelde schaden. Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van, voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in levensverwachting.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Marktrente: gebaseerd op de nominale zero-coupon rentetermijnstructuur ultimo berekeningsjaar zoals gepubliceerd door DNB.
- Overlevingstafel AG-prognosetafel 2018 met een fondsspecifieke correctie van de sterftekansen o.b.v. het ervaringssterftemodel 2018 van Willis Towers Watson.
- Tarief onbepaalde partnersysteem voor actieve en gewezen deelnemers met partner.
- Voor nog niet ingegaan partnerpensioen is aangenomen dat de vrouwelijke partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man en de mannelijke partner drie jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Het partnerpensioen is gebaseerd op opbouw.
- Voor het latente wezenpensioen is met ingang van 2016 een voorziening opgenomen op basis van de verwachte

toekomstige wezenpensioenuitkeringen uit hoofde van de opgebouwde pensioenaanspraken. Eventuele schades worden uit de premie gedekt.

- Kostenopslag ter grootte van 2,25% (2018: 2,25%) van de totale VPV in verband met toekomstige administratieve en excassokosten. Hierbij is ook rekening gehouden met uitbetalingskosten uit hoofde van uitkeringen van keuzeverzekeraars.
- Bij de bepaling van de VPV is rekening gehouden met een verwacht toekomstig verlies op conversie en vervroeging in 2020.

12.2.14. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

12.2.15. Premiebijdragen

De premiebijdragen worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenaanspraken worden opgebouwd.

12.2.16. Beleggingsresultaten

De beleggingsresultaten worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop zij betrekking hebben. Hierop worden de kosten van vermogensbeheer in mindering gebracht. Onder de directe beleggingsresultaten zijn vooral dividend en rente opgenomen. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling, waarbij rekening wordt gehouden met niet-terugvorderbare dividendbelasting. Resultaten uit beleggingen in beleggingsfondsen worden verantwoord als indirecte beleggingsresultaten. De kosten van vermogensbeheer van indirecte beleggingen zijn al in mindering gebracht op de indirecte beleggingsresultaten.

12.2.17. Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de 'Staat van baten en lasten' opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

12.2.18. Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten worden in de 'Staat van baten en lasten' opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben. De pensioenuitvoeringskosten worden gemaakt voor vermogensbeheer- en pensioenbeheeractiviteiten. Jaarlijks wordt een deel van de pensioenuitvoeringskosten op basis van directe kosten dan wel naar rato toegerekend aan vermogensbeheer activiteiten en in het beleggingsrendement verwerkt.

Mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen

12.2.19. Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen en partnerpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenaanspraken plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en premieovername bij arbeidsongeschiktheid worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan.

12.2.20. Toeslagverlening

De verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering wordt in de 'Staat van baten en lasten' opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

12.2.21. Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van interbancaire swaps op balansdatum (met een UFR voor de langere looptijden). Aan de technische voorziening wordt een rente van 0,235% onttrokken (2018: 0,260% onttrokken) op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode.

12.2.22. Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de 'Staat van baten en lasten' gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

12.2.23. Wijziging marktrente

De wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur wordt in de 'Staat van baten en lasten' opgenomen.

12.2.24. Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het saldo van de actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop zij betrekking heeft.

12.2.25. Aanpassing actuariële grondslagen pensioenregeling

De mutatie van de voorziening als gevolg van aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de 'Staat van baten en lasten' opgenomen.

12.2.26. Overige mutaties

De overige mutaties worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

12.2.27. Mutatie technische voorzieningen

Mutatie in de voorziening heeft betrekking op indexering, rentetoevoeging, onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten, wijziging marktrente en overige mutaties.

12.2.28. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten, beleggingsactiviteiten en overige activiteiten. Het saldo liquide middelen ultimo boekjaar is het saldo uit hoofde van pensioen- en vermogensbeheeractiviteiten.

12.3. Toelichting op de balans

12.3.1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Het verloop van de post beleggingen, gesplitst naar beleggingscategorie, is als volgt:

Verloop beleggingen naar beleggingscategorie

2019 (in mln €)	Stand per 31 december 2018	Aankopen/verstrekkingen	Verkopen/aflossingen	Overige mutaties	Waarde verandering	Stand per 31 december 2019
Vastgoedbeleggingen	932	68	-73	4	130	1.061
Aandelen	2.035	640	-231	-4	554	2.994
Vastrentende waarden	5.883	1.456	-2.305	-	532	5.566
Overige beleggingen	349	81	-65	-	63	428
Subtotaal	9.199	2.245	-2.674	0	1.279	10.049
Geldmarktbeleggingen	1.079					1.708
Derivaten activa	93					329
Totaal beleggingen activa	10.371					12.086
Derivaten passiva*	-32					-64
Totaal	10.339					12.022

2018 (in mln €)	Stand per 31 december 2017	Aankopen/verstrekkingen	Verkopen/aflossingen	Overige mutaties	Waarde verandering	Stand per 31 december 2018
Vastgoedbeleggingen	1.026	87	-69	-176	64	932
Aandelen	3.075	148	-1.198	176	-166	2.035
Vastrentende waarden	5.459	3.374	-2.892	17	-75	5.883
Overige beleggingen	343	-	-8	3	11	349
Subtotaal	9.903	3.609	-4.167	20	-166	9.199
Geldmarktbeleggingen	613					1.079
Derivaten activa	67					93
Totaal beleggingen activa	10.583					10.371
Derivaten passiva*	-123					-32
Totaal	10.460					10.339

* Dit betreft derivaten met een negatieve marktwaarde ultimo jaar, die separaat in de jaarrekening dienen te worden opgenomen.

De totale beleggingsportefeuille is in 2019 met € 1.683 miljoen gestegen voornamelijk door positieve waardeveranderingen op de beleggingen. Binnen de beleggingsportefeuille is in overeenstemming met het vastgestelde beleggingsbeleid gedurende het jaar een aantal wijzigingen aangebracht.

Vastgoedbeleggingen

Het zwaartepunt van de vastgoedportefeuille ligt in de regio's Europa en Verenigde Staten.

Aandelen

Het investering in de totale portefeuille is toegenomen als gevolg van de positieve aandelenontwikkeling.

Vastrentende waarden

De transacties binnen de obligaties en leningen worden veroorzaakt door benchmarkbijstellingen. Onder de vastrentende waarden zijn eveneens geldmarktbeleggingen in de vorm van banktegoeden in rekening courant en beleggingen in liquiditeitsfondsen opgenomen.

Overige beleggingen

De overige beleggingen bestaan uit beleggingen in hedgefondsen en infrastructuur. De allocatie is in het verslag-jaar in overeenstemming met het beleggingsbeleid verder afgebouwd. Gedurende het verslagjaar is het belang in infrastructuur gelijk gebleven.

Derivaten

De derivaten bestaan uit rente-, valuta- en aandenderivaten. De waardering van deze derivaten is sterk afhankelijk van ontwikkelingen in rentes en valuta's.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn de beleggingen van het fonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum. Als er geen directe marktnotering beschikbaar is, is het in het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals

beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden.

De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde. Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn per definitie subjectief, bevatten onzekerheden en vergen significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld over de rentestand, volatiliteit en kasstromen). De waardering kan daarom niet met precisie worden vastgesteld. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van afgeleide marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten zijn gewaardeerd door gebruik te maken van waarderingssystemen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Wegens de hiermee gepaard gaande onzekerheden zijn specifiek voor niet-beursgenoteerde beleggingen aanvullende controles uitgevoerd.

Voor niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die onderdeel zijn van de beleggingscategorieën aandelen, vastrentende waarden, vastgoedbeleggingen en overige beleggingen (hedgefondsen) zijn de waarderingen vastgesteld op basis van de 'beste inschatting' opgaven per balansdatum van de fondsmanager van het beleggingsfonds, omdat een door een externe accountant goedgekeurde jaarrekening nog niet beschikbaar was. Om een goede inschatting te kunnen maken van de juistheid van deze 'beste inschatting' is een vergelijking gemaakt tussen de 'beste inschatting' opgave over 2018 en de jaarrekening 2018 van het betreffende fonds. Het hiermee verkregen inzicht heeft niet tot aanpassingen van de waarderingssystemen ultimo 2019 geleid. Daarnaast zijn alle 'beste inschatting' opgaven van de fondsmanager beoordeeld op de algemene marktontwikkelingen.

De gebruikte waarderingssystematiek voor niet-beursgenoteerde derivaten (swaps) is getoetst met vergelijkbare financiële instrumenten.

Wijze van waardebeoordeling

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de boekwaarde onderscheiden naar de verschillende waarderingmethoden afhankelijk van de beschikbaarheid van objectieve gegevens.

Per 31 december 2019 (in mln €)	Toelichting	Directe markt-noteringen	Afgeleide markt-noteringen	Waarderingsmodellen en technieken	Totaal
Vastgoedbeleggingen	12.3.1.1	258	-	803	1.061
Aandelenbeleggingen	12.3.1.2	2.992	-	2	2.994
Vastrentende waarden	12.3.1.3	5.025	1.661	588	7.274
Derivaten	12.3.1.4	-	329	-	329
Overige beleggingen	12.3.1.5	-	4	424	428
Totaal beleggingen activa		8.275	1.994	1.817	12.086
Derivaten	12.3.1.4	-	-64	-	-64
Totaal		8.275	1.930	1.817	12.022

Per 31 december 2018 (in mln €)	Toelichting	Directe markt-noteringen	Afgeleide markt-noteringen	Waarderingsmodellen en technieken	Totaal
Vastgoedbeleggingen	12.3.1.1	194	-	738	932
Aandelenbeleggingen	12.3.1.2	2.032	-	3	2.035
Vastrentende waarden	12.3.1.3	5.703	715	544	6.962
Derivaten	12.3.1.4	-	93	-	93
Overige beleggingen	12.3.1.5	-	5	344	349
Totaal beleggingen activa		7.929	813	1.629	10.371
Derivaten	12.3.1.4	-	-32	-	-32
Totaal		7.929	781	1.629	10.339

12.3.1.1. Vastgoedbeleggingen

De samenstelling van de post 'Vastgoedbeleggingen' is als volgt:

(in mln €)	2019		2018	
Direct vastgoed	711	67,00%	662	71,00%
Indirect vastgoed beleggingsfondsen	92	8,70%	76	8,10%
Indirect vastgoed aandelen	258	24,30%	194	20,80%
Totaal	1.061	100,00%	932	100,00%

Toelichting

Onder vastgoed worden indirecte beleggingen via deelnemingen, joint ventures en participaties in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen verantwoord.

De volgende toelichtingen zijn voor deze beleggingsfondsen op basis van 'look through' tot stand gekomen.

Vastgoed naar regio

(in mln €)	2019		2018	
Europa	326	30,70%	275	29,50%
Noord-Amerika	478	45,10%	419	45,00%
Global	13	1,20%	-	-
Asia Pacific	176	16,60%	191	20,50%
Australasia	12	1,10%	-	-
Opkomende markten	56	5,30%	47	5,00%
Totaal	1.061	100,00%	932	100,00%

Niet beursgenoteerd vastgoed naar sector

(in mln €)	2019		2018	
Kantoren	62	5,90%	54	5,80%
Winkels	152	14,30%	168	18,00%
Woningen	129	12,10%	106	11,40%
Industrieel vastgoed	185	17,50%	162	17,40%
Diversen	174	16,40%	167	17,90%
Overig	9	0,80%	5	0,50%
Participaties in vastgoedmaatschappijen	350	33,00%	270	29,00%
Totaal	1.061	100,00%	932	100,00%

12.3.1.2. Aandelen beleggingen

De samenstelling van de post 'Aandelen' is volgt:

(in mln €)	2019	2018
Zelfstandig beursgenoteerde aandelen	2.992	2.032
Aandelen beleggingsfondsen	-	-
Private equity	2	3
Totaal	2.994	2.035

Toelichting

Onder aandelen zijn beursgenoteerde aandelen en participaties of aandelen in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen, die overwegend in beursgenoteerde aandelen beleggen, verantwoord. Onder private equity zijn indirecte beleggingen via fondsen in durfkapitaal en overnames verantwoord.

Aandelen naar regio

(in mln €)	2019		2018	
Europa	503	16,80%	333	16,40%
Noord-Amerika	1.506	50,30%	959	47,10%
Global	2	0,10%	3	0,20%
Asia Pacific	301	10,00%	220	10,80%
Australasia	57	1,90%	39	1,90%
Opkomende markten	625	20,90%	481	23,60%
Totaal	2.994	100,00%	2.035	100,00%

Aandelen naar sector

(in mln €)	2019		2018	
Beleggingsinstellingen	-	-	3	0,20%
Financiële dienstverlening	516	17,20%	361	17,70%
Nijverheid en industrie	645	21,50%	447	22,00%
Handel	538	18,00%	349	17,10%
Overige dienstverlening	1.042	34,80%	671	33,00%
Diversen	253	8,50%	204	10,00%
Totaal	2.994	100,00%	2.035	100,00%

12.3.1.3. Vastrentende waarden

De samenstelling van de post 'Vastrentende waarden' is volgt:

(in mln €)	2019	2018
Staatsobligaties	3.353	3.884
Bedrijfsobligaties	1.612	1.444
Hypotheken	588	544
Kortlopende vorderingen op banken	-	-
Overige	13	11
Subtotaal Obligaties en leningen	5.566	5.883
Geldmarktbeleggingen	1.708	1.079
Totaal	7.274	6.962

Toelichting

Onder obligaties zijn beursgenoteerde obligaties en participaties of aandelen in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen, die overwegend in beursgenoteerde obligaties beleggen, verantwoord. In de post 'Geldmarktbeleggingen' zijn begrepen het saldo van bankrekeningen en geldmarktinstrumenten.

Vastrentende waarden naar sector

(in mln €)	2019		2018	
Nederlandse overheidsinstellingen	528	9,50%	636	10,80%
Buitenlandse overheidsinstellingen	2.825	50,70%	3.249	55,20%
Financiële instellingen	954	17,10%	885	15,00%
Handel- en industriële bedrijven	760	13,70%	664	11,30%
Andere instellingen	499	9,00%	449	7,60%
Totaal	5.566	100,00%	5.883	100,00%

Vastrentende waarden naar regio

(in mln €)	2019		2018	
Volwassen markten	4.959	89,20%	5.380	91,50%
Opkomende markten	607	10,80%	503	8,50%
Totaal	5.566	100,00%	5.883	100,00%

Geldmarktbeleggingen

(in mln €)	2019	2018
Banktegoeden in rekening-courant	47	71
Bankrekeningen en geldmarktinstrumenten op naam van PGGM Treasury B.V.	0	293
Liquiditeitsfondsen	1.661	715
Totaal	1.708	1.079

Toelichting

Van banktegoeden in rekening-courant staat een bedrag van € 26,3 miljoen (2018: € 0 miljoen) niet ter vrije beschikking. Dit betreft saldi op margin accounts die worden aangehouden in verband met futureposities.

12.3.1.4. Derivaten

Derivaten worden ingezet uit hoofde van het beleggingsbeleid. Op strategisch niveau worden deze gebruikt om het valuta- en renterisico deels af te dekken. Daarnaast worden met futurecontracten en/of met swaps strategische portefeuilleposities ingenomen bij aandelen, vastrentende waarden en commodities teneinde allocatie te verkrijgen naar de strategische benchmark.

2019 (in mln €)	Contract omvang	Marktwaarde derivaten activa	Marktwaarde derivaten passiva	Totale marktwaarde
Valutaderivaten	3.170	35	-18	17
Rentederivaten	2.245	294	-46	248
Commodityderivaten	-	-	-	-
Futures	19	-	-	-
Stand per 31 december 2019		329	-64	265

2018 (in mln €)	Contract omvang	Marktwaarde derivaten activa	Marktwaarde derivaten passiva	Totale marktwaarde
Valutaderivaten	2.616	11	-15	-4
Rentederivaten	1.711	82	-17	65
Commodityderivaten	362	-	-	-
Futures	97	-	-	-
Stand per 31 december 2018		93	-32	61

Toelichting

De in bovenstaande tabel genoemde 'contractomvang' geeft per derivatenproduct de nominale waarde (exposure) weer. In de kolommen 'marktwaarde derivaten activa en passiva' worden de derivaten weergegeven zoals deze op de balans zijn opgenomen.

In de categorie grondstoffen maakt SPH uitsluitend gebruik van derivaten waarbij de ingenomen positie (exposure) wordt afgedekt met een gereserveerde cashpositie. De marktwaarde van de categorie commodities is derhalve onder derivaten opgenomen. De benodigde 'cash-backing' om leverage te vermijden is opgenomen onder geldmarktbeleggingen.

De contractomvang van de futures is per saldo € 19 miljoen negatief, voornamelijk in zijn geheel bestaande uit rentefutures.

12.3.1.5. Overige beleggingen

Overige beleggingen

(in mln €)	2019	2018
Infrastructuur	424	344
Hedgefonds	4	5
Totaal	428	349

Toelichting

Onder infrastructuur worden indirecte beleggingen via deelnemingen, joint ventures en participaties in niet-beursgenoteerde infrastructuurfondsen verantwoord.

Gezien de juridische en operationele structuur van de portefeuillemanagers van een tweetal fund of hedgefonds beschikt SPH over twee beleggingsfondsen op de Kaaiman-eilanden (Mesirov V Domtoren Fund Ltd en Prisma Domtoren Fund Ltd). SPH streeft hiermee geen fiscale doelen na. Op basis van het karakter van deze beleggingsfondsen worden ze verantwoord in de beleggingscategorie 'Hedgefonds'.

12.3.2. Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa

(in mln €)	2019	2018
Vordering op deelnemers	4	4
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	35	8
Overige vorderingen	1	1
Totaal	40	13

Toelichting

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een verwachte resterende looptijd van korter dan één jaar.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

(in mln €)	2019	2018
Af te wikkelen beleggingstransacties	2	2
Vordering uit hoofde van collateral management	-	-
Te vorderen dividenden	5	3
Te vorderen bronbelastingen	3	3
Overige vorderingen en overlopende activa	25	-
Totaal	35	8

12.3.3. Overige activa

Overige activa

(in mln €)	2019	2018
Liquide middelen	18	9
Totaal	18	9

Toelichting

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

12.3.4. Eigen vermogen

Eigen vermogen

(in mln €)	Bestemmings-reserve	Solvabiliteits-reserve	Totaal
Stand per 31 december 2018	1.183	1.272	2.455
Wijziging solvabiliteitsreserve	-145	145	-
Uit bestemming saldo van baten en lasten	682	-	682
Stand per 31 december 2019	1.720	1.417	3.137

(in mln €)	Bestemmings-reserve	Solvabiliteits-reserve	Totaal
Stand per 31 december 2017	1.493	1.415	2.908
Wijziging solvabiliteitsreserve	143	-143	-
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-453	-	-453
Stand per 31 december 2018	1.183	1.272	2.455

Toelichting

Het stichtingskapitaal bedraagt € 45,38.

De solvabiliteitsreserve is gebaseerd op de door de wetgever vastgestelde standaardmethode. De ultimo 2019 berekende buffer valt hoger uit dan de solvabiliteitsreserve ultimo 2018. Het verschil ad € 145 miljoen is onttrokken aan de bestemmingsreserve.

Solvabiliteit

De FTK-regelgeving stelt eisen aan berekeningen van vereist en minimaal vereist eigen vermogen om inzicht te geven in de solvabiliteit van een pensioenfonds.

De berekeningen van de solvabiliteit geven de volgende cijfers, waarin de technische voorzieningen zijn opgenomen.

Solvabiliteit

(in mln €)	2019	2018
Minimaal vereist vermogen	9.026	8.166
Vereist vermogen	10.061	9.094
Aanwezig (pensioen)vermogen	11.781	10.277

Toelichting

Dit wordt toegelicht in paragraaf 12.3.7. De solvabiliteit per balansdatum wordt door de certificerend actuaaris toereikend genoemd.

12.3.5. Technische voorzieningen

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Met de toepassing van het FTK worden uitsluitend onvoorwaardelijke pensioentoezeggingen als voorziening opgenomen. Het deel van de voorziening dat bestemd is voor de toekomstige welvaartsvastheidsbescherming is opgenomen in de bestemmingsreserve.

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

(in mln €)	2019	2018
Stand 1 januari	7.822	7.627
Pensioenopbouw	131	120
Toeslagverlening	180	253
Rentetoevoeging	-19	-20
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-351	-341
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-9	-8
Wijziging marktrente	901	249
Saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten	14	22
Aanpassing overlevingsgrondslagen	-	-94
Aanpassing overige actuariële grondslagen	-	14
Overige wijzigingen	-25	0
Stand 31 december	8.644	7.822

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is de actuariel berekende waarde van de opbouw bij deelneming opgenomen op basis van de DNB-rentetermijnstructuur voor toevoeging aan de VPV (conform kostendeekkende premie). Dit is het effect op de VPV van de in het verslagjaar opgebouwde nominale aanspraken op ouderdomspensioen en partnerpensioen alsmede de risicodekkingen voor arbeidsongeschiktheid en (tijdelijke) nabestaandenpensioenen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele inkomensontwikkeling.

Toeslagverlening

SPH streeft ernaar om de pensioenrechten en de pensioen-aanspraken de inkomensontwikkeling te laten volgen, conform hetgeen daarover vastgelegd is in de pensioenregeling en ABTN. Uitgangspunt voor het vaststellen van de zogenoemde toeslagcoëfficiënt (voorheen aanpassingscoëfficiënt is de stijging van het CBS-indexcijfer voor de overheid. Deze ontwikkeling wordt getoetst aan de ontwikkeling van de winst uit onderneming van de huisarts. Daarnaast kan het bestuur besluiten tot extra verhoging, rekening houdend met de financiële situatie, de omgevingsfactoren en de toekomstverwachting. De toeslag is gemiddeld niet hoger dan de inkomensontwikkeling plus 2,25% verhoging. De totale toeslag over 2019 bedraagt 2,00% (2018: 3,10%). Het Tijdelijk aanvullend partnerpensioen (TAPP), extra aanvullend wezenpensioen (eaWzP) en het arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP) kennen een gegarandeerde toeslag van 2%. Aanspraken en rechten uit waardeoverdracht kennen een gegarandeerde toeslag van 3,75% respectievelijk 2,25%. Bij de bepaling van de VPV wordt hiermee rekening gehouden.

Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen

Rentetoevoeging aan de VPV in 2019 vindt plaats op basis van de voorgeschreven éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018 (DNB-RTS) ad -0,235% per 1 januari 2019 (per 1 januari 2018: -0,260%). Door de negatieve rente is sprake van een afname van de VPV.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de VPV. De onder dit hoofd opgenomen afname van de VPV betreft het bedrag van de verwachte uitbetaling van de pensioenen in de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (excassokosten)

worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de VPV. De onder dit hoofd opgenomen afname van de VPV betreft het bedrag dat vrij is gekomen ten behoeve van de uitbetalingskosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de VPV herrekend door toepassing van de actuele DNB-RTS. De bijbehorende gewogen rekenrente bedraagt 0,62% ultimo 2019 (ultimo 2018: 1,26%). Het effect van de verandering van de DNB-RTS wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten

Het fonds heeft zoals bekend voornamelijk te maken met inkomende waardeoverdrachten. De ontvangen overdrachtswaarden waren in 2019 lager dan de benodigde toevoeging aan de VPV. Het resultaat ontstaat door het verschil in grondslagen (overlevingstafels en rekenrente) die van toepassing zijn bij de berekening van de waardeoverdrachten (wettelijke grondslagen) en de grondslagen die van toepassing zijn bij de berekening van de VPV.

Aanpassing overlevingsgrondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte en langlevens met werkelijke waarnemingen zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds. Deze beoordeling leverde in 2018 de wijziging van de overlevingsgrondslagen op. Bij het vaststellen van de VPV per 31 december 2019 en de VPV per 31 december 2018 is rekening gehouden met de AG-prognosetafel 2018 en met een fondsspecifieke correctie van de sterftetekansen op basis van het ervaringssterftemodel 2018 van Willis Towers Watson voor zowel verzekerden als nabestaanden.

Aanpassing overige actuariële grondslagenoverlevingsgrondslagen

Op basis van de resultaten van het grondslagenonderzoek 2019 heeft het bestuur besloten om de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten (excassokosten) ultimo 2018 te verhogen van 2% naar 2,25%. Dit resulteert in een toename van de VPV van circa € 20,5 miljoen. Bij de berekening van de VPV ultimo 2019 is rekening gehouden met een opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van 2,25%

De risico-opslag voor het wezenpensioen bedroeg in 2018 1%. Uit onderzoek is gebleken dat deze opslag prudent was vastgesteld. Een verlaging van de opslag was mogelijk. Naar aanleiding van het grondslagenonderzoek 2019 heeft het

bestuur besloten de opslag per 1 januari 2019 te verlagen naar 0,5% en de voorziening voor het latent wezenpensioen te verlagen van € 8,5 miljoen naar € 2 miljoen. In 2019 zijn deze grondslagen niet gewijzigd.

Overige wijzigingen

(in mln €)	2019	2018
Resultaat overlevingskansen (kort- en langlevende)	1	-6
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	3	2
Resultaat op uitruil	1	1
Mutatie voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen	0	0
Resultaat op conversie, vervroeging en uitstel	2	-3
Wijziging grondslagen flexibiliseringsfactoren	-27	5
Overige mutaties	-5	1
Totaal	-25	0

Resultaat overlevingskansen (lang- en kortlevende)

Langlevensrisico

Op de pensioenvormen (ouderdompensioen, ingegaan partnerpensioen) waarbij een uitkering alleen kan plaatsvinden zolang de hoofdverzekerde in leven is, wordt langlevensrisico gelopen. Onder de risicopremie langlevende wordt verstaan het maximale verlies dat op kan treden indien er in een boekjaar geen overlijdensgevallen plaatsvinden. In de voorziening wordt namelijk (door middel van sterftekansen) rekening gehouden met een verwacht aantal overlijdensgevallen.

Kortlevensrisico

Op de pensioenvormen (latent partnerpensioen, tijdelijk aanvullend partnerpensioen en wezenpensioen) waarbij de uitkering ingaat op het moment dat de hoofdverzekerde overlijdt, wordt kortlevensrisico gelopen. Onder risicopremie kortlevende wordt verstaan de maximale winst die optreedt indien er in een boekjaar geen overlijdensgevallen plaatsvinden. In de voorziening wordt namelijk (door middel van sterftekansen) rekening gehouden met een verwacht aantal overlijdensgevallen. Daarnaast bevat de kostendekkende premie een component voor dekking van het nabestaandenpensioen bij overlijden waarvoor nog geen VPV is opgebouwd. Deze is beschikbaar voor financiering van het ingaande nabestaandenpensioen.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

Het resultaat op premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

is het saldo van de ontvangen netto premies voor het arbeidsongeschiktheidsrisico en de toe- en afname van de voorziening door nieuwe premieovername respectievelijk na beëindiging van premieovername door overlijden of reactivering.

Resultaat op uitruil

Als gevolg van een verschil tussen de gehanteerde grondslagen (overlevingstafels, toekomstige toeslag en rekenrente) bij de reglementair vastgelegde uitruilfactoren en de factoren op basis van de grondslagen die gehanteerd worden bij de bepaling van de VPV ontstaat een resultaat op uitruil.

Mutatie voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen

Het resultaat op arbeidsongeschiktheidspensioen is het saldo van de ontvangen premies voor het arbeidsongeschiktheidspensioen en de toename van de voorziening door nieuwe ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen respectievelijk de afname na beëindiging van arbeidsongeschiktheidspensioen door overlijden of reactivering. Eind 2019 is sprake van 4 gevallen van een ingegaan arbeidsongeschiktheidspensioen (2018: 2).

Resultaat op conversie, vervroeging en uitstel

Als gevolg van een verschil tussen de gehanteerde grondslagen (overlevingstafels, toekomstige toeslag en rekenrente) bij de reglementair vastgelegde flexibiliseringsfactoren en de factoren op basis van de grondslagen die worden gehanteerd bij de bepaling van de VPV, ontstaat een resultaat op con-

versie, vervroeging en uitstel. Voor verwachte toekomstige winsten en verliezen wordt een voorziening aangehouden. In 2019 is het resultaat:

- Positief beïnvloed door het saldo van de resultaten bij pensioneren op conversie, vervroeging en uitstel (afname voorziening circa € 0,3 miljoen; 2018: afname circa € 0,8 miljoen).
- Negatief beïnvloed door de toename van de voorziening wegens inkoop (circa € 3,3 miljoen; 2018: circa € 3,7 miljoen).
- Positief beïnvloed door de afname van de VPV als gevolg van de wijziging van de parameters vervroeging en conversie (circa € 1,0 miljoen; 2018: afname € 5,7 miljoen).

Wijziging grondslagen flexibiliseringsfactoren

De grondslagen (toekomstige jaarlijkse verhogingen en rekenrente) bij de individuele vervroeging en conversie sluiten niet

aan bij de grondslagen die gehanteerd worden bij de bepaling van de VPV. Hierdoor ontstaat een negatief resultaat op individuele vervroeging en conversie. Hiervoor houdt SPH een voorziening aan. De gehanteerde rekenrente bij de berekening van de flexibiliseringsfactoren is per 1 januari 2019 verlaagd van 2,64% naar 2,57%.

In de bestuursvergadering van 19 december 2019 heeft het bestuur besloten om de grondslagen voor de flexibiliseringsfactoren met ingang van 2021 zo veel mogelijk gelijk te trekken met de VPV-grondslagen. Bij de berekening van de technische voorziening, de voorziening voor verlies op vervroeging en conversie ultimo 2019, wordt hiermee rekening gehouden.

Technische voorzieningen naar categorie deelnemers

(in mln €)	2019	2018
Actieve deelnemers	2.799	2.472
Gewezen deelnemers	710	602
Pensioengerechtigden	4.927	4.558
Netto pensioenverplichtingen	8.436	7.632
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	208	190
Totaal	8.644	7.822

Toelichting

De verdeling naar categorie deelnemers ultimo 2019 is nagenoeg gelijk aan de verdeling ultimo 2018. Het percentage pensioengerechtigden nam met 1 procentpunt af ten gunste van het percentage actieven. Bij de bepaling van de VPV is rekening gehouden met uitbetalingskosten uit hoofde van uitkeringen van keuzeverzekeraars. Deze zijn opgenomen onder "Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling".

12.3.6. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden

<i>(in mln €)</i>	2019	2018
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen	288	73
Belastingen en premies sociale verzekeringen	10	10
Overige schulden	1	1
Totaal	299	84

Toelichting

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

<i>(in mln €)</i>	2019	2018
Af te wikkelen beleggingstransacties	5	4
Schulden uit hoofde van collateral management	283	69
Overige schulden en overlopende passiva	-	-
Totaal	288	73

12.3.7. Risicobeheer

SPH wordt zoals elk pensioenfonds bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan, geconfronteerd met risico's. Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. Het fonds gebruikt derivaten onder andere om de verschillende vormen van marktrisico af te dekken. De belangrijkste derivaten die worden gebruikt zijn:

- Futures
- Valutatermijncontracten
- Renteswaps
- Grondstoffencontracten.

Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt doordat altijd met onderpand wordt gewerkt. Daarnaast worden alleen transacties aangegaan met bekende partijen.

De belangrijkste risicogebieden die op de uitvoering van het fondsbeleid van invloed zijn, worden hierna beschreven.

Solvabiliteitsrisico

Het solvabiliteitsrisico is het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen die door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele verhoging van opgebouwde pensioenrechten en -aanspraken. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenrechten en -aanspraken moet verlagen.

Het surplus wordt berekend op basis van de FTK-regels en geeft inzicht in de hoogte van de aan te houden buffers. De ontwikkelingen in 2019 worden in onderstaande overzichten weergegeven. In 2019 zijn de dekkingsgraad en het surplus gestegen.

(In %)	2019	2018
Dekkingsgraad per 1 januari	131,4	138,1
Premieresultaat	0,2	0,2
Uitkeringen	1,5	1,8
Toeslagverlening	-3	-4,4
Wijziging rekenrente	-13,6	-4,4
Beleggingsresultaat	21,6	-1
Wijziging overlevingstafel	-	1,7
Overige*	-1,8	-0,6
Dekkingsgraad per 31 december	136,3	131,4

* Onder 'Overige' zijn onder andere opgenomen de vrijgevallen excassokosten over de uitkeringen, de wijziging van de voorziening toekomstig resultaat conversie en vervroeging, saldo inkomende waardeoverdrachten en resultaat kanssystemen.

Surplus op FTK-grondslagen

(in mln €)	2019	2018
Voorziening pensioenverplichtingen (FTK-waardering) (a)	8.644	7.822
Buffers:		
<i>S1 Renterisico</i>	50	79
<i>S2 Risico zakelijke waarden</i>	1.043	902
<i>S3 Valutarisico</i>	312	270
<i>S4 Grondstoffenrisico</i>	-	123
<i>S5 Kredietrisico</i>	463	432
<i>S6 Verzekeringstechnisch risico</i>	251	223
<i>S7 Liquiditeitsrisico</i>	0	0
<i>S8 Concentratierisico</i>	0	0
<i>S9 Operationeel risico</i>	0	0
<i>S10 Actief beheer risico</i>	0	0
Diversificatie-effect	-702	-702
Totaal vereiste buffer, bepaald op basis van standaardmethode (b)	1.417	1.417
Vereist vermogen (a + b)	10.061	9.094
Aanwezig vermogen (totaal activa – schulden = pensioenvermogen)	11.781	10.277
Surplus	1.720	1.183

Toelichting

De berekening van de benodigde buffers is gebaseerd op de door de wetgever vastgestelde standaardmethode. Het uitgangspunt voor de berekening van de buffer is het dynamische beleggingsbeleid. Bij de bepaling van de totaal vereiste buffer is uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie. Hierbij is de allocatie afhankelijk van de economische dekkinggraad. De belangrijkste verschillen tussen de solvabiliteit per jaareinde 2019 en de solvabiliteit per jaareinde 2018 zijn als volgt:

- Per jaareinde 2019 is het renterisico lager dan per jaareinde 2018. Dit wordt veroorzaakt door de daling van de nominale rentetermijnstructuur. De richtlijnen van DNB schrijven relatieve renteschokken voor. Hierdoor dalen de op te leggen renteschokken naarmate het niveau van de rentetermijnstructuur lager ligt. Anderzijds is de renteafdekking per eind 2019 ook lager dan per eind 2018 waardoor minder renterisico afgedekt wordt. Maar dit effect is minder groot dan het effect van de gedaalde rente waardoor het renterisico per jaareinde 2019 lager is dan per jaareinde 2018.
- Per jaareinde 2019 is het zakelijke waarden risico en valutarisico hoger dan per jaareinde 2018. Daarnaast heeft SPH geen grondstoffenrisico meer. SPH belegt namelijk niet meer in grondstoffen. Deze allocatie is verdeeld over zakelijke waarden en het integrale rentemandaat waardoor het zakelijke waarden risico en valutarisico hoger is dan per jaareinde 2018.

Als het pensioenfonds een gediversifieerde beleggingsportefeuille aanhoudt, mag het pensioenfonds de gevoeligheid van het eigen vermogen voor concentratierisico in het DNB-standaardmodel gelijkstellen aan 0%. Omdat bij SPH sprake is van een gediversifieerde beleggingsportefeuille, wordt in de bepaling van het VEV geen buffer voor dit risico aangehouden. Onder meer door de verstrekking van Standaard 3402- en Standaard 3000A-verklaringen met betrekking tot de beheersing van processen bij Vermogensbeheer en Pensioenbeheer wordt het operationeel risico gemanaged. In de bepaling van het VEV wordt geen buffer voor dit risico aangehouden. Op periodieke basis wordt het liquiditeitsrisico onderzocht met stressscenario's om na te gaan of dit risico het totale risicoprofiel van SPH beïnvloedt. Dit is niet het geval geweest.

Marktrisico (prijsrisico)

Prijsrisico is het risico van waardeveranderingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde waarbij waardeveranderingen direct in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de wisselkoers van de vreemde valuta verandert zodat de bezittingen van het fonds luidende in vreemde valuta in waarde afnemen. Omdat de verplichtingen van het fonds in euro's gelden en een belangrijk deel van de beleggingen in buitenlandse valuta, kan dit tot ongewenste effecten leiden.

Het strategische beleid van het fonds is erop gericht om de valutaposities in de belangrijkste valuta's af te dekken, te weten de Amerikaanse dollar (USD), het Britse pond (GBP) en de Japanse yen (JPY).

Vreemde valuta ultimo 2019

2019 (in mln €)	Voor afdekking	Valutaderivaten	Na afdekking
Amerikaanse dollar	3.089	2.220	869
Britse pond	250	249	1
Japanse yen	268	184	84
Australische dollar	130	131	-1
Overige valuta's	1.552	363	1.189
Totaal	5.289	3.147	2.142

Toelichting

De waarde in dit overzicht is het totaal van de waarde van beleggingen, vorderingen, schulden en kasposities die in vreemde valuta door SPH worden gehouden.

Vreemde valuta ultimo 2018

2018 (in mln €)	Voor afdekking	Valutaderivaten	Na afdekking
Amerikaanse dollar	2.269	-1.787	482
Britse pond	200	-206	-6
Japanse yen	198	-148	50
Australische dollar	113	-119	-6
Overige valuta's	1.237	-281	956
Totaal	4.017	-2.541	1.476

Toelichting

Het gedeelte van de beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd, bedraagt ultimo 2019 59,5% (2018: 39,1%) en hiervan is 38,8% (2018: 63,3%) afgedekt ten opzichte van de euro.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarde van de pensioenverplichtingen verandert als gevolg van wijzigingen in de marktrente. De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. Dit is de maatstaf die weergeeft hoeveel procent de waarde verandert bij 1%-punt verandering van de rente. Het effect op de pensioenverplichtingen bij 1%-punt rentestijging is: -/-13,1%. Bij een 1%-punt rentedaling is het effect: +16,7%.

Duration

(in mln €)	Balanswaarde 2019	Duration 2019	Balanswaarde 2018	Duration 2018
Pensioenverplichtingen	8.644	14,8	7.822	14,1
Vastrentende waarden (excl. rentederivaten)	5.614	7,8	6.247	8,3
Vastrentende waarden (incl. rentederivaten)	5.714	13,49	6.312	12,5
Totale beleggingsportefeuille	11.869	8,6	9.892	8,5

Vastrentende waarden (obligaties en leningen) naar looptijd

(in mln €)	2019		2018	
Resterende looptijd < 1 jaar	171	3,10%	124	2,10%
Resterende looptijd >1 < 5 jaar	1.377	24,70%	1.266	21,50%
Resterende looptijd > 5 jaar	4.018	72,20%	4.493	76,40%
Totaal	5.566	100,00%	5.883	100,00%

Toelichting

SPH dekt het renterisico van de pensioenverplichtingen gedeeltelijk af door middel van obligaties en rentederivaten. De kasstromen van de verplichtingen (en de rentehedge) worden afhankelijk van hun looptijd gewogen gegroepeerd in negen looptijdsegmenten: 5 jaar, 7 jaar, 10 jaar, 15 jaar, 20 jaar, 25 jaar, 30 jaar, 40 jaar en 50 jaar. De hoogte van de rente-afdekking van SPH wordt middels een staffel vastgesteld. Hierbij geldt dat bij stijgende rente de afdekking wordt verhoogd. Ultimo 2019 werd door SPH 63% (2018: 69%) van het renterisico strategisch afgedekt. Bij een rentedaling zal de waarde van de verplichtingen harder stijgen dan de waarde van de bezittingen, waardoor de dekkingsgraad daalt. Bij een rentestijging zal de dekkingsgraad toenemen.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat SPH in tijden van stress niet over voldoende liquide financiële middelen beschikt om te voldoen aan de betalingsverplichtingen. SPH monitort de verhouding tussen de liquiditeitsbehoefte en de beschikbare liquiditeit in een sterk negatief stressscenario. SPH heeft voldoende mogelijkheden om zijn liquiditeitspositie te vergroten. Hierdoor is SPH in staat om op korte termijn aan haar verplichtingen te voldoen, ook in tijden van stress. Naast de behoefte aan liquide middelen is ook de stuurbaarheid in het belegd vermogen van belang. Die

stuurbaarheid is gedefinieerd als de mate waarin de verschillende beleggingscategorieën binnen de strategische bandbreedtes blijven. SPH investeert een deel van het vermogen in illiquide beleggingen, die goed aansluiten bij het langetermijnkarakter van pensioenen. Om te voorkomen dat deze illiquide beleggingen de stuurbaarheid verminderen, wordt in het herbalanceringsbeleid expliciet rekening gehouden met de posities in illiquide beleggingen. Door genoemde beheersmaatregelen kan bij het bepalen van het vereist eigen vermogen de impact van dit risico als nihil worden verondersteld.

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Ultimo 2019 is bij beleggingen in Blackrock Institutional Euro Liquidity Fund (14,2%), Duitse (6,6%), Franse (6,4%), Nederlandse (4,5%), Oostenrijkse (4,1%), Finse staatsobligaties (2,5%), De Munt Nederlands Hypotheken Fonds (5,0%), PGGM Infrastructure Fund (3,5%) en PGGM Private Real Estate Fund (6,1%) sprake van beleggingen in een individuele tegenpartij groter dan 2% (2018: Duitse 9,9%, Nederlandse 6,3%, Franse 9,1%, Oostenrijkse 6,1%, Finse staatsobligaties 2,5%, De Munt Nederlands Hypotheken Fonds 5,5%, Blackrock Institutional Euro Liquidity Fund 7,2%, PGGM Infrastructure Fund 3,0% en PGGM Private Real Estate Fund 6,7%).

Naast het risico van te veel concentratie van posities bij bepaalde debiteuren is er ook aandacht voor concentratierisico bij tegenpartijen waar Over The Counter (OTC) derivatenposities open staan. Er wordt gebruikgemaakt van acht tegenpartijen waarmee ISDA-overeenkomsten, en als onderdeel daarin een Credit Support Annex (CSA), zijn afgesloten. Openstaande OTC-derivatenposities worden zoveel mogelijk evenwichtig gespreid over meerdere tegenpartijen. Zie hierna ook de toelichting bij het kredietrisico.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen

heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst of marktpartijen waarmee OTC-derivatenposities worden aangegaan.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen, waarmee het fonds transacties is aangegaan, niet meer in staat zijn hun daaruit voortvloeiende financiële verplichtingen na te komen waardoor het fonds verliezen kan lijden. Beheersing vindt bij SPH plaats door: Het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft ten opzichte van het fonds;

- Het opvragen van zekerheden zoals onderpand (collateral) die de actuele marktwaarde overstijgen. Dit onderpand wordt zowel in obligaties met een minimale rating van AA als in liquiditeitsposities (euro of Amerikaanse dollar) ontvangen. Toetsing van de volledige dekking wordt dagelijks opnieuw uitgevoerd om onderdekking te voorkomen;
- Het beleggen in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied;
- Bij niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

Naast het settlementrisico wordt ook dagelijks gekeken naar de kredietwaardigheid van debiteuren in de beleggingsportefeuille. In het volgende overzicht wordt de kredietwaardigheid van de debiteuren van de portefeuille vastrentende waarden weergegeven.

Obligaties (inclusief leningen)

(in mln €)	2019		2018	
AAA	1.885	33,90%	2.107	35,80%
AA	1.570	28,20%	1.927	32,80%
A	561	10,10%	501	8,50%
BBB	887	15,90%	813	13,80%
<BBB	600	10,80%	514	8,70%
Geen rating	63	1,10%	21	0,40%
Totaal	5.566	100,00%	5.883	100,00%

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens en van arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de VPV. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. SPH houdt bij de bepaling van de VPV rekening met de AG-prognosetafel 2018 met een fondsspecifieke sterftecorrectie (o.b.v. ervaringssterftequotiënten Willis Towers Watson 2018). Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Bij de berekening van de voorziening voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit. Deze voorziening wordt berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid. Vervolgens wordt deze voorziening vermeerderd met 50% van de in

het boekjaar ontvangen netto premie ter dekking van in het boekjaar ontstane, maar nog niet gemelde schaden. Bij de berekening van de voorziening voor arbeidsongeschiktheidspensioenen wordt rekening gehouden met ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen. Deze voorziening wordt vermeerderd met de in het boekjaar en vorige boekjaar ontvangen premies ter dekking van de ontstane, maar nog niet gemelde schaden.

Operationeel risico

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen.

SPH heeft in de afgelopen jaren stappen gezet richting een meer volwassen risicomanagement. Onder meer door de ontvangst van Standaard ISAE3402- en Standaard ISAE 3000A-verklaringen met betrekking tot de beheersing van processen bij vermogensbeheer en pensioenbeheer wordt het financieel operationeel risico gemanaged. Daarom wordt bij het bepalen van het vereist eigen vermogen geen buffer voor dit risico aangehouden.

12.3.8. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ontvangen en verstrekte zekerheden en garanties

Uit hoofde van beleggingstransacties in derivaten zijn door en aan SPH in 2019 zekerheden gesteld en ontvangen in de vorm van in onderpand ontvangen cash ter waarde van € 282,9 miljoen (2018: 7,3 miljoen).

Investeringsverplichtingen

Ten aanzien van beleggingen in niet-beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur bestaan nog investeringsverplichtingen tot een bedrag van € 166 miljoen (2018: € 125 miljoen). Met betrekking tot beleggingen in hypotheek bestaan ultimo boekjaar geen investeringsverplichtingen (2018: nihil).

Langlopende contractuele verplichtingen

SPH heeft sinds 1 april 2018 het coördinerend vermogensbeheer ondergebracht bij Achmea Investment Management (AIM). AIM coördineert de implementatie van het beleid en rapporteert daarover aan SPH. De contractuele verplichting bedraagt tot 1 april 2023 € 1,8 miljoen per jaar.

Het fonds is per 1 april 2013 met PGGM N.V. een uitbestedingsovereenkomst aangegaan voor de uitvoering van pensioenbeheer-, bestuursondersteuning- en vermogensbeheeractiviteiten voor een termijn van vijf jaar.

Het contract voor pensioenbeheer en bestuursondersteuning is een doorlopend contract met een opzegtermijn van 18 maanden. Per 1 oktober 2018 is er een nieuw contract inzake het vermogensbeheer tussen SPH en PGGM met een onbepaalde loop-tijd en het contract eindigt wanneer SPH alle participaties heeft verkocht.

De financiële omvang van de uitbestedingsovereenkomst bedroeg € 9,2 miljoen in 2019. De verplichting inzake de uitbestedingsovereenkomst met PGGM N.V. is € 9,1 miljoen voor 2020.

SPH huurt haar kantoorruimte aan de Hoofdstraat 256 in Driebergen. Op basis van het tot 1 maart 2022 doorlopende huurcontract bedraagt de huurverplichting ultimo 2019 ca. € 0,3 miljoen.

12.4. Toelichting op de staat van baten en lasten

12.4.1. Premiebijdragen

Onderscheid kan worden gemaakt naar de volgende soorten premiebijdragen:

- feitelijke premie
- kostendekkende premie
- gedempte kostendekkende premie.

De feitelijke premie is de premie die bij de deelnemer in rekening wordt gebracht. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie. In het FTK is het toegestaan om de kostendekkende premie te dempen. Het pensioenfonds heeft met ingang van 2016 gekozen voor een demping op basis van de 10-jaarsgemiddelde rente. In het kader van het FTK dienen deze premies te worden gepresenteerd.

Premiebijdrage

(in mln €)	2019	2018
Feitelijke premie	190	180
Kostendekkende premie	155	145
Gedempte kostendekkende premie	120	109

Feitelijke premie

(in mln €)	2019	2018
Normpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen	97	93
Premie voor bijdrage aan bestemmingsreserve	87	82
Opslag solvabiliteit	-	-
Premieovername bij arbeidsongeschiktheid	6	5
Totaal	190	180

Toelichting

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.

Kostendeekkende premie

(in mln €)	2019	2018
Actuariel benodigde premie	131	120
Opslag kosten	3	4
Opslag solvabiliteit	21	21
Totaal	155	145

Gedempte kostendeekkende premie

(in mln €)	2019	2018
Actuariel benodigde premie	101	89
Opslag kosten	3	4
Opslag solvabiliteit	16	16
Totaal	120	109

12.4.2. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

(in mln €)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	11	129	0	140
Aandelen	73	554	-3	624
Vastrentende waarden	134	542	-3	673
Derivaten	26	145	0	171
Overige beleggingen	0	65	-8	57
Totale beleggingsresultaat 2019	244	1.435	-14	1.665

Beleggingsresultaten 2018

(in mln €)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	12	64	-1	75
Aandelen	88	-165	-2	-79
Vastrentende waarden	128	-75	-4	49
Derivaten	22	-186	0	-164
Overige beleggingen	-2	20	-4	14
Totale beleggingsresultaat 2018	248	-342	-11	-105

12.4.3. Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen

(in mln €)	2019	2018
Ouderdompensioen	278	270
Nabestaandenpensioen (partnerpensioen)	69	68
Wezenpensioen	1	1
Totaal pensioenuitkeringen	348	339
Overgenomen premies bij arbeidsongeschiktheid	4	4
Totaal	352	343

12.4.4. Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten

(x € 1.000,-)	2019	2018
Kosten bestuur, Verantwoordingsorgaan, VvA en Beroepspensioenvereniging	1.544	1.349
Kosten bestuursbureau (personeel en huisvesting)	3.059	2.634
Controle- en toezichtskosten	671	691
Advieskosten	564	528
Overige kosten	1.475	1.294
Totaal kosten bestuur en bestuursbureau	7.313	6.496
Waarvan kosten t.b.v. vermogensbeheer	-3.649	-3.042
Totaal pensioenuitvoeringskosten bestuur en bestuursbureau	3.664	3.454
Kosten uitvoeringsorganisatie pensioenuitvoering	8.811	9.033
Waarvan kosten t.b.v. vermogensbeheer	-1.103	-1.241
Totaal pensioenuitvoeringskosten	11.372	11.246

Toelichting

De kosten bestuur, Verantwoordingsorgaan en VvA/ Beroepspensioenvereniging stijgen in 2019 naar € 1,5 miljoen door hogere wervingskosten en bestuursadvisering. De kosten bestuursbureau (personeel en huisvesting) zijn in 2019 € 0,4 miljoen hoger dan in 2018 voornamelijk door een grotere bezetting van het bestuursbureau. De overige kosten stijgen door meer inzet van ICT en door projectkosten voornamelijk voor de website en verbetering van de toekomstige pensioenregeling.

Door deze ontwikkelingen stijgen de kosten bestuur en bestuursbureau naar € 7,3 miljoen (eind 2018: € 6,5 miljoen). Vanuit de Pensioenfederatie is het belang van kostentransparantie aangegeven. Om de totale kosten van het bestuur en bestuursbureau zo inzichtelijk en transparant mogelijk te verdelen over het vermogensbeheer en uitvoeringskosten zijn de kosten die direct toerekenbaar zijn aan het vermogensbeheer direct toegerekend en de overige kosten zijn op basis van een marge toegerekend. De totale pensioenuitvoeringskosten stijgen met € 0,1 miljoen tot € 11,4 miljoen (eind 2018: € 11,2 miljoen).

Overeenkomstig de Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt vermeld dat het pensioenfonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen of boetes zijn opgelegd.

In het boekjaar zijn de volgende honoraria van Deloitte Accountants B.V. ten laste gekomen bij het pensioenfonds:

Honoraria accountant

(x € 1.000,-)	2019	2018
Wettelijke controles boekjaar	86	88
Overige dienstverlening	15	-
Totaal (inclusief btw)	101	88

Toelichting

Onder overige dienstverlening zijn specifiek overeengekomen werkzaamheden in verband met de transitie van vermogensbeheer opgenomen.

Aantal personeelsleden

Bij het bestuursbureau van SPH zijn eind 2019 14 werknemers in dienst (eind 2018: 12); uitgedrukt in Full-time Equivalents (FTE) waren eind 2019 12,2 FTE in dienst (2018: 10,3 FTE). Daarnaast zijn medewerkers voor langere tijd aan het bestuursbureau verbonden op basis van een overeenkomst van opdracht. Dit betreft eind 2019 2,25 FTE (2018: 2,6 FTE).

Personeelskosten

De lonen en sociale lasten zijn in 2019 € 1.234.379 (2018: € 928.598). De pensioenpremies zijn € 376.438 (2018: € 267.167).

Vergoedingen bestuurders

De vergoeding aan de bestuurders van het fonds bedraagt in totaal € 712.828 (2018: € 778.090). Er zijn geen leningen verstrekt aan bestuurders noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. De bestuursleden, met uitzondering van de externe deskundigen, nemen zelf deel aan de

pensioenregeling van SPH en hebben daarbij geen afwijkende condities. Er hebben geen transacties plaatsgevonden met verbonden partijen op niet-zakelijke grondslagen.

Vergoedingen Raad van Toezicht

Vanaf 1 juli 2018 is er een Raad van Toezicht ingesteld. De vergoeding aan de leden bedraagt in 2019 € 92.170 (2018: € 45.315).

Vergoedingen Verantwoordingsorgaan

De vacatievergoeding en reiskostenvergoeding aan de leden van het Verantwoordingsorgaan bedragen in totaal € 120.141 (2018: € 94.883).

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

12.4.5. Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het

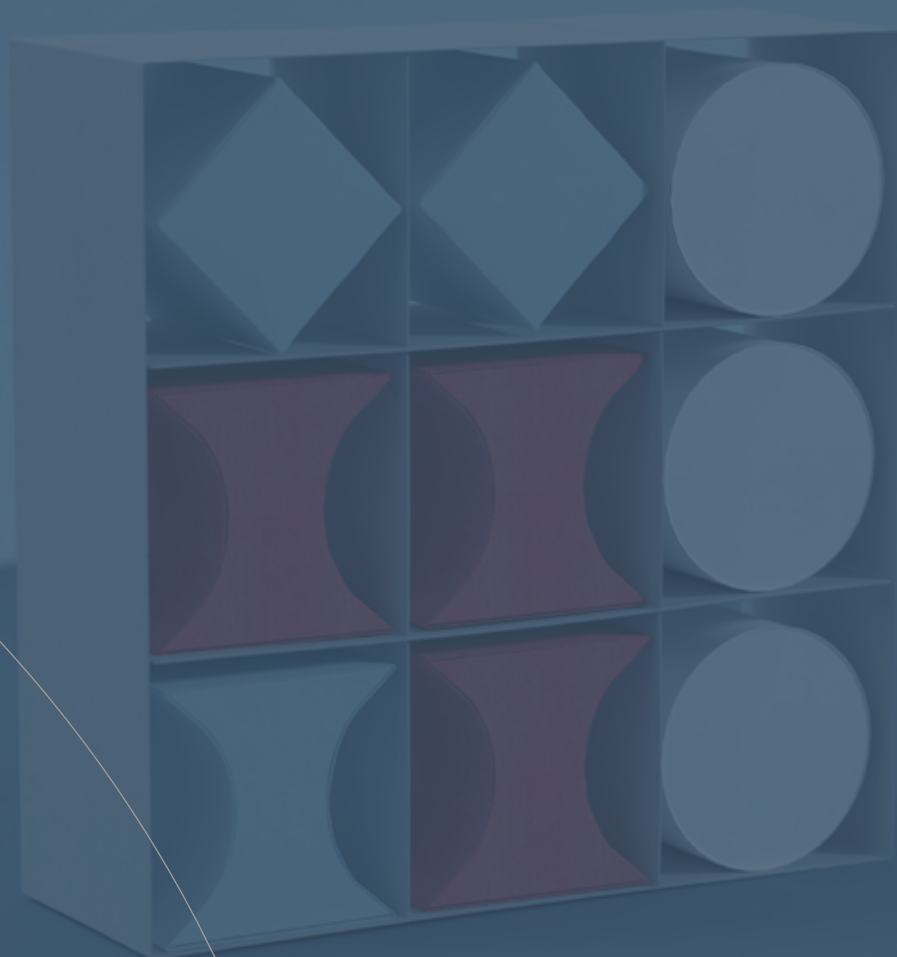
fonds. Het positieve saldo over 2019 van € 682 miljoen is verwerkt in de bestemmingsreserve.

12.4.6. Gebeurtenissen na balansdatum

De uitbraak van het coronavirus gedurende de eerste maanden van 2020 heeft grote gevolgen op de wereldwijde economie. De gevolgen van de uitbraak van het coronavirus worden aangemerkt als gebeurtenissen na balansdatum die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en zijn daarom niet in de jaarrekening over 2019 verwerkt. De uitbraak van het virus en de ontstane coronacrisis zal naar verwachting het beleggingsresultaat over 2020 negatief

beïnvloeden. Dit zal echter mede afhangen van de wijze waarop de uitbraak van het virus kan worden beheerst. Wat de situatie betekent voor de hoogte van de pensioenen is nog onzeker.

Driebergen, 4 juni 2020
Het bestuur

13. Overige gegevens

13. Overige gegevens

13.1 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen te Utrecht is aan Milliman Pensioenen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Wet verplichte beroepspensioenregeling over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen zoals vereist conform artikel 143 Wet verplichte beroepspensioenregeling. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Milliman Pensioenen B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 27,5 miljoen euro. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven 0,55 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 142 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudentperson regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, in het geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn. In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 4 juni 2020

drs. R.K. Sagoenie AAG
verbonden aan Milliman Pensioenen B.V.

13.2 Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Aan het Bestuur van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen per 31 december 2019 en van het saldo van baten en lasten over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2019;
2. De staat van baten en lasten over 2019;
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 110 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 1% van de som van het aanwezige stichtingskapitaal en reserves en de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de organen belast met governance overeengekomen dat wij aan de organen belast met governance tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 2,75 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen heeft de uitvoering van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer uitbesteed aan uitvoeringsorganisaties. De financiële informatie die ontvangen wordt van deze uitvoeringsorganisaties over administratieve basisgegevens die resulteren in de technische voorzieningen, premiebijdragen, uitkeringen, beleggingen en beleggingsresultaten zijn opgenomen in de jaarrekening van het pensioenfonds.

Wij hebben gebruik gemaakt van andere accountants bij de controle van de financiële informatie die ontvangen is van de uitvoeringsorganisaties. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controle. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de financiële informatie die ontvangen wordt van de uitvoeringsorganisaties. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de activiteiten.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de uitvoeringsorganisaties, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op niveau van het pensioenfonds, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de organen belast met governance gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

- *Financiële positie en de gevoeligheden ten aanzien van de waardering van de technische voorzieningen*

De technische voorziening waar onder begrepen de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds betreft de belangrijkste verplichting in de balans van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen en vormt één van de belangrijkste componenten voor de berekening van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad. Per 31 december 2019 bedraagt de actuele dekkingsgraad 136,3 procent en de beleidsdekkingsgraad 134,5 procent.

Bij onze controle hebben wij bijzondere aandacht gegeven aan de waardering van de technische voorzieningen welke tot stand komt op basis van de administratieve basisgegevens en door het Bestuur gekozen (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals sterfte, samenlevingsgegevens, uittredleeftijd, arbeidsongeschiktheid en reactivering alsmede administratie- en excassokosten.

Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen heeft in de grondslagen voor waardering van activa en passiva onder noot 13.2.13. de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen voor de waardering van de technische voorziening toegelicht. In noot 13.3.5. bij de jaarrekening is een verdere detaillering van de technische voorziening gegeven.

Wij hebben de redelijkheid van de aannames en schattingen van het Bestuur met betrekking tot de gekozen (actuariële) veronderstellingen en de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en besproken met de certificerend actuaris. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen uit de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Wij hebben de certificerend actuaris instructies gestuurd over de te volgen controleaanpak en attentiepunten. Wij hebben de rapportage van de certificerend actuaris geëvalueerd en de uitkomsten besproken. Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde administratieve basisgegevens te toetsen.

- *Waardering van beleggingen welke gewaardeerd zijn op basis van 'waarderingsmodellen en technieken'*

De beleggingen zijn een significante post op de balans van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen en dienen volgens de Wet verplichte beroepspensioenregeling te worden gewaardeerd op marktwaarde.

Voor een groot deel van de beleggingen is de marktwaarde te toetsen aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten, maar er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van waarderingsmodellen en –technieken. Het met behulp van modellen en technieken bepalen van de marktwaarde is complex en bevat subjectieve elementen die bij de berekening worden gehanteerd.

In de grondslagen voor waardering van activa en passiva onder noot 13.2.9. alsmede in noot 13.3.1. bij de jaarrekening geeft Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen inzicht in de gehanteerde waarderingsmethoden van de beleggingen. Uit deze toelichting blijkt dat ultimo 2019 bijna € 1.817 miljoen (15% van de totale beleggingen) is gewaardeerd met behulp van waarderingsmodellen en technieken.

Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen heeft in een waarderingshandboek beschreven welke modellen moeten worden gebruikt afhankelijk van de specifieke kenmerken van een belegging. Dit handboek bevat ook een beschrijving van de variabelen waarmee moet worden gerekend om de marktwaarde van een belegging te bepalen. Een beschrijving van deze modellen en technieken is weergegeven in noot 13.3.1. bij de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld of de in het waarderingshandboek beschreven modellen en technieken geschikt zijn om, binnen de geldende wettelijke bepalingen en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Verder hebben wij getoetst of de toepassing van deze modellen en technieken bij het bepalen van de marktwaarde overeenkomstig uitgangspunten van het waarderingshandboek heeft plaatsgevonden.

- *Betrouwbare uitvoering van processen voor pensioenbeheer en vermogensbeheer bij de uitvoeringsorganisaties*

Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen heeft de uitvoering van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer uitbesteed, maar blijft conform wetgeving eindverantwoordelijk voor de gehele dienstverleningsketen. Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen loopt het risico dat de uitbestede processen niet of onvoldoende worden beheerst en/of dat de ontvangen (financiële) informatie van de uitvoeringsorganisaties niet betrouwbaar is. In de jaarrekening in noot 13.3.7. bij de paragraaf operationeel risico, geeft het Bestuur een nadere toelichting over de uitbesteding en de wijze waarop risico's verbonden met deze uitbesteding worden beheerst.

Wij hebben de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de uitvoeringsorganisaties, voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen, geëvalueerd. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van de ontvangen ISAE 3000- en 3402 type II-rapportages. Verder hebben wij kennis genomen van de rapportages van de uitvoeringsorganisaties en de toelichtingen hierop aan het Bestuur van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen. Daarnaast hebben wij gegevensgerichte cijferanalyses en deelwaarnemingen uitgevoerd, gericht op de uitkomsten van de relevante financiële informatiestromen.

Benadrukking van de onzekerheden met betrekking tot de effecten van het COVID-19 virus

Het coronavirus heeft ook invloed op Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen. In de toelichting op pagina 68 in bestuursverslag en pagina 115 in de jaarrekening heeft het bestuur de huidige impact en zijn plannen om met deze gebeurtenissen of omstandigheden om te gaan toegelicht. Ook geeft het bestuur aan dat het op dit moment voor hem niet goed mogelijk is om in te schatten wat de invloed van het coronavirus is op de financiële prestaties en gezondheid van Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Kerngegevens, Profiel;
- Bestuursverslag;
- Overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de kerncijfers, het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het Bestuur voor de jaarrekening

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het Bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is, waarbij opgemerkt wordt dat het Bestuur op basis van de Wet verplichte beroepspensioenregeling het korten van pensioenen als ultimum remedium kan inzetten.

Het Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De organen belast met governance zijn verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen en de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de organen belast met governance onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de organen belast met governance dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de organen belast met governance over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de organen belast met governance hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 15 juni 2020
Deloitte Accountants B.V.

Was getekend:
Drs. M. van Luijk RA

Postadres

Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen
Postbus 184
3970 AD Driebergen-Rijsenburg

Overig

Telefoon 030 - 277 96 40
E-mail info@huisartsenpensioen.nl
www.huisartsenpensioen.nl
Inschrijvingsnummer KvK 41177476